

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENTİTÜSÜ

MALİYE ANABİLİM DALI

MALİYE PROGRAMI

SEÇMENLERİN SİYASİ TERCİHLERİ ÜZERİNDE VERGİLERİN ETKİSİ:

TRABZON ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YASEMİN ARIMAN

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Mehmet TUNÇER

HAZİRAN 2013

TRABZON

ONAY

Yasemin ARIMAN tarafından hazırlanan “Seçmenlerin Siyasi Tercihleri Üzerinde Vergilerin Etkisi” adlı bu çalışma 12.06.2013 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Maliye Anabilim Dalında **yüksek lisans tezi** olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Cemil RAKICI (Başkan)

Doç. Dr. Mehmet TUNÇER (Danışman)

Yrd. Doç. Dr. Bünyamin ER (Üye)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım. ... / 06 / 2013

Prof. Dr. Ahmet ULUSOY
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Yasemin ARIMAN

.06.2013

ÖNSÖZ

Vergi, devletin ve yetkili kamu kuruluşlarının, egemenlik gücünü kullanarak, kanunlara dayanarak kamu giderlerini karşılamak üzere toplumu meydana getiren her bir gerçek ve tüzel kişilikten ödeme güçlerine göre karşılıksız olarak aldığı para vb. ekonomik değerlerdir. Ülke kaynaklarının en etkin şekilde kullanımını sağlayacak olan vergi politikalarını halk adına iktidardaki siyasi partiler belirlemektedir. İktidardaki Siyasi partiler genel seçim organizasyonları aracılığıyla belirlenmektedir. Seçmenler, siyasi partilerin vergi politikalarına ilişkin geçmiş dönemlerdeki performanslarını ve gelecek dönemlerde vergilerle ilgili yapmayı planladıkları düzenlemeleri siyasi partilerin seçim beyannameleri/bildirgeleri, kampanyaları, TV ve gazete haberleri vb. aracılığıyla öğrenmekte ve bunlardan yola çıkarak siyasi tercihlerini yapmaktadır.

“Verginin Seçmen Davranışları Üzerindeki Etkisi: Trabzon Örneği” konulu bu çalışmada seçmenlerin; siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin neler olduğuna, yurtiçi ve yurtdışı çalışmalarda siyasi tercihlerini etkileyen faktörlere, vergi faktörünün Trabzon ilindeki seçmenlerin siyasi tercihlerine etkisine, elde edilen tespitlere ilişkin görüş ve önerilere yer verilmiştir.

Bu çalışmanın hazırlanması ve tamamlanması sürecinde emeği geçen değerli hocam Doç. Dr. Mehmet TUNÇER’e, analizlerin değerlendirilmesinde yol gösteren Yrd. Doç. Dr. Salih DURSUN’a, arkadaşım Arş. Gör. Nagihan BİRİNCİ’ye, çalışmalarım süresince maddi ve manevi desteğini esirgemeyen aileme teşekkür ederim.

Haziran, 2013

Yasemin ARIMAN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET.....	IX
ABSTRACT.....	X
TABLolar LİSTESİ.....	XI
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XIV
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XV
GİRİŞ.....	1-2

BİRİNCİ BÖLÜM

1. TEORİK VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE	3-48
1.1. Seçmen.....	3
1.1.1. Miyop Seçmen.....	4
1.1.2. Medyan (Ortanca) Seçmen.....	5
1.2. Seçmenlerin Davranışları.....	5
1.3. Seçim.....	10
1.3.1. Seçim Sistemleri ve Kampanyaları.....	10
1.3.2. Türkiye’de Uygulanan Seçim Sistemleri.....	10
1.3.3. Seçimler ve Türkiye.....	11
1.3.3.1. Tek Partili Seçimler ve Türkiye.....	11
1.3.3.2. Çok Partili Seçimler ve Türkiye.....	12
1.3.4. Seçim Beyannameleri/Bildirgeleri.....	12
1.3.4.1. Ak Parti 12 Haziran 2011 Genel Seçim Beyannamesi.....	13
1.3.4.2. Milliyetçi Hareket Partisi 12 Haziran 2011 Genel Seçim Beyannamesi.....	15
1.3.4.3. Cumhuriyet Halk Partisi 12 Haziran 2011 Genel Seçim Bildirgesi.....	17

1.3.5. Seçim Kampanyaları.....	20
1.4. Oy Kullanma Davranışı.....	21
1.4.1. Oy Kullanma	21
1.4.2. Oy Kullanmayı Etkileyen Faktörler	22
1.5. Devlet.....	35
1.5.1. Devletin Tanımı	36
1.6. Siyaset, Demokrasi ve Politika	37
1.6.1. Siyaset.....	37
1.6.2. Demokrasi.....	38
1.6.3. Politika.....	39
1.6.3.1. Politikacıların Davranışları	40
1.7. Siyasi Parti.....	41
1.8. Vergiler.....	43
1.8.1. Verginin Tanımı.....	43
1.8.2. Vergi Türleri	46

İKİNCİ BÖLÜM

2. VERGİNİN SEÇMEN DAVRANIŞLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ ARAŞTIRMASI: TRABZON ÖRNEĞİ.....	50-109
2.1. Araştırma Yöntemi.....	50
2.1.1. Alan Araştırması ve Amaç.....	50
2.1.2. Araştırma Bölgesinin Seçimi.....	49
2.1.3. Araştırma Bölgesine İlişkin Genel Bilgiler	51
2.1.4. Katılımcıların Seçimi.....	51
2.1.5. Veri Toplama Yöntem ve Araçları	52
2.1.5.1. Anket Formunun Hazırlanması.....	52
2.1.5.2. Anket Formunun Uygulanması.....	53
2.1.5.3. Anket Sorularına Faktör Analizi ve Güvenilirlik Testinin Uygulanması	55
2.1.6. Verilerin Değerlendirilmesi	55
2.2. Bulgular ve Tartışma	57
2.2.1. Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler	57

2.2.2. Katılımcıların Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörler	58
2.2.2.1. Katılımcıların Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörlerin Öncelik Sıralaması	59
2.2.2.2. Katılımcıların Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörlere Yönelik Cümlelerin Değerlendirilmesi.....	62
2.2.2.3. Katılımcıların Demografik Değişkenlerine Göre Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşleri ve Test ve Analiz Sonuçları	77
2.2.2.3.1. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörler	76
2.2.2.3.2. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörler	77
2.2.2.3.3. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörler	78
2.2.2.3.4. Katılımcıların Eğitim Seviyelerine Göre Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörler	79
2.2.2.3.5. Katılımcıların Aylık Gelirlerine Göre Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörler	83
2.2.2.3.6. Katılımcıların Mesleklerine Göre Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörler	83
2.2.2.4. Vergilere İlişkin Oluşturulan Cümlelere Katılımcıların Demografik Değişkenlerine Göre Katılım Durumları.....	85
2.2.2.4.1. Siyasi Partilerin Vergi Oranlarında Yaptıkları veya Yapacaklarını Vaad Ettikleri Düzenlemeler Kullanacağım Oyu Etkiler.....	87
2.2.2.4.2. Siyasi Partilerin, Alkollü İçkiler Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler.....	90
2.2.2.4.3. Siyasi Partilerin, Gelir ve Kurumlar Vergisi'ne İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler.....	95
2.2.2.4.4. Siyasi Partilerin, Akaryakıt Ürünleri Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler.....	100

2.2.2.4.5. Siyasi Partilerin, Tütün ve Tütün Mamulleri Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağıın Oyu Etkiler.....	105
--	-----

SONUÇ VE ÖNERİLER	111
YARARLANILAN KAYNAKLAR	115
EKLER	124
ÖZGEÇMİŞ	126

ÖZET

Bu çalışma seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörler arasında verginin yerini görmek amacıyla yapılmıştır. Trabzon’da tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenen 384 kişi araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırmada verilerin toplanmasında yüz yüze görüşme yoluyla anket tekniğinden yararlanılmıştır. Anket formu; seçmenlere ilişkin demografik bilgiler, seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyen on faktör ve diğer faktörlere yönelik cümleler olmak üzere üç bölümden oluşmuştur. Seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyen diğer faktörlere yönelik cümlelere güvenilirlik ve faktör analizi uygulanmıştır. Çalışmada seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörlere yönelik görüşlerine ilişkin katılım durumlarına frekans analizi yapılmış, cinsiyet ve medeni durum değişkenlerine bağlı farklılıkların belirlenmesi için t-testi uygulanmıştır. Yaş, eğitim seviyesi, aylık gelir, meslek değişkenlerine bağlı farklılıkların belirlenmesi için One-Way Anova testi yapılmış, farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için Tukey testi uygulanmıştır.

Siyasi partilerin vergilere ilişkin uygulama ve vaadlerinin seçmenlerin siyasi tercihlerini dokuzuncu sırada etkilediği görülmüştür. Cinsiyet, eğitim seviyesi, aylık gelir ve meslek değişkenlerine göre; “aile ve çevre”, “vergi”, “genel ekonomik görünüm” alt bölümlerinde istatistik açısından ($p<0.05$) düzeyinde anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Analiz sonuçlarına göre siyasi partilerin vergilere ilişkin uygulama ve vaadlerinin, seçmenlerin siyasi tercihlerini etkilediğini ancak uyma, geleneksellik ve güç temel kişisel değerlerinin etkilerinin öne çıkması dolayısıyla vergi faktörünün öncelik sıralamasında dokuzuncu sırada yer aldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Seçmen, Siyasi tercih, Vergi

ABSTRACT

This study carried out to investigate what are the factors that affect the political preferences of voters and designate the chosen priority ranking of ten factors. 384 people were included in the study by the random sampling method in Trabzon. To collect the data, face to face interview survey technique was used in the research. The questionnaire consisted of three parts that demographic information for voters, ten factors affecting the political preferences of voters and other factors affecting the political preferences of voters. Sentences for other factors that affect the political preferences of voters was conducted by reliability and factor analysis. Frequency analysis was carried out on sentences that factors affecting the political preferences of voters. T-test was used to determine differences on the gender and marital status of variables. One-Way Anova test was used to determine differences on the age, education level, monthly income and occupation of demographic variables and Tukey's test was used to determine which groups the difference stems from.

Promises and applications of political parties on taxes were observed that they affect political preferences of voters in the ninth place. According to the gender, education level, monthly income and occupational variables, significant differences were observed in the level ($p < 0.05$) in terms of statistics in the subsections of "family and other environment", "tax" and "the general economic outlook". According to the results of analysis that the practice and those declarations of political parties on tax affect the political preferences of voters but tax of factor was ranked ninth in the ranking of priorities due to stand out conformity, tradition and power of basic personal values.

Key Words: Voter, Political Preferences, Tax,

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo Nr.</u>	<u>Tablonun Adı</u>	<u>Sayfa Nr.</u>
1	Katılımcıların Siyasi Tercihlerine Etki Eden Faktörlere Yönelik Görüşlere İlişkin Faktör Yükleri.....	55
2	Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler	57
3	Katılımcıların Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörlerin Öncelik Sıralaması.....	60
4	Katılımcıların Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörlerin Puanlı Öncelik Sıralaması	61
5	Katılımcıların Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörlere Katılım Durumları.....	63
6	Cinsiyetlerine Göre Seçmenlerin Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşleri ve t- testi Sonuçları	77
7	Medeni Durumlarına Göre Seçmenlerin Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşleri ve t- testi Sonuçları.....	78
8	Yaşlarına Göre Seçmenlerin Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşleri ve One-Way Anova Testi Sonuçları	79
9	Eğitim Seviyelerine Göre Seçmenlerin Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşleri ve One-Way Anova Testi Sonuçları.....	80
10	Aylık Gelirlerine Göre Seçmenlerin Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşleri ve One-Way Anova Testi Sonuçları.....	82
11	Mesleklerine Göre Seçmenlerin Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşleri ve One-Way Anova testi Sonuçları	84
12	Katılımcıların Siyasi Partilerin Vergi Oranlarında Yaptıkları ve/veya Yapacaklarını Vaad Ettikleri Düzenlemeler Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Eğitim Seviyelerine İlişkin Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları.....	86
13	Siyasi Partilerin Vergi Oranlarında Yaptıkları ve/veya Yapacaklarını Vaad Ettikleri Düzenlemeler Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Yaş Gruplarına İlişkin Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları.....	87

14	Siyasi Partilerin Vergi Oranlarında Yaptıkları ve/veya Yapacaklarını Vaad Ettikleri Düzenlemeler Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Aylık Gelirlerine Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları.....	88
15	Siyasi Partilerin Vergi Oranlarında Yaptıkları ve/veya Yapacaklarını Vaad Ettikleri Düzenlemeler Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Mesleklerine Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları.....	89
16	Siyasi Partilerin, Alkollü İçkiler Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Seçmenlerin Eğitim Seviyelerine İlişkin Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları	90
17	Siyasi Partilerin, Alkollü İçkiler Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Seçmenlerin Yaş Gruplarına İlişkin Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları	91
18	Siyasi Partilerin, Alkollü İçkiler Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Seçmenlerin Aylık Gelirlerine Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları	92
19	Siyasi Partilerin, Alkollü İçkiler Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Seçmenlerin Mesleklerine Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları	94
20	Siyasi Partilerin, Gelir ve Kurumlar Vergisi'ne İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Seçmenlerin Eğitim Seviyelerine Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları	95
21	Siyasi Partilerin, Gelir ve Kurumlar Vergisi'ne İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Seçmenlerin Eğitim Seviyelerine Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları	97
22	Siyasi Partilerin, Gelir ve Kurumlar Vergisi'ne İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Seçmenlerin Aylık Gelirlerine Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları	98
23	Siyasi Partilerin, Gelir ve Kurumlar Vergisi'ne İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Seçmenlerin Mesleklerine Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları	99

24	Siyasi Partilerin, Akaryakıt Ürünleri Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Seçmenlerin Eğitim Seviyelerine Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları	101
25	Siyasi Partilerin, Akaryakıt Ürünleri Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Seçmenlerin Yaş Gruplarına Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları	102
26	Siyasi Partilerin, Akaryakıt Ürünleri Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Seçmenlerin Aylık Gelirlerine Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları	103
27	Siyasi Partilerin, Akaryakıt Ürünleri Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Seçmenlerin Mesleklerine Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları	104
28	Siyasi Partilerin, Tütün ve Tütün Mamulleri Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Seçmenlerin Eğitim Seviyelerine Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları	106
29	Siyasi Partilerin, Tütün ve Tütün Mamulleri Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Seçmenlerin Yaş Gruplarına Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları	107
30	Siyasi Partilerin, Tütün ve Tütün Mamulleri Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Seçmenlerin Aylık Gelirlerine Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları	108
31	Siyasi Partilerin, Tütün ve Tütün Mamulleri Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Seçmenlerin Mesleklerine Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları	109

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Şekil Nr.</u>	<u>Şeklin Adı</u>	<u>Sayfa Nr.</u>
1	Miyop ve Medyan Seçmen Dağılımı	5
2	İkişerli Özetlenmiş Öğeleri ile Birlikte 10 Temel Kişisel Değer	27

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AKP	: Ak Parti
AR-GE	: Araştırma Geliştirme
BSMV	: Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
Derl.	: Derleyen
Ed.	: Editör
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
HES	: Hidroelektrik Santrali
KDV	: Katma Değer Vergisi
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
MHP	: Milliyetçi Hareket Partisi
ÖTV	: Özel Tüketim Vergisi
SPSS	: Statistical Package for Social Science
STHSKHK	: Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkındaki Kanun
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TDK	: Türk Dil Kurumu
TL	: Türk Lirası
TV	: Televizyon
Vb.	: Ve Benzeri
YY	: Yüz Yıl

GİRİŞ

Oy verme politik davranışın en yaygın ve ölçülebilir biçimi olup halkın siyasi sürece katılması ve demokratik sistemin işlerliğinin etkin şekilde sürdürülebilmesini sağlayan siyasi katılımın bir türüdür. Demokrasinin gereği olarak seçmenler farklı siyasi seçenekler arasından tercih yapmaktadır. Seçmenlerin sorunları için farklı çözümler üreten siyasi partiler, rekabet halinde oldukları siyasi partilere gidebilecek her bir oyu almak için seçmenlerin tercihlerini göz önünde bulundurmaktadırlar. Seçim sonuçları siyasal sürece taraf olan/olmayan her kesimin geleceğine etki etmektedir. Bu nedenle seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin neler olduğunun tespit edilmesine ilişkin sosyal bilimlerde alanında çeşitli araştırmalar yapılmaktadır.

Doğumundan bugüne seçmenin hayatına birçok şey etki etmektedir. Bu etkiler seçmenin anahtar kimliğinden kaynaklanabileceği gibi sonradan edindiği çevresinden, mevcut hayat standardından, eğitim düzeyinden, yaşadığı coğrafyadan da kaynaklanabilmektedir. Şüphesiz bu etkiler seçmenin siyasi tercihi üzerinde etkili olacaktır. Bu çalışmada seçmen tercihlerinde daha önceden tespit edilmiş etkiler; cinsiyet, yaş, meslek, ideoloji, din, etnik yapı, yerleşim yeri ve aileye yer verilmiştir. Seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin literatür çalışması yapılırken hem yurt içi hem yurt dışı kaynaklardan yararlanılmıştır. Buna göre, toplumdan topluma farklılık gösteren seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörler bir çatı altında toplanmaya çalışılmıştır. Seçmenler bilerek veya bilmeyerek bu faktörlerin etkisi altında siyasi tercihini yapmaktadır. Bu alanda yapılan çalışmalar seçmenlerin siyasi tercihleri üzerinde etkili olan faktörleri tespit etmekte, siyasi partilerin seçim kampanyaları, beyannameleri/bildirgeleri de genellikle bu çalışmalarla şekillenmektedir.

Devletin üstlenmiş olduğu görevleri yerine getirebilmesi finansal yeterliliğe bağlıdır. Finansal yeterlilik büyük ölçüde toplanan vergilerle sağlanmaktadır. İktidardaki partinin vergi oranları üzerinde yapacağı bir değişikliğin bir sonraki seçimlerde seçmenin siyasi tercihi üzerinde etkili olup olmayacağı sorusunu akla getirmektedir. Bu çalışmada,

seçmenlerin siyasi tercihleri üzerinde hangi faktörlerin etkisinin olduğu, özellikle vergi ve vergilemeye ilişkin faktörlerin etkisinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın konusuna yönelik literatür çalışmaları belli başlıklar altında toplanmakla birlikte vergiye olan duyarlılığı ölçen çalışma bulunmamaktadır. Bu bağlamda literatür çalışmalarının olmaması bu çalışmanın önemini ortaya koymaktadır.

Birinci bölümde, araştırma ile ilgili konular kavramsal olarak incelenecektir. Seçmen, seçim, oy kullanma davranışı, devlet, politika, siyasi parti, demokrasi ve vergi kavram olarak değerlendirilmiştir. Araştırma genel seçimlere yönelik hazırlandığı için Türkiye’de yapılan seçimler ve seçim sistemlerine de yer verilmiştir. Seçmenlerin siyasi tercihleri üzerinde etkili olan faktörlerin incelendiği yurtiçi ve yurtdışı çalışmalara yer verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde alan araştırması ve amacı, araştırma bölgesinin seçimi, araştırma bölgesi, seçmenlerin nasıl seçildiği, veri toplama yöntem ve araçlarına dair bilgilere yer verilmiştir. Araştırma sonuçları tablolar halinde verilerek değerlendirilmiştir.

Zaman ve ekonomik kaynaklar bakımından sınırlayıcı etkenlerin olması araştırmaya bir takım sınırlamaların getirilmesini gerekli kılmıştır. Bu duruma dayanarak anket formu Trabzon ilinin seçmen sayısının neredeyse yarısını içeren Merkez I ve II ilçelerinde uygulanmak istenmiştir. Çalışma evreni belde ve köylerdeki seçmenlerin verilerinin elde edilmesinin güç ve maliyetli olması dolayısıyla Merkez I ve II ilçelerinin mahalleleri ile sınırlandırılmıştır.

Seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörler arasında verginin yerini görmek amacıyla yapılan bu çalışma için iki hipotez oluşturulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. TEORİK VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın konusuna ilişkin bilgiler edinmek, çalışmaya kuramsal bir temel kazandırmak, benzer çalışmaların yapılıp yapılmadığını görmek, çalışmayı teorik ve kavramsal bir çerçeveye oturtmak için literatür çalışması yapılmıştır. Bu bölümde araştırmanın konusunu oluşturan özelliklerin literatür taraması yapılmıştır.

1.1. Seçmen

Türk Dil Kurumu'na göre seçmen, seçimde oy verme hakkı olan kimse olarak tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu [TDK]). Seçmen, belli bir toplumun parçası olan, kendisini ilgilendiren kararlara katılmaya, kendisi adına karar verenlerin performans değerlendirmesini siyasi bir organizasyon olan seçimlerde oy kullanma aracılığıyla yerine getirmeye hak kazanan kişidir. Her siyasi sistem; siyasi sürecin bir kurallar dizisi içerisinde gerçekleşmesini öngörür, yasalarla siyasi yaşamı düzenler, kimin siyasi sürece katılabileceğine, bazı durumlarda, hangi düzeyde katılabileceğine ilişkin düzenlemeleri içerir (Turan, 1986:89). Türkiye'deki seçimlere ilişkin kurallar Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkındaki Kanun'da (STHSKHK) düzenlenmiştir. Kanuna göre; 18 yaşını dolduran her Türk vatandaşı seçme ve halk oylamasına katılma hakkına sahiptir (STHSKHK, 1961:madde 6).

Seçmen, siyasi katılımı gerçekleştirecek olan ve seçmen şartlarını sağlayan bireydir. Siyasi katılma, bir siyasi toplumda bireylerin yerel ve ulusal düzeyde siyasi yöneticileri seçme ve kendi istekleri ve menfaatleri doğrultusunda yöneticilerin karar almalarını temin etmek amacıyla gösterdikleri her türlü davranış ve ifadeler bütünüdür (Dursun, 2006:230).

Seçmenler, seçmen davranışlarının analizi basitleştirmek ve birbirine benzer davranışları sergileyen seçmenleri aynı grupta değerlendirmek, seçmenlerin tek tek incelenmesi güçlüğünün giderilmesi için tutum ve davranışlarına göre iki temel gruba ayrılmıştır. Bu gruplardan ilkinin miyop seçmen kitlesi oluştururken, ikinci grubu medyan (ortanca) seçmen kitlesi oluşturmaktadır.

1.1.1. Miyop Seçmen

Miyop tıbbi bir terim olup uzağı net görememe olarak tanımlanır. İktidarların yürüttüğü politikaların ilerleyen dönemlerde ne gibi sonuçlar doğuracağını düşünmeyen seçmenler, miyop seçmen olarak adlandırılır. Miyop seçmen teorisine göre; seçmenler iktidarların dönemler arası bütçe kısıtını dikkate almazlar ve artan kamu harcamalarının cazibesine kapılıp seçimler sonrasında artacak olan vergileri düşünmezler. Miyop seçmenler, kamu harcamalarının mali yükünü dikkate almayan (Güvel ve Koç, 2011:236), yakın geçmişe göre karar veren seçmenlerdir (Eren ve Bildirici, 1999:28).

Berksoy ve Demir (2004:527-528), 1953-2002 yıllarına ait vergi gelirlerini seçim yılı, seçimlerden sonraki 1. 2. Ve 3. yıl ve seçim yılı değişikliklerine göre incelemişlerdir. Bulgular ile vergilerin seçimden sonraki yıl artışa geçtiğini ikinci yıl zirve yaptığını üçüncü yıl düşmeye başladığını ve son olarak seçim yılında en düşük seviyeye indiğini tespit etmişlerdir. Siyasi partilerin vergi gelirleriyle ilgili bu uygulamalarıyla yakın geçmişte dikkate alacak seçmenlerin oylarını almayı amaçladıkları söylenebilir.

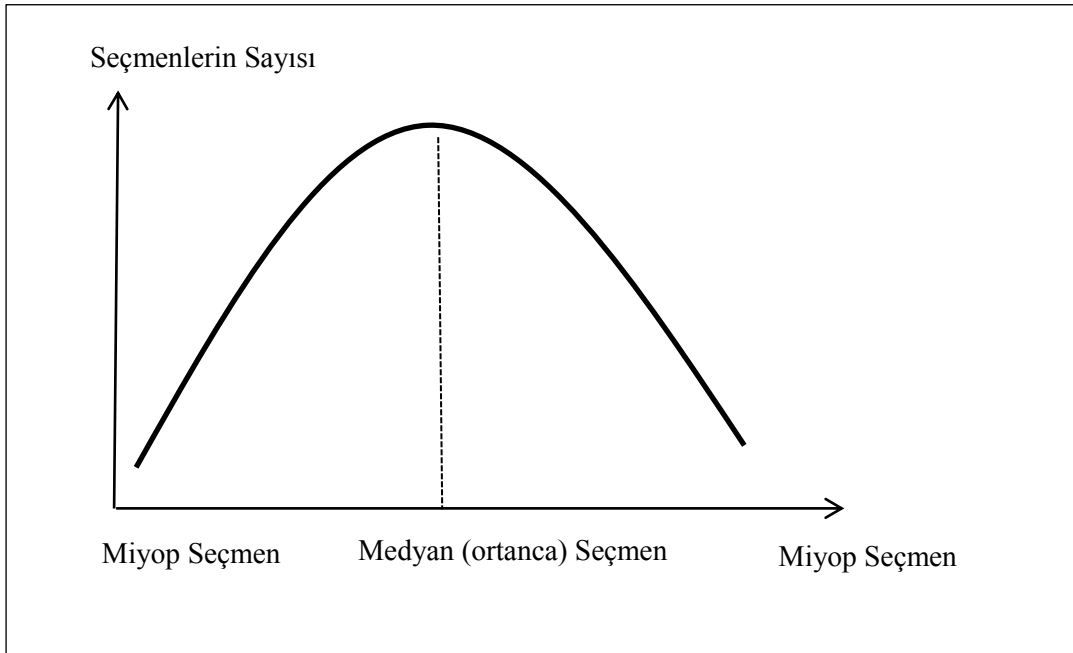
Mali aldanma literatüre James M. Buchanan tarafından kazandırılmıştır. Buchanan'a göre açık finansman politikaları uygulandığında seçmenler kamu harcamalarının faydalarını olduğundan fazla algılamakta buna karşın vergi yükünü tam ve doğru olarak algılayamamaktadır. Bir diğer ifade ile kamu harcamalarındaki artış açık finansman yöntemiyle karşılandığında seçmenler harcamaların faydalarını iyimser olarak tahmin ederken, cari ve gelecekteki vergi yükünü ise olduğundan daha düşük bir yük olarak algılamaktadırlar (Buchanan ve Wagner, 2000:95'den aktaran Aktan (t.y.) <http://www.canaktan.org>).

1.1.2. Medyan (Ortanca) Seçmen

Ortanca, seri (küçükten büyüğe veya büyükten küçüğe) sıralandığında tam ortada yer alan değerdir. Buna göre, ortanca seçmenin tercihi tüm seçmenlerin tercihleri sıralandığında ortada yer alan tercihtir (Savaşan, 2012:335). Başka bir ifade ile medyan (ortanca) seçmen, harcama düzeyleri tercihi sıralamasında en düşük harcama düzeyini tercih eden sıralamasında en üstte, en yüksek harcama düzeyini tercih eden sıralamasında en altta yer alan seçmendir (Stiglitz, 1994:191).

Şekil 1’de miyop ve medyan seçmenin buldukları yerler şekil ile ifade edilmiştir. Dikey ekseninde seçmen sayısının, yatay ekseninde seçmenlerin gösterildiği şekilde, miyop seçmen, her iki uç ve uca yakın yerlerde karşımıza çıkarken medyan seçmeni tam ortada ve ortaya yakın yerlerde görmekteyiz (Kökocak, 2011:374).

Şekil 1: Miyop ve Medyan Seçmen Dağılımı

Kaynak: Kökocak, 2011:374

1.2. Seçmenlerin Davranışları

Davranış, sözlük anlamı olarak, davranmak eylemi ya da biçimi, tutum, muamele, hareket, dıştan gözlemlenebilecek tepkilerin toplamı, organizmanın uyarılar karşısındaki tepkilerinin tümü olarak ifade edilmektedir (Davranış (t.y.) <http://davranis.nedir.com>).

Davranışın bir bilim olarak incelenmesine 1949 yılında Chicago Üniversitesinde bir grup bilim adamının ortaya attığı “davranış bilimleri” deyişi ile başlanmıştır. Siyasi davranış ise 1950’lerden sonra incelenmeye başlanmıştır. Toplumsal olayı bireyin eylemiyle ilişkilendiren Alman filozof Marx Weber, siyaset bilminde de bireyin eyleminin olmasa bile davranışların gözlem ve çözümleme birimi haline gelmesinin mümkün olduğunu savunmuştur (Davranış (t.y.) <http://www.filozof.net>).

İkinci Dünya Savaşı sonrasında hız kazanan seçim süreçlerinin analiziyle ilgili incelemeler, tarihsel gelişim açısından sosyolojik yaklaşım (Colombia Ekolü-Lazarsfeld, Berelson ve Gaudet), psikolojik yaklaşım- partiyle özdeşleşme modeli (Michigan Ekolü) ve ekonomik yaklaşım (Rasyonel Tercih Ekolü) olmak üzere üç kuramsal çerçevede gelişmiştir (Cwalina, 2000:119-146). Sosyal yaklaşım bireyin tutum ve tercihlerinin ilişkide olduğu insanlardan etkilendiğini savunur ve buna göre seçmen davranışlarını toplumdaki sosyal bölünmüşlük belirler. Sosyal yaklaşıma göre, seçmenlerin siyasi tercihleri dini bir aidiyet ve vazgeçilmez alışkanlıklardır (Gökçe, 2002:7). Sosyolojik yaklaşıma göre, seçmenler siyasi partiler arasında seçim yapmaktadır ve seçmenlerin siyasi tercihlerini aile, sosyo-ekonomik statü, ait olunan grup, din gibi değişkenler etkilemektedir (Boiney ve Paletz, 1991:5). Partiyle özdeşleşme modeli, seçmenlerin çocukluk dönemlerinde aile ve çevre etkisiyle gerçekleşen siyasal sosyalleşme süreci sonundaki siyasal tutumlarının ve ideolojik yönelimlerinin ileriki yaşlarda parti tercihinde etkili olduğunu savunur. Ekonomik yaklaşıma göre ise, seçmenler çıkarlarını iyi bilmektedir ve bu çıkarlara en yakın siyasi parti ya da bağımsız aday yönünde oy kullanmaktadır (Downs, 1957:49-50).

Seçmenin seçimlerden önce, seçimler esnasında ve sonrasında siyasi süreçte gerçekleşen davranışları, seçmenin içinde bulunduğu, hayatını idame ettirdiği çevreden etkilenmektedir. Seçimler, seçmenler için aynı öneme sahip olmadığı gibi aynı değere de

sahip değildir. Seçmenlerin siyasal süreçte sergiledikleri tutum ve davranışların farklı olması kaçınılmazdır ve bu anlaşılmayacak bir durum da değildir. Dahl (1991:96)'a göre seçmenin siyasal sürece katılması seçmenin siyasal sürece olan ilgisine, seçim sürecini önemsemesine, seçim sürecine dair bilgisine ve siyasal eylemlerine bağlıdır. Seçmenlerin içinde bulduklarının çevreleri Dahl, dörtlü gruba ayırmıştır. Buna göre; ilk grup siyasal olmayan grup, ikincisi siyasal grup, üçüncüsü iktidar peşinde koşanların oluşturduğu grup, dördüncüsü iktidar sahiplerinin oluşturduğu gruptur. Buna göre, seçmenler buldukları grubun özelliklerine göre ve şüphesiz ki ait oldukları grubun menfaatleri doğrultusunda hareket edeceklerdir.

Seçmenlerin siyasal tercihlerini etkileyen faktörleri incelemeyen önce, seçmenlerin tutum ve davranışlarına birlikte yaşadığı çevrenin, toplumun ve bunların ne kadar ve hangi süreçlerle etki ettiğinin, seçmenlerin ne ölçüde seçme ve hareket etme özgürlüğüne sahip olduğunun bilinmesi gerekir. Dünyaya geldiği andan itibaren, doğuştan sahip olduğu özelliklere ailenin ve çevrenin etkilerinin eklenmesiyle seçmenin kişiliği, duygu ve düşünce dünyası şekillenmeye başlar. Aynı aileye ve çevreye sahip olan seçmenlerin, tutum ve davranışlarının farklı olmasının dayanağı budur. Başka bir deyişle, aynı aileye mensup iki kardeşin siyasal tercihi, içinde yaşadığı toplumun da etkisiyle farklı olmaktadır.

Ünlü filozof Freud'a göre, temelde seçmenleri yönlendiren temel dürtüler "aşk ve açlık" tır. Bir diğer ünlü filozof Marx da açlık konusunda Freud ile hem fikirdir. Freud, seçmendeki temel tutum ve davranışların çocukluk yıllarında oluştuğunu ve bunların sonraki dönemlerde çok az değiştiğini savunmaktadır. Sonradan eklenen tutum ve davranışlar, toplumsal etkenler ve yaşanmış deneyimlerden oluşur. Seçmenin toplumsal sınıfı, iş ve arkadaş çevreleri, gelir düzeyi, mesleği, ikamet ettiği yer, eğitim düzeyi gibi veriler toplumsal etkenleri oluşturmaktadır. Aile aracılığıyla edinilen dinsel inançlar da bu etkenler arasındadır. Edinilmiş deneyimler, siyaset ile doğrudan ilgilidir. Siyasal rejimin işleyişiyle ilgili yaşanmış olaylar siyasal tutumların oluşum ve değişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin 12 Eylül sonrasında siyasal şiddet ve istikrarsızlığın yarattığı korku ve bıkkınlık, otoriter eğilimleri özendirirken, siyasal duyarsızlığı artırmıştır. Yaşanmış bir savaşın etkileri sonraki dönemlerde seçmen davranışlarını etkileyen faktörler arasında yer alacaktır. Davranışlar, belirli durumlarda seçmenlerin verdiği tepkilerdir. Bu tepkiler, durumları oluşturan koşulların değişmesiyle birlikte değişir. Hayat koşullarının hızla

değiştii bilgi çağımızda tutum ve davranışların değişimi kaçınılmazdır. Seçmen bulunduğu toplumsal konuma göre toplumda bazı düşünce kalıplarını ya da kalıplaşmış düşünceleri, ön yargıları almaktadır. Marksist düşünceye göre, seçmenin içinde bulunduğu toplumsal sınıfın koşullarının anlamı seçmene anlatılmalıdır. Bu, seçmenin zaman içinde bilinçlenmesini dolayısıyla siyasal tutum ve davranışlarının bilinçli olmasını sağlar (Kışlalı, 1994:117-125).

Seçmenin yaşamı boyunca siyasal nitelikte bilgi edineceği, siyasi tutum ve davranışları için ipucu arayacağı kaynaklar; çevresi, hemşerileri, okul arkadaşları, iş arkadaşları, eğer sivil toplum kuruluşu üyesi ise sivil toplum kuruluşu üyeleri ve mesleği aracılığıyla ilişkide bulunacağı kişiler ve gruplardan oluşur. Seçmen siyasi tercihini belirlerken bu kişi ve gruplardan etkilenir (Turan, 1986:59).

Seçmenin siyasi tercihini belirleyen faktörlerden biri seçmenin seçim sonrasında elde etmeyi planladığı faydadır (Aktan ve Dileyici, 2001:25). Buna göre, seçmen herhangi yeni bir devlet programından elde edeceği faydayı değerlendirir ve bu faydayı taşıyacağı ekstra maliyetle karşılaştırır ve siyasi tercihini en çok faydayı sağlayacak taraftan yana verir (Stiglitz, 1994:191). Seçmenin seçim sonucuna etki gücünün çok sınırlı olması ve kendi tercihlerini bire bir yansıtan bir seçim sonucu çıkma ihtimalinin düşük olması seçmeni alternatiflere yönlendirir. Alternatifler seçim zamanı parti-politikacı-bürokrat üçlüsü tarafından hazırlanan bir paketle seçmene sunulur ve seçmenin ona oy vermesi beklenir. Bu seçim sonucunda iktidarın bu paketi uygulamaya koyacağının garantisi yoktur. Bu noktada sınırlı güç ve seçme imkânını kendi yararına nasıl kullanacağı seçmenin problemi olmaktadır. Bir birey olarak, politikacılar seçmen kitlesinden tekrar kendilerini seçmesini isterler. Bu yüzden seçmenlerin isteklerine dikkat etmek zorundadırlar, aksi takdirde istenmeyen sonuçlarla karşılaşabilirler. Bundan dolayıdır ki; siyasi partiler ve bağımsız adaylar en fazla faydayı sağlayacağına inandıkları ve seçmeni inandırabilecekleri politikaları seçmene sunmaktadırlar. Bir diğer ifadeyle, seçmen ticarete kâr peşindedir, devletle olan ilişkilerinde de kâr etme arzusundadır (Bartels, 2000:35). Bürokrat seçmen de bu arzu peşindedir. Buna karşın Avrupalı bilim adamları, ekonomik menfaatin tek başına açıklayıcı bir etken olmayacağı konusunda hem fikirdirler. Alesina ve Roubini (1990:103)'ye göre, seçmenler partiler arası farklılıkların bilincindedir ve en çok tercih ettikleri ekonomik sonuçlara yakın olan politikaları izleyeceğinin düşündükleri

siyasi partiye oy vermektedirler. Seçmen davranışlarını bireysel çıkarlara indirgemek hataları beraberinde getirecektir. Şüphesiz ki Greenpeace, Friends of The Earth gibi gruplar şahsi çıkarlarına göre oy kullanmayı açıklamamaktadır (Saraçoğlu, 2000:6-7).

Vergi yükümlülüklerinde meydana gelebilecek değişiklikler, seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyebilecek düzeyde çıkabilir. Vergi salınırken, seçmenlerin ne tür tepki vereceği dikkate alınmalıdır. Seçmenlerin vergiye karşı davranışları hakkındaki bilgiler mali politikaların oluşturulmasında önem arz ederken bu politikaların gerçekleştirilmesinde mutlak olarak bilinmesini gerektirmektedir.

Seçmenin siyasi tercihi üzerinde zamandan kaynaklanan değişiklikler meydana gelir. Bilimin ve teknolojinin ilerlemesi ile bilgi toplumuna geçilmesi bu etkileri meydana getiren faktörlerdir. Toplumların gelişmişlik düzeylerine göre seçimlere katılım değişiklik göstermiştir. Buna göre gelişmiş ülkelerde siyasal süreçte yer alma gelişmemiş ya da daha az gelişmiş ülkelere göre daha fazladır. Huntington ve Dominguez (1975:43-44)'e göre sosyo-ekonomik modernleşme ile siyasal katılımın artması doğru orantılıdır. Toplumda sosyo- ekonomik gelişme düzeyi ne kadar yüksekse siyasi süreçte yer alma düzeyi o kadar yüksektir. Bu durumda seçimlere katılacak olan siyasi partiler ve bağımsız adaylar, toplumun sosyo-ekonomik gelişme düzeyini arttıracak, artan siyasal katılımı kendi lehlerine çevirebilecek ve seçmenleri siyasal sürece dâhil ve teşvik edebilecekleri politikalar üretmelidir.

Seçmenlerin gelir düzeyinin artmasıyla siyasal süreçte yer alma arasında doğru orantı vardır. Geliri artan seçmen daha fazla hizmet talep etmektedir. Bu durumda seçmenler refah düzeylerini artırabilecek ya da gelirlerini koruyacak olan siyasetçiler doğrultusunda tercihlerini belirleyip oylarını kullanacaklardır. Seçmenin gelir düzeyini belirleyen mesleği de oy kullanmayı etkileyen faktörler arasındadır. Buna göre; seçmenin mesleği doğrudan hükümet kararlarından etkileniyorsa seçmenlerin siyasi süreçte yer alma istekleri artıyor. Dolayısıyla bu da seçmenlerin oy kullanımı artıyor. Örneğin sivil toplum kuruluşlarına, sendikalara üye olan seçmenlerin tercihi, kendi meslek gruplarının lehine karar verecek siyasi partiler ya da bağımsız adaylardır. Dolayısıyla siyasi partiler ya da bağımsız adayların bazı meslek gruplarına yönelik politikalarının, seçmenlerin siyasi tercihlerinin üzerinde etkisi olacağı açıktır (Dursun, 2006:238-240).

1.3. Seçim

Seçim, karar verme, tercihte bulunma işlevlerini yerine getirebilmek için yapılan bir organizasyon olarak tanımlanır. Telatar (1998:1)'a göre seçimlerin birçok işlevi bulunmaktadır. Seçmenler, iktidarın performansı hakkındaki değerlendirmelerini seçimler aracılığıyla ortaya koyabilmektedir. İktidarın görevde kaldığı sürece kendisinden beklenen performansı sergileyememesi halinde, seçmenler tepkilerini bir sonraki seçimde kullanacakları oylar ile belli edeceklerdir. İktidar savaşında en yetenekli partinin iktidara gelmesi yine seçimlerle sağlanabilir. Bunların yanı sıra, seçmenler ideolojik tercihlerini yansıtan partileri ancak seçimler aracılığıyla iktidara gelmesini sağlayabilmektedir.

1.3.1. Seçim Sistemleri ve Kampanyaları

Lijphart (1994:1)'a göre seçim sistemi, “vatandaşların oylarının temsilcilerin sandalyelerine çevrilme mekanizması”dır. Bu başlık altında Türkiye’de uygulanan seçim sistemlerine, kullanılan seçim sistemlerinin özelliklerine, Türkiye’deki seçim sistemlerine ve seçim kampanyalarına yer verilmiştir.

1.3.2. Türkiye’de Uygulanan Seçim Sistemleri

Türkiye’de seçimler, serbest, eşit ve tek dereceli genel oy esaslarına göre yapılır. Seçimlerde seçmen oyunu kendisi ve gizli olarak kullanır (STHSKHK, 1961:madde 2).

Her ne kadar Türkiye’de 1908’den beri seçimler yapılagelmekte olsa da partilerin serbestçe yarıştığı ve iktidarın partiler arasında devredilip alındığı gerçek anlamda seçimler 1950 genel seçimleriyle başlamıştır. 1950 genel seçimlerinde uygulanan seçim formülü basit çoğunluk sistemiydi. Bu sistemde, diğer partilerden bir fazla oy alan parti o bölgedeki bütün milletvekilliklerini almaktadır. Bu seçim sistemi, seçim çevrelerinde bazı oynamalar haricinde 1954 ve 1957 seçimlerinde de uygulanmıştır. 1961 genel seçimlerinde, bu seçim sisteminin formülü olarak oranlı formüllerden D’Hondt formülü tercih edilmiştir. 1965 genel seçimleri öncesinde yapılan bir değişiklikle “ulusal artık” formülüne dayanan bir seçim sistemi uygulanmaya başlanmıştır. 1969 seçimlerinde barajsız D’Hondt formülü uygulanmıştır. Bu formüle dayanan seçim sistemi 1973 ve 1977 seçimlerinde de

kullanılmıştır. 1983 genel seçimlerinde baraj değişiklikleriyle D'Hondt formülü korunmuştur. 1987 genel seçimlerinde D'Hondt formülü değişikliklerle korunmuştur. (Erdoğan, 1999:57-60).

D'Hondt sistemi, Belçikalı hukukçu ve matematikçi Victor D'Hondt tarafından 1878'de tasarlanmış nispi temsil sistemidir. Türkiye'de 1961'den bu yana 1965 -Millet Meclisi genel seçimi ile 1966 Millet Meclisi ara seçimi dışında- bütün milletvekili genel ve ara seçimlerinde D'Hondt sistemi uygulanmıştır. Günümüzde de yürürlükte olan sistem D'Hondt sistemidir (25.5.1961 tarih ve 306 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu m. 32/II, 10.6.1983 tarih ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu m. 34/III). D'Hondt sistemi ülkemizin yanı sıra Arjantin, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Doğu Timor, Ekvador, Finlandiya, Galler, Hırvatistan, İskoçya, İsrail, İzlanda, Japonya, Kolombiya, Macaristan, Makedonya, Paraguay, Polonya, Portekiz, Romanya, Sırbistan, Slovenya, Şili'de de uygulanan seçim yöntemidir (Seçim Sistemleri (t.y.) <http://tr.wikipedia.org>).

1.3.3. Seçimler ve Türkiye

Türkiye'de uygulanan seçimler dönemler itibari ile iki gruba ayrılır. Bunlar; tek partili seçimler ve çok partili seçimlerdir.

1.3.3.1. Tek Partili Seçimler ve Türkiye

Tek partili seçimler 1923 yılında yapılmaya başlanmıştır. 1923 yılından 1946 yılına kadar yapılan seçimler, tek partili seçimlerdir. Bu dönem 1923, 1927, 1931, 1935, 1939 ve 1943 seçimleri olmak üzere toplamda altı seçim yapılmıştır. Tek partili sistemde seçmenler partinin belirlediği listelerdeki adaylara göre oy kullanmışlardır. 1934 yılına kadar kadınlara seçmen olma hakkı tanınmamıştır. Tek partili seçim dönemlerinde, seçimlerin demokratik ölçülerde olmadığı açıktır. Bu dönemlerde seçimler çoğunluk sistemine göre ve iki dereceli olarak uygulanmıştır. Birinci Meşrutiyet Dönemi ile başlayan seçim uygulamaları çeşitli değişikliklerle tek parti dönemi sonuna kadar devam etmiştir (Dursun, 2006:369-372).

1.3.3.2. Çok Partili Seçimler ve Türkiye

Türkiye’de çok partili seçim sistemine geçiş II. Dünya Savaşından sonra gerçekleşmiştir. Yeni bir devletin kurulmuş olması ile çok partili seçim sistemine geçiş güç olmuştur (Standford, 1994:72). Böylece Türkiye, II. Dünya Savaşı ile birlikte değişen dünya düzenine ayak uydurarak taraf olduğu ülkeler düzenine uygun olarak tek partili seçim sisteminden çok partili seçim sistemine geçiş yapmıştır. Çok partili seçim dönemi kendi içerisinde hem anayasa sistemi, hem uygulanan seçim sistemleri ve seçimlere ilişkin yöntemler açısından bir bütünlük arz etmemektedir. Çok partili seçim sistemi 1946 yılından itibaren günümüze kadar süre gelmiştir (Dursun, 2006:373-374).

Çok partili sistemlerde, seçmen oyunu kullanırken, ülkeyi yönetecek olan hükümeti değil, kendi çıkar ve görüşlerini temsil edecek kişileri seçmiş olur. Çünkü hükümet, bir sonraki aşamada, partiler arasında yapılacak pazarlık ve uzlaşmalarla ortaya çıkmaktadır (Kışlalı, 1994:233).

1.3.4. Seçim Beyannameleri/Bildirgeleri

İktidarı ele geçirmek isteyen siyasi partiler seçim dönemlerinde kamuoyu yoklamaları yapmaktadır. Kamuoyu yoklamalarının sonuçlarına ve diğer öngörülen politikalara göre seçim beyannameleri/bildirgeleri hazırlanmaktadır. Siyasi partilerin geçmiş dönem icraatları yine seçim beyannamelerinin içeriği arasındadır. İktidar ve iktidarı gelmek isteyen siyasi partiler ve bağımsız adaylar, kamuoyu yoklamaları ile seçmenlerin beklentilerini tespit etmeyi ve siyasi partilerin mevcut performanslarına olan tepkiyi ölçmek istemektedirler. Bunun yanı sıra, seçmenleri oy kullanmaya teşvik edecek olan faktörler seçim dönemi beyannamelerinde doğrudan yer alacaktır. Seçimlerin çok eski dönemlere dayanması, birçok partinin seçim beyannamesi olması, her seçim dönemindeki beyannamelerin incelenmek için çok zaman gerektirmesi nedenleriyle günümüze en yakın olan 12 Haziran 2011 Genel Seçimlerinden sonra mecliste yer alan üç partinin (Ak Parti [AKP], Cumhuriyet Halk Partisi [CHP] ve Milliyetçi Hareket Partisi [MHP]) seçim beyannameleri/bildirgeleri bu çalışmada kullanılmak üzere incelenmiştir.

12 Haziran 2011 Genel Seçimleri için hazırlanan beyannameler, zaman yetersizliğinden dolayı başlıklar halinde incelenmiş, vergi ile ilgili kısımların yer aldığı ekonomi ile ilgili başlıklar ise detaylı olarak incelenmiştir.

1.3.4.1. Ak Parti 12 Haziran 2011 Genel Seçim Beyannamesi

İktidar partisinin 12 Haziran 2011 Genel Seçim Beyannamesi beş başlık altında toplanmıştır. Bunlar; “İleri Demokrasi”, “Büyük Ekonomi”, “Güçlü Toplum”, “Yaşanabilir Çevre ve Marka Şehirler” ile “Lider Ülke” şeklinde sıralanmıştır. “Büyük Ekonomi” başlığı altında, Ekonomik Programın Felsefesi; Küresel Gelişmeler ve Türkiye, Makroekonomik ve Sektörel Politikalar, Hedefler; Makro Ekonomi, Maliye Politikası, Gelir Politikası, Kamu Harcamaları ve Yatırımları, Para Politikası, Finansal Hizmetler, Ödemeler Dengesi, İstihdam ve Çalışma Hayatı, Ar-Ge ve İnovasyon, Mikro Ekonomi, Girişimcilik ve Sanayi Politikaları, Mal ve Hizmet İhracatı, Savunma Sanayi, İnşaat, Teknik Müşavirlik ve Müteahhitlik Hizmetleri, Gümrük Hizmetleri, Turizm, Tarım, Enerji ve Madencilik, Ulaştırma, Haberleşme, Bilgi ve İletişim Teknolojileri alt başlıklarına yer verilmiştir (2011 Seçim Beyannamesi (t.y.) <http://www.akparti.org.tr>).

İktidar partisi AKP'nin 12 Haziran 2011 Genel Seçimleri için hazırlanan seçim beyannamesinde, vergi ile ilgili geçmiş dönemlerde yapılmış olan ve gelecek dönemlerde yapılması planlanan konular vurgulanmıştır. AKP, mahalli nitelikli kamu hizmetlerinin halkın beklentilerine göre sunulması açısından yerel yönetimlerin gelirlerinin artırılmasını hedeflemektedir ve bu hedef doğrultusunda İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkındaki Kanun'un çıkarıldığını, merkezi idare bütçesinden yerel yönetimlere aktarılan kaynağın 2002'den 2010 yılına kadar 15,3 milyar artırıldığını belirtmiştir. Seçim beyannamesinde, vatandaşlardan vergi olarak alınan her kuruluşun sorumluluğunun bilincinde olduğu belirtilmiştir. Halkın emaneti olan vergilerin en isabetli, en verimli ve en etkin olarak harcandığına vurgu yapılmıştır. İktidarları süresince izlenen vergi politikaları ile daha adil bir vergileme sisteminin oluşturulduğu belirtilmiştir. AKP, sosyal politikalarının gereği olarak, toplumun büyük kesiminin yararlandığı gıda, eğitim, sağlık, tekstil ve turizmde KDV oranlarının düşürüldüğü belirtilmiştir. Şirketlerin rekabet gücünü artırmak ve onlara daha fazla kaynak vermek amacıyla kurumlar vergisi oranının %33'ten %20'ye düşürüldüğü belirtilmiştir.

Beyannamede, gelir vergisi yükünün azaltıldığı ve işlem yükünü artıran bazı vergilerin kaldırıldığı, bazılarının ise oranlarının düşürüldüğü belirtilmiştir. Ciddi vergi kaybına yol açan kayıtdışı ekonomiyle mücadeleye Kayıtdışı Ekonomiyle Mücadele Stratejisi Eylem Planı çerçevesinde devam edildiği belirtilmiştir. Beyannamede ayrıca, vergi mükelleflerine kolaylık sağlamak için e-beyanname uygulamasının başlatıldığı ve vergi dairelerinde büyük ölçüde otomasyona geçildiği belirtilmiştir (2011 Seçim Beyannamesi (t.y.) <http://www.akparti.org.tr>).

AKP'nin hazırladığı seçim beyannamesinde, ülke kaynaklarının en etkin şekilde kullanımını sağlayacak olan vergi politikası, ekonomik büyümeyi, yatırımı ve istihdamı destekleyecek ve ekonomide kayıt dışılığın azaltılmasını sağlayacak şekilde gözden geçirileceği, kayıtdışılık azaldıkça vergi oranlarının da azalacağı belirtilmiştir. Ekonomik büyümeyle birlikte vergi gelirlerinin elde edildiği türlerin oransal dağılımının dolaysız vergiler lehine değiştirilerek, gelişmiş ekonomilerle paralel bir yapıya kavuşturulacağı belirtilmiştir. Vergi politikalarının uygulanmasında doğrudan küresel sermaye yatırımlarının ülkeye girişinin hızlandırılmasına, yatırımların ve Ar-Ge faaliyetlerinin desteklenmesine, istihdamın artırılmasına ve bölgeler arası gelişmişlik farklılıklarının azaltılmasına yönelik bir yaklaşımla devam edileceği belirtilmiştir. Vergi mevzuatının sadeleştirileceği, mali yükümlülüklerin zamanında ödenmesini sağlamak amacıyla etkin bir tahsilat sisteminin oluşturulacağı belirtilmiştir. Vergiye gönüllü uyumun artırılması ve vergi tabanının genişletilmesine yönelik çalışmaların süreceği belirtilmiştir (2011 Seçim Beyannamesi (t.y.) <http://www.akparti.org.tr>).

Cumhuriyetimizin 100. yılında İstanbul'un, dünyadaki ilk on finans merkezleri içinde yer alacağı, bu stratejik hedef doğrultusunda gerekli vergisel tedbirlerin alınacağı belirtilmiştir. İşletmelerin rekabet gücünü düşünerek prim ve vergi yüklerini azaltmak suretiyle asgari ücretin işverene maliyetindeki artışın sınırlı tutulduğu belirtilmiştir. Vergi ve sigorta primi yüklerinin azaltılmasından faiz yükünün hafifletilmesine kadar her zaman sanayicinin, tüccarın, esnaf ve sanatkârın yanında bulunduğu belirtilmiştir. Esnaf ve Sanatkârlar Değişim-Dönüşüm-Destek Strateji Belgesi ve Eylem Planı'nın hazırlanarak uygulamaya konulduğunu ve ileriki dönemde esnaf ve sanatkârların kredi ve finansman şartlarının iyileştirileceği; vergi yükümlülüklerinin azaltılmasının sağlanacağı belirtilmiştir. Gelir vergisi Kanunu'nda 2007 yılında yapılan değişiklik ile kadınların ev içinde imal

ettikleri ürünleri işyeri açmaksızın kamu kurum ve kuruluşlarınca geçici olarak belirlenen yerlerde satışa sunmaları hâlinde elde edilen gelirlerin vergiden muaf tutulduğu belirtilmiştir. Genç girişimcilerin sermaye şirketlerine ilk defa vergi muafiyeti sağlandığı belirtilmiştir. Engellinin sahip olduğu bir evinin emlak vergisinden muaf tutulduğu, engellilere destek olmak amacıyla; eğitimleri, meslekleri, günlük yaşamları için özel olarak üretilmiş her türlü araç-gereç ve özel bilgisayar programlarının Katma Değer Vergisi'nden istisna tutulduğu belirtilmiştir. Sakatlık dereceleri itibariyle belirlenen aylık tutarları, hizmet erbabının ücretini esas alarak Gelir Vergisi'nden düşüldüğü belirtilmiştir. Özel olarak üretilmiş her türlü araç-gereç ve özel bilgisayar programlarını Katma Değer Vergisi'nden istisna tutulduğu, malullere ve şehit ailelerine pek çok vergi muafiyeti tanındığı belirtilmiştir (2011 Seçim Beyannamesi (t.y.) <http://www.akparti.org.tr>).

Araç vergilendirme sisteminde ilk alımlarda; karbondioksit emisyonu salınımını ya da yakıt tüketim miktarını temel alan, küçük motorlu araçların teşvik edileceği, vergi indirimi uygulaması ile hibrit elektrikli ve tümü elektrikli araçların teşvik edileceği belirtilmiştir. Kentsel dönüşüm projelerini daha hızlı bir şekilde hayata geçirebilmek için; Belediye, Toplu Konut, İmar, Kat Mülkiyeti, Kamulaştırma, Kentsel Dönüşüm, Site Yönetimleri, Afetler, Tapu ve Kadastro Kanunları gibi kanunlarda ve taşınmaz vergileri, zorunlu sigorta gibi uygulamalarda bugüne kadar ciddi düzenlemeler gerçekleştirildiği ve ihtiyaç olan alanlarda ilave düzenlemeler yapılacağı belirtilmiştir (2011 Seçim Beyannamesi (t.y.) <http://www.akparti.org.tr>).

1.3.4.2. Milliyetçi Hareket Partisi 12 Haziran 2011 Genel Seçim Beyannamesi

Milliyetçi Hareket Partisi 12 Haziran 2011 Genel Seçim Beyannamesi; “Çağrı Türkçe Okumak”, “2023’e Doğru Yükselen Ülke Türkiye Vizyonu”, “MHP İktidarında Küresel Güç Türkiye’ye Doğru”, “Temel Hedef ve Görüşlerimiz”, “Temel Haklar ve Demokrasi Anlayışımız”, “Milli ve Demokratik Anayasa Anlayışımız”, “Politikalarımız” ve “Geleceğin Birlikte İnşası” olmak üzere sekiz başlıktan oluşmuştur. “Ekonomik Hedef ve Politikalar”, “Politikalarımız” başlığı altında yer almıştır (2011 Seçim Beyannamesi (t.y.) <http://www.mhp.org.tr>).

“Ekonomik Hedef ve Politikalar”; Ekonomi Politikamızın Esasları, Üreten Ekonomi Programı, Ekonomik Büyüme, Para Politikası ve Fiyat İstikrarı, Kamu Maliyesi, Borç Yönetimi Politikası, Finansal Piyasalar ve Bankacılık, Dış Ticaret, Doğrudan Yabancı Sermaye ve Özel Sektör Yatırımları, Özelleştirme, Ekonomi Yönetiminde Yeniden Yapılanma olmak üzere on bir alt başlıktan oluşmuştur (2011 Seçim Beyannamesi (t.y.) <http://www.mhp.org.tr>).

MHP'nin seçim beyannamesindeki ekonomik hedef ve politikaların 2011-2015 yıllarını kapsadığı belirtilmiştir. Beynamede, Ekonomi Bakanlığı kurulması ile politikaların yürütüleceği belirtilmiştir. Herkesin mali gücüne göre vergi ödediği adaletli bir vergi sisteminin tesis edileceği, yatırıma, üretime, istihdama, ihracata ve vergisini düzenli ödeyenlere vergi indirim ve kolaylıklarının sağlanacağı belirtilmiştir. Seçim beyannamesinde, merkezi vergilemeye ağırlık verileceği, dar gelirlilerin vergi yükünün hafifletileceği, vergide öz denetim sisteminin güçlendirilerek kayıp ve kaçakların önleneceği, vergi bilincinin geliştirileceği, vergi danışma ve şikâyet birimlerinin yaygınlaştırılacağı, KDV genel oranı ve işlem vergilerinin kademeli olarak aşağı çekileceği, kayıtdışılıkla etkin bir şekilde mücadele edileceği belirtilmiştir (2011 Seçim Beyannamesi (t.y.) <http://www.mhp.org.tr>).

MHP'nin seçim beyannamesinde, herkesin mali gücüne göre vergi ödediği adaletli bir vergi sisteminin tesis edilmesinin esas olacağı, vergiye ilişkin düzenlemelerde, kamu finansmanı ile ilgili önceliklerin yanı sıra verginin üretim ve istihdam üzerindeki etkileri ile sosyal yönünün birlikte değerlendirileceği belirtilmiştir. Vergi sistemimizin, ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel yapısını dikkate alan dinamik bir yapıya kavuşturulacağı ve bu çerçevede yatırım yapanlara, istihdam, üretim ve ihracat artışı sağlayanlara yönelik vergi indirim ve kolaylıklarını içeren bir program uygulamaya konulacağı belirtilmiştir. Vergi muafiyeti ve istisna uygulamalarında; makro hedefler ile ekonomik ve bölgesel kalkınma politikaları dikkate alınarak seçici olunacağı, vergisini zamanında düzenli ödeyen vatandaşlarımızın ödüllendirilmesi amacıyla vergi indirimi veya muafiyeti sağlayacak düzenlemeler yapılacağı belirtilmiştir (2011 Seçim Beyannamesi (t.y.) <http://www.mhp.org.tr>).

MHP'nin seçim beyannamesinde, gelir vergisinin kişiselliği ve mali güce göre vergilendirme ilkeleri dikkate alınarak merkeziyetçi vergilemeye ağırlık verileceğine, vergi gelirleri içindeki dolaylı vergilerin payının azaltılması suretiyle dar gelirlilerin vergi yükünün hafifletilerek vergide adaletin sağlanacağı ve vergi kanunları; verginin konusu, matrahı ve vergi çeşitleri itibarıyla tümüyle gözden geçirilerek uygulamada basitlik ve etkinlik sağlanacağı belirtilmiştir. Vergi denetimlerine önem verileceği, vergi idaresi organizasyon yapısındaki sorunların çözüleceği, idarenin insan gücü ve teknik altyapı yetersizliğinin giderileceği, bilgi edinme hakkı ve şeffaflık kapsamında kişi ve kurumların ödedikleri vergilerin nereye ve nasıl harcandığı hususunda bilgi edinme ve gerektiğinde hesap sorma imkânına kavuşmasının sağlanacağı, vergide öz denetim sisteminin güçlendirilerek kayıp ve kaçakların önleneceği belirtilmiştir. Vergi mükelleflerinin özel ya da resmi işleri ile ilgili belgelendirdikleri tüm harcamaların gider konusu yapılmasının sağlanacağı belirtilmiştir. Menkul kıymetlerden elde edilecek faiz gelirlerine yüksek, alım-satım kazançlarına ise daha düşük vergi uygulanacağı ve böylece piyasada derinlik sağlanacağı belirtilmiştir (2011 Seçim Beyannamesi (t.y.) <http://www.mhp.org.tr>).

Asgari ücretli çalışanlardan vergi alınmayacağı, bütün çalışanların gelirlerinin asgari ücret kadar kısmının vergi dışı bırakılacağı belirtilmiştir. Vergi tahsilatının önündeki bürokratik işlemler ile süre kaybına ve amme alacağına tehlikeye girmesine neden olan engellerin kaldırılacağı, etkin bir tahsilat modeli geliştirileceği ve uzlaşma müessesesi etkin ve basit hale getirileceği belirtilmiştir. Mükellefler ve vatandaşlarda vergi bilincini geliştirmeye dönük eğitim çalışmalarına önem verileceği, ekonomik faaliyetlerin yoğun olduğu merkezlerde vergi danışma ve şikâyet birimlerinin yaygınlaştırılacağı belirtilmiştir. KDV genel oranının kademeli olarak aşağı çekileceği ve işlem vergilerinde (BSMV, damga vergisi, harçlar vb.) oranlar düşürülerek kayıtdışılığa yönelmenin önleneceği, vergi oranlarında yapılacak indirimle, ekonomide canlılığın sağlanacağı ve vergi tabanının genişletileceği, kayıtdışılıkla etkin bir şekilde mücadele edileceği, kayıtdışı ekonomik faaliyetler ile kara para elde edilmesine yönelik faaliyetler arasındaki ayırımın netleştirileceği ve kara parayla mücadelede ayrı bir strateji belirleneceği belirtilmiştir (2011 Seçim Beyannamesi (t.y.) <http://www.mhp.org.tr>).

1.3.4.3. Cumhuriyet Halk Partisi 12 Haziran 2011 Genel Seçim Bildirgesi

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 12 Haziran 2011 Genel Seçim Bildirgesi; "Özgürlükçü Demokrasi", "Üreten, Büyüyen, Paylaşan, Çevre Dostu Ekonomi", "Eşitlik ve Toplumsal Dayanışma", "Nitelikli Kamu Hizmetleri, Günışığında Yönetim", "Kalkınan Bölgeler, Kentleşen Anadolu, Dünya Kenti İstanbul", "Barış, Demokrasi ve Kalkınma Temelli Dış Politika" olmak üzere toplam altı başlıktan oluşmaktadır (Seçim Bildirgesi (t.y.) <http://www.chp.org.tr>).

CHP'nin Seçim Bildirgesi'ndeki vergi ile ilgili kısımlar incelendiğinde, bilgi teknolojileri ve iletişim sektörünü, KDV ve dünyanın hiç bir ülkesinde bulunmayan Özel İletişim Vergisi gibi dolaylı vergileri en az düzeylere indirerek ve yazılım ihracatının yollarını açarak destekleyecekleri belirtilmiştir. KOBİ'lere, ödedikleri vergi ve sigorta primi tutarında faizsiz işletme kredisi vereceklerini bildirmişlerdir. Vergi mükelleflerinin bir ay içinde satın aldıkları ve satmış oldukları mal ve hizmetlerin bildiriminde uygulanan özel usulsüzlük cezasını kaldıracaklarını belirtmişlerdir. Dolaylı vergilerin azaltılacağı, herkesten gücüne göre vergi alınacağı ve verginin kamu harcamalarının finansmanı için temel kaynak olarak kullanılacağı vurgulanmıştır. Vatandaşların ödedikleri verginin nereye harcandığını bileceği ve vergi beyannamelerinde bir önceki yıl vergilerinin nereye harcandığının hesabının vatandaşa verileceği belirtilmiştir (2011 Seçim Bildirgesi (t.y.) <http://www.chp.org.tr>).

Vergi kayıp ve kaçaklarının en alt seviyeye indirileceğini; kayıtdışılıkla mücadele edileceğini, ekonominin rekabet gücünü olumsuz etkileyen ve adil olmayan dolaylı vergi ağırlıklı yapıyı orta vadeli bir yaklaşımla değiştireceklerini, gelir vergisi tarife ve oranlarını farklılaştırılacağını, ücretlilerin vergi yükünü düşürüleceğini, herkesten ve her sektörden gücüne göre vergi alınacağını vurgulamışlardır. Esnafa bir yıl boyunca ödediği vergi ve sigorta primi tutarında sıfır faizli kredi vereceklerini, KOSGEB'in proje bazındaki desteklerini artıracaklarını, esnafın gelir vergisi oranını beş puan azaltacaklarını, esnafın giderlerinin vergiden düşürülebilmesini sağlayacaklarını, esnafın kurduğu satın alma, pazarlama, lojistik gibi kümelenme şirketlerine vergi indirimleri sağlayacaklarını belirtmiştir (2011 Seçim Bildirgesi (t.y.) <http://www.chp.org.tr>).

Tarım ve çiftçiyi desteklemek amacıyla, mazotta ÖTV ve KDV'yi kaldırarak, mazot fiyatını 1,5 TL'ye indireceklerini, diğer girdilerdeki vergi yükünü de hafifleterek çiftçiyi güçlü bir şekilde destekleyeceklerine yer verilmiştir. Yat ve gemi firmalarının, liman ve yanaşma yerlerinin rekabet gücünü artırmak için harç ve vergilerde indirim yapılacağını belirtilmişlerdir. Serbest meslek sahibi ve kendi işini kurmak isteyen engellilere vergi avantajları ve faizsiz kredi sağlanacağı vurgulanmıştır. Kültür ve sanat alanındaki vergileri asgari düzeye çekeceklerini, Türk sinema endüstrisinin geliştirilmesi için teşvik ve vergi kolaylığı sağlayacaklarını, sinema ve tiyatro gişe gelirleri üzerindeki vergileri indirileceği bildirilmiştir. Başta vergi olmak üzere düzenleyici mevzuatın basitleştirileceğini, her pozisyondaki kamu görevlisinin yetki ve sorumluluklarının açık bir şekilde belirleneceği vurgulanmıştır. "Tüm Türkiye Belediye" anlayışı çerçevesinde köyleri bir belediye yönetimi ile ilişkilendireceklerini ve Genel Bütçe Vergi Gelirleri Hasılatından pay vereceklerini de bildirmişlerdir (2011 Seçim Bildirgesi (t.y.) <http://www.chp.org.tr>).

12 Haziran seçimlerine katılan ve incelenen üç siyasi partinin de yayımladığı seçim beyannamelerinde/bildirgelerinde ülke sorunları ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri konusunda önemli oranda benzerlikler bulunmaktadır. Hemen hemen tüm siyasi partiler tarafından Türkiye'nin; yeni bir anayasaya ihtiyaç duyduğu, demokratikleşme düzeyi açısından arzu edilen düzeyde olunmadığı, ekonomik göstergeler bakımından potansiyelinin oldukça altında bulunduğu ve temel hak ve hürriyetler yönünden ciddi sorunlar yaşadığı ifade edilmektedir. Siyasi partilerin seçim beyannamelerinde en çok yer ayrılan başlığın demokratikleşme ve yeni anayasa sürecine ilişkin olduğu görülmektedir.

Seçim beyannamelerinde ekonomik ve sosyal sorunların çözümüne genellikle geniş yer verilir. Ekonomik sorunlara ilişkin çözüm önerilerinin doğrudan seçmenlerin yaşam standardını etkileyecek olması bunun nedeni olarak görülmektedir. AKP Parti Seçim Beyannamesinde, küresel ekonomik gelişmelerden ödemeler dengesine, Ar-Ge ve inovasyondan savunma sanayine ve para politikasından gümrük hizmetlerine kadar toplamda yirmi bir alt başlık altında sınıflandırılan konulara ilişkin tespitlerini ve çözüm önerilerini "Büyük Ekonomi" başlığı altında sunmaktadır. AK Parti gibi, CHP'nin seçim beyannamesi de ekonomi politikaları alanında zengin bir içeriğe sahiptir. CHP, ekonomi programını, sürdürülebilir kalkınma için "üreten, büyüyen, paylaşan, çevre dostu ekonomi"

başlıkları altında yaklaşık kırk alt başlık halinde sınıflandırmıştır. MHP'nin seçim beyanamesinde de, ekonomi politikaları ön plana çıkmaktadır. MHP'nin ekonomik sorunlara ilişkin tartışmaları “Ekonomik Hedef ve Politikalar” başlığı altında yer alan on bir alt başlıkta sınıflandırılmıştır. Partilerin ekonomi politikaları; “Kişi başına gelir”, “büyüme”, “kalkınma”, “dünya ekonomisinde olunmak istenen yer”, “istikrar”, “enflasyon”, “cari açık” ve “şeffaflık” konuları üzerinde yoğunlaşmıştır. Siyasi partilerin, vergiler konusunda ise özellikle dolaylı vergiler üzerindeki değişikliklerde yoğunlaşmış oldukları görülmektedir (Demirel ve diğerleri, 2011:33-39).

1.3.5. Seçim Kampanyaları

Vatandaşların seçimlerde oy kullanarak yönetim kararlarında söz sahibi olduğu ve kendilerini yönetecek kişileri belirleme şansını elde ettiği seçim dönemlerinde birçok faaliyet gerçekleştirilmektedir. Seçimlerin ilk kez yapıldığı dönemlerden itibaren yürütülmekte olan bu faaliyetler, ilk kez Amerika’da 1896 seçimleri sırasında farklılık göstermiştir. Bu dönemde birçok afiş kullanılmış ve kitaplar dağıtılmıştır. İlk kez bir adayın “bir ürün gibi satılmasının” gündeme gelmesi nedeniyle de bu dönem seçim dönemi çalışmaları için bir dönüm noktası sayılmaktadır (Aydın, 2011:20).

Bongrand (1992:17), siyasal kampanyayı “bir adayın potansiyel seçmenlerine uygunluğunu sağlamak, adayı en yüksek sayıdaki seçmen kitlesinin ve bu kitledeki her bir seçmenin tanınmasını sağlamak, rakiplerle ve muhalefetle-farkını yaratmak ve minimum araçla bir kampanyayı kazanmak için gerekli oy sayısını elde etmek amacıyla kullanılan tekniklerin tümü” olarak tanımlamaktadır.

Seçim kampanyalarının çeşitli işlevleri vardır. Buna ilişkin olarak, Denton ve Woodward (1998:7) siyasal kampanyaların araçsal işlevlerini;

- a. Kampanya yalnızca seçmen tercihlerini değiştirmeye ya da tutumları pekiştirmeye değil aynı zamanda oy vermeye ve seçmenleri kampanyaya yardımcı olmaya güdüler,
- b. Kampanya, görüşlerin tartışılmasını, aralarındaki farklılığın seçmenlerce ayırt edilmesini sağlar,

- c. Kampanyalar, yeni liderleri tanıtarak onları meşrulaştırır şeklinde özetlemektedirler.

Siyasal kampanyaların aynı zamanda eğitim işlevinden de söz edilmektedir. Bu işlevleri aday farkındalığı, gündem belirleme, adayın siyasal tercihleri ve adayın kişisel özellikleri olarak gruplandırılmaktadır (Nimmo ve Swenson'dan aktaran: Joslyn 1990:86-119).

- ✓ Aday Farkındalığı: Bir öğrenme süreci olarak siyasal kampanyalar, adayların halk tarafından fark edilip tanınmasını sağlar.
- ✓ Gündem Belirleme: Siyasal iletişim kampanyaları, siyasal adayları popülerleştirerek seçmenlerin farkındalıklarını artırır. Ayrıca, siyasal kampanya süresince haber medyası, ülkenin temel sorunlarını gündeme getirerek seçmenlerin bunları öğrenmesini sağlar.
- ✓ Adayların Siyasal Tercihleri: Demokrasi kuramcılarının bazıları seçimi demokratik öğrenmenin merkezine koymaktadır. Bu açıdan seçim kampanyası boyunca gündeme gelen konulara ilişkin adayların aldığı tavır ve dolayısıyla siyasal tercihleri öğrenilebilmektedir.
- ✓ Adayların Kişisel Özellikleri: Siyasal kampanya sürecinde diğer rakip adaylar, gazeteciler ve halk, adaylarla ilgili konular üzerine yoğunlaşırlar.

Bu konular, adayların yetenek ve becerileriyle doğrudan ilgilidir. Haber medyası da ilgi çekmek için adayları bu açılardan dramatik bir üslupla betimleme eğilimi göstermektedir. Parti ya da adaylara mesajlarını nasıl ve ne zaman iletecekleri konusunda denetim imkânı sağlayan siyasal kampanya çalışmaları sonuçta seçmenleri ikna etmeyi amaçlayan bir iletişim biçimidir. Bu iletişimin temel amacı, seçmenlerin belli bir adayı ya da partiyi tercih etmelerini sağlamaktır (Tokgöz, 1991:13)

1.4. Oy Kullanma Davranışı

Davranışı, davranmak eylemi ya da biçimi, tutum, muamele, hareket, dıştan gözlemlenebilecek tepkilerin toplamı, organizmanın uyarınlara karşısındaki tepkilerinin tümü olarak yukarıda ifade edilmişti. Oy kullanma davranışı, ilk olarak bireyin toplumsal sorumluluk kapsamında yerine getirmesi gereken bir davranıştır. Vatandaşların, kendi ülke

yönetimleri için görevli olan hükümeti cezalandırmak ya da ödüllendirmek için sıkça oy kullanmalarının seçmen sorumluluğu olduğunu ifade etmiştir (Andrew ve Neil, 2009:1).

1.4.1. Oy Kullanma

Bir siyasal toplumda bireylerin birer siyasal insan haline gelmeleri, kişisel ve çevresel unsurların da etkisiyle belli süreçler içerisinde siyasal kültürü, değerleri, inanç ve tutumları almaları ve siyasal toplumsallaşma adı verilen süreci yaşamalarıyla mümkün olmaktadır. Gerekli hazırlıkları yapmış ve donanımı edinmiş olan bireylerin belli siyasal rolleri oynamaları, siyasal sürece katılarak belli davranışlar sergilemeleri ve eylemlerde bulunmaları ile mümkün olmaktadır (Dursun, 2006:229). Yaygın olarak bilinen eylem oy kullanmadır. Buna göre, oy kullanma seçmenin siyasi yükümlülüğü olup bu da toplumsal sorumluluğunun gereğidir.

1.4.2. Oy Kullanmayı Etkileyen Faktörler

“Öz çıkarına kilitlenmiş rasyonel bir seçmen, seçim sonucunu tek bir oyla değiştiremeyeceğini bile bile niçin oy kullanır?” sorusu Downs’tan bu yana siyasal davranışı açıklamayı amaçlayan bir teorinin anahtar sorularından biri haline gelmiştir (Saraçoğlu, 2000:5). Rekabet eden siyasi partilerin uzlaşmasının yani demokratik toplumda anlaşmanın kilit mekanizması oy vermedir (Stanton, 1981:52). Seçmenlerin oy verme konusunda nasıl davrandıkları dünyada 1920’lerde incelenmeye başlanmıştır (Heywood, 2006:69).

Oy kullanma seçmenin siyasi ödevidir. Buna göre, seçmen siyasi ödevini yerine getirmek için oy kullanır. Seçmeni oy kullanmaya iten bir diğer neden, seçmenin önceliklerine hitap eden siyasi partinin seçimleri kazanma ihtimalidir. Bu ihtimalin varlığı seçmeni oy kullanmaya teşvik etmektedir.

Endüstrileşme, şehirleşme, okur-yazarlığın ve görsel ve yazılı medya araçlarının artışı ve kişi başına düşen milli gelirin yükselişi gibi modernleşme süreçleri, toplumda yeni ve daha iyi kamu hizmetleri yönünde istekler yaratmaktadır. Bu istekler, bir süre sonra,

toplumda siyasal katılmanın artması ve seçimlere katılma oranının yükselmesini sağlar, seçmenleri oy kullanmaya iten sebepleri açıklar (Özbudun, 1975:4).

Seçmenlerin siyasi davranışları, ülkeden ülkeye değişim göstermekle birlikte aynı aileye ait seçmenler arasında da değişiklik göstermektedir. Seçmenin oy kullanma davranışı incelenirken bu tespitin yanı sıra partiye sadakat, ifade özgürlüğü, görev anlayışı gibi faktörler de göz önüne alınmalıdır (Saraçoğlu, 2000:6).

Seçmeni oy kullanmaya iten nedenlerden biri de yapısal değişikliklerdir. Türkiye’de yasal yapısal değişimler ve genel kalkınma, bazı kadın grupları üzerinde diğer gruplara nazaran daha büyük etki meydana getirmektedir. Seçimlerde siyasi tercihi en fazla etkilenen kesimin kentte yaşayan, eğitimden yararlanan ve meslek sahibi olan kadın seçmen grubu oluşturmaktadır (Kağıtçıbaşı, 1998:153-154).

Seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörler genel olarak etnik köken, ırk, din, eğitim, meslek, sınıf, ebeveyn, partizanlık, parti tanımlama, aday değerlendirme, geçmişi değerlendirme, kampanya değerlendirmeleri, aile ve arkadaşlardır (Anderson ve Stephenson, 2010:4).

Kadın seçmenlerin siyasal tutum ve davranışlarında öne çıkan özelliklerden biri, erkek seçmenlere oranla oy kullanmaya daha az eğilimli olmalarıdır. Buna göre, kadın seçmenler oy kullandıklarında, erkek seçmenlere oranla tutucu partileri daha fazla tercih etmektedirler. Erkek seçmenlerin siyasi tercihleri çok zor değişirken kadın seçmenlerin siyasi tercihlerinde bir kararlılık görülüyor. Parti önderinin ya da adayların kişiliği, kadın seçmenleri ideolojilerden ve parti programlarından daha çok etkiliyor. Bekâr ya da dul kadın seçmenlerde, erkek seçmenlerden farklı siyasal davranışlar daha belirgin duruma gelirken, evli kadın seçmenler genellikle eşlerinin siyasi tercihlerini tercih ediyor. Güçlü olan siyasi parti veya adayı ve böylelikle istikrarı seçme eğilimi de kadın seçmenlerde erkek seçmenlerden daha fazladır. Kadın seçmenlerin siyasi süreçte yer alma eğiliminin azlığı, siyasal konulara duyulan ilginin azlığından kaynaklanmaktadır. Batılı ülkelerde yapılan araştırmalarda, erkek seçmenlerde laik ve sol partileri, kadın seçmenlerde ise tutucu ve dinci partileri destekleme eğiliminin daha fazla olduğu saptanmıştır. Kadın seçmenlerin siyasi tercihi büyük, güçlü, kararlı partiler yönünde olmaktadır. Dışarıda bir işi

olmayan evli kadın seçmenin yaşadığı çevrenin dar olması onun dış etkenlere karşı daha kırılğan hale gelmesine neden olmaktadır. Buna göre, kadın seçmenlerin siyasi tercihi üzerinde de bu dar çevrenin etkisinin olması kaçınılmazdır. Ev hanımı seçmen siyasal yaşama erkek seçmenden daha az ilgi duyar. Kadın seçmenin siyasal konularla ilgili bilgilerin azlığı, seçimlere daha düşük oranlarda katılmayı açıklar. Genellikle, siyasal konularda daha fazla bilgiye sahip olan eşin siyasi tercihi ev hanımı seçmenin siyasi tercihi olmaktadır (Kışlalı, 1994:144-152). Kadın seçmenlerin erkek seçmenlere göre muhafazakâr sağ eğilimli partileri ve otoriter sistemleri destekledikleri daha fazla görülmektedir (Sitembölükbaşı, 2001:68).

Sosyal bir varlık olan insan, ilk şekillenmelerini aile ortamından aldıktan sonra yaşamı boyunca hayatında yer alan tüm sosyal gruplardan etkilenmektedir. Gençlik, orta yaş, orta yaş üstü ve yaşlılık olarak belirleyeceğimiz bu evrelerin her birinde farklı toplumsal roller üstlenen seçmen, farklı davranış kalıpları sergileyecektir. Hayata yeni başlayan seçmen, ilk olarak ebeveynlerini örnek alır. Ergenlik çağındaki seçmen, kendisini kanıtlamaya ve aile dışı modellere yönelmeye başlar. Gelişmiş ülke genç seçmenlerinin kişiliklerinde bireysel değerlerin, geri kalmış ülke genç seçmenlerinin kişiliklerinde ise ulusal değerlerin ön plana çıktığı gözlenmiştir. Olgunluk çağına gelen seçmen, davranışlarında ılımlı olmaya başlar. Yaşlılık döneminde ise seçmenin tutucu davranışlar sergilediği görülmektedir (Kışlalı, 1994:133-138).

Seçmenin siyasi tutum ve davranışları çocukluk döneminden oluşmaya başlar. Seçmenin büyümeye başlamasıyla toplumdaki farklılaşmalardan, siyasi sembollerden, kimliğinden, ebeveynlerinin güçlerinin sınırlarından haberdar olmaya başlar. Yedi yaşındaki bir çocuk siyasi parti tercihini, partiler arasındaki farkları bilmeden, muhtemelen belirtebilecektir. Çocuğun okula başlamasıyla birlikte, dersleri, okuduğu gazeteler, arkadaşlarıyla sohbetleri vasıtasıyla milletvekillerinin seçimle iş başına geldiklerini, cumhurbaşkanı, başbakan ve bakanların farklı işler yaptıklarını, belli bir yaşa kadar oy kullanılamayacağını öğrenir. Seçmen yetişkinlik çağına geldiğinde, seçmenin siyasi tercihlerini etkileyen faktörler, seçmenin anlayışı, çalışıp çalışmadığı, evli olup olmadığı gibi durumlara göre farklılık gösterir. Seçmenin yetişme döneminde edindiği değerler, inançlar, öğrendiği kurallar sonraki yaşamında karşılaşacağı durumlarda yetersiz kalabilir, yersiz olabilir. Yeni edindiği değerlere hitap eden siyasi parti yönünde tercihini

değiştirebilir. Araştırmalara göre seçmenler yaşlandıkça siyasal sürece daha şüpheli bakıyor ve güvensiz tutumlar sergiliyor (Turan, 1986:47-55). Siyasi partiler yaşlı seçmenlerin güvenini kazanabilecek politikalar üreterek onların da oyunu almaya çalışacaktır. Genç seçmenlerin ebeveynlerinden farklı siyasal düşünce ve davranışlara sahip olmaları, aralarındaki eğitim düzeyi farkının büyümesi nedeni ile açıklanmaktadır (Kışlalı, 1994:134).

Genç ve aday seçmenleri hedef alan bir çalışmada, genç ve aday seçmenlerin siyasi liderin ahlaki boyutu, toplumsal boyutu ve yönetim tarzı ile ilgili özelliklere son derece önem verdikleri tespit edilmiştir (Polat ve Kültür, 2006:210).

Orel ve Nakipoğlu'nun (2010) seçim dönemlerinde genç seçmenlerin oylarına siyasi partilerin yürüttükleri programların etkilerini ölçen araştırmalarına göre, genç seçmenlerin oyları üzerinde sırasıyla parti ideolojisi, parti icraatları ve parti politikaları faktörlerinin etkisi vardır.

Abadan ve Yücekök'ün 1961 ve 1965 seçimlerinden sonra yaptıkları çalışmada büyük şehirlerde seçmenlerin sahip oldukları gelir düzeylerine göre oy verme davranışları incelenmiştir. Bu çalışmaya göre, gelir düzeyi yüksek olan seçmenler ile gelir düzeyi düşük olan seçmenlerin, orta gelir düzeyi seçmenlerine göre seçimlere daha fazla katılım gösterdiği tespit edilmiştir. Yüksek gelir düzeyine sahip seçmenlerin, seçime katılımının fazla oluşu, siyasal olayları takip etmeleri, siyasal olaylardan daha fazla haberdar olmaları ve çıkarlarını koruma amacı ile desteklenmiştir. Düşük gelir düzeyine sahip seçmenlerin seçime katılımının fazla oluşunu, zor hayat şartları ve geçim sıkıntısı çekmeleri nedeniyle seçim mekanizmasının hayat tarzlarını değiştirebilecek bir araç olarak görmeleri desteklemiştir (Abadan ve Yücekök, 1966).

Bulutay ve Yıldırım'ın (1968:21) yaptığı çalışmada iktidarın seçim başarısı ekonomik değişkenlerle açıklanmıştır. Çalışmaya göre, seçmenler ekonomik değişkenlere diğer değişkenlerden daha fazla duyarlıdır.

Kuzey Amerika ve Avrupa'daki politik süreçlerde "oy" ile "öz finansal çıkar" arasında yakın bir korelasyon bulunamamıştır. Gözlemlerde kullanılmak üzere seçmen

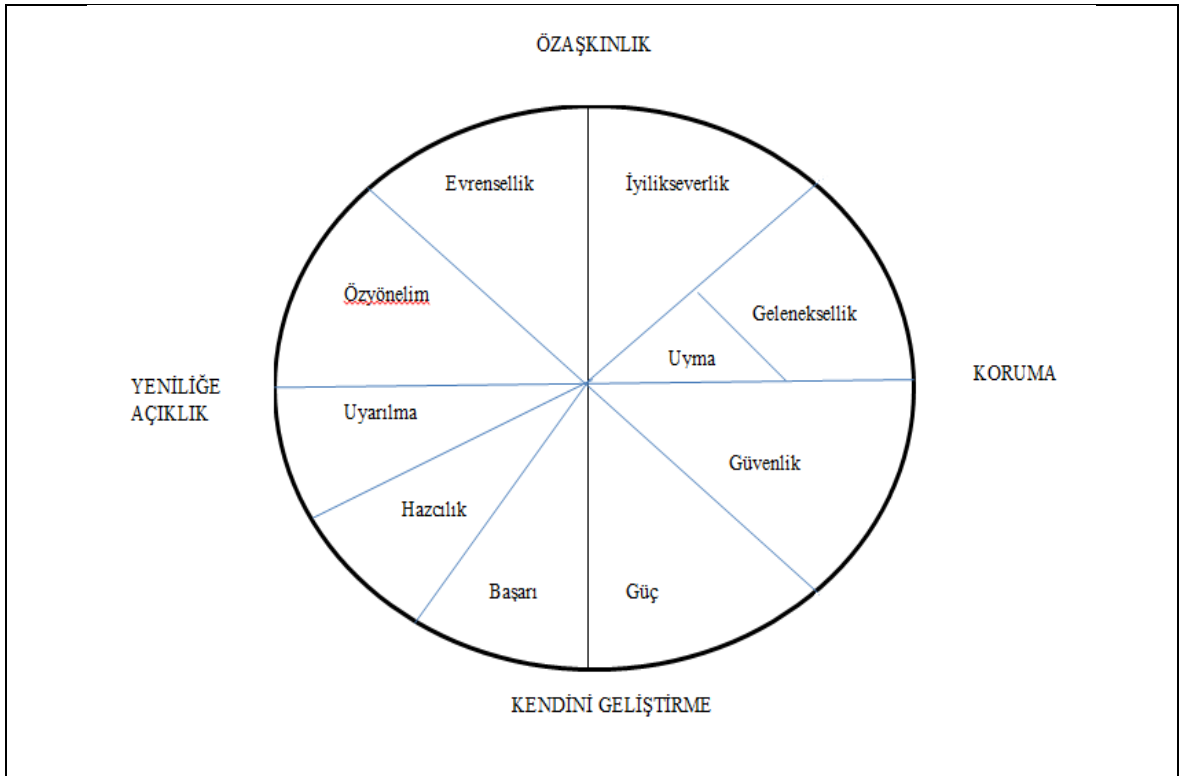
yerine seçmenin bağlı kaldığı sosyal grup alınsa da sonucun değişmediği görülmüştür. Liberal muhafazakâr görüş farklarının, partiye olan sadakatin ve yabancı azınlıklara duyulan tepkinin seçmenin oyunu öz çıkarından çok daha önde etkilediği savunulmuştur. Seçmenin kamu yararını güden bir platforma oyunu kullanması halinde ek bir maliyet yüklenmediğini fakat öz çıkarına dolaylı olarak hizmet edeceğini umduğu bir tutum lehinde davranarak ahlaki bir tatmin elde ettiği savunulmuştur. Bununla birlikte seçmenin kamu yararı hakkındaki görüşü seçmenden seçmene farklılık gösterir. ABD deki bir seçimde seçmenlerin %40'ı kendi mülk gelirlerinin artırılması pahasına vergide adaleti savunmuşlardır. Buradan anlaşılacağı üzere, seçmenin ideolojik tutumu şahsi çıkarı kadar oyunu etkilemektedir (Saraçoğlu, 2000:6).

ABD'de ideolojik ve siyasal motifler ile dayanışma gibi faktörlerin ekonomik faktörler kadar etkili olduğu görülmüştür. Bununla birlikte belli bir gruba katılan her seçmenin o grubun siyasal tercihinin göre oyunu kullanmadığı da görülmüştür. ABD'de çıkar gruplarının karşılıklı menfaatlerinin söz konusudur. Karşılıklı menfaatler, “seçmen desteğini taahhüt etmek”, “kampanyaya finansal destek sağlamak”, “iktidardan düştüğünde garantili bir iş temin etmek”, “ikinci maaş garantisi vermek”, “açıkça rüşvet ödemek” ten oluşmaktadır (Saraçoğlu, 2000:8-9).

Avrupa kökenli bilimsel çalışmalarda seçmen tercihlerinde temel kişisel değerlerin rolü üzerinde durulmuştur. Temel kişisel değerler, bireylerin kendi hayatlarına yön veren prensipleridir. Temel kişisel değerler, durağan hiyerarşik değer öncelikleri sistemine sahiptir ve birey için gücün güvenlikten sonra gelen bir değer olması buna örnek teşkil etmektedir. Temel kişisel değerler her çeşit davranış, olay ve insanı sorgulayan standartlar olarak politik kişisel değerlere hizmet etmektedir ve insan hayatının her alanında var olan ve insanın tüm davranış ve düşüncelerinin altını çizen nedenleri oluşturmaktadır (Rokeach, 1973:170, Schwartz, 2006:47). Temel kişisel değerler, kişinin çekirdek politik değerlerinin yapısını anlamaya yardımcı olur. Schwartz; “güç”, “başarı”, “hedonizm”, “uyarılma” (cesur, renkli ve heyecan verici yaşam), “öz-yönelim” (özgürlük, bağımsızlık, yaratıcılık, kendine saygı, meraklılık), “evrenselcilik”, “iyilikseverlik”, “geleneksellik” (alçakgönüllü, dindar, geleneğe saygı, ılımlı, ön yargısız), “uyuma” (itaatkârlık, kibarlık, öz disiplini), “güvenlik” olmak üzere on tane temel kişisel değerini savunmuştur (Schwartz, 1992:14).

Çekirdek politik değerler, kapsayıcı normatif prensipler ve devlet, vatandaşlık ve toplum hakkında inanç varsayımlarıdır (McCann, 1977:564). Diğer yandan bu değerler, birçok belirgin davranış ve inancı bir araya getirerek bir çeşit yapıştırıcı görevi görmektedirler (Converse, 1964:211). Bilim adamları çekirdek politik değerlerin tanımı konusunda bir uzlaşmaya varamamışlardır. Çekirdek politik değerleri, Feldman (2003:479-480); “fırsat eşitliği”, “ekonomik bireysellik” ve “serbest girişim” McCann (1997:566-568); “eşitçilik” ve “ahlaki gelenekselcilik”, Goren (2005:883); “geleneksel aile değerleri”, “fırsat eşitliği”, “ahlaki tolerans”, “sınırlanmış devlet” Jacoby (2006:708); “özgürlük”, “eşitlik”, “ekonomik güvenlik”, “sosyal düzen”, olarak tanımlamıştır.

Şekil 2: İkişerli Özetlenmiş Öğeleri İle Birlikte 10 Temel Kişisel Değer

Kaynak: Schwartz, 2006:251

Şekil 2’deki daire çeşitli değerler arasındaki uyumu ya da çatışmayı yansıtmaktadır. Daire etrafındaki herhangi iki yakın değer, motivasyonları daha fazla uyumlu olduğu için benzer davranışların sergilenmesini açıklar. Dairenin sağ alt tarafındaki değerler çatışmadan sakınmak, öngörememe ve teslimle değişim ve statükoyu pasif kabul edişe vurgu yapmaktadır. Sol alt taraftakiler ise takdir veya hâkimiyet kazanarak muhtemel

endişe kaynakları ile baş etmeyi vurgulamaktadır. Dairenin üst yarısındaki değerler göreceli olarak endişeden uzaklık, büyümeyi ifade etme ve kendi kendine açılmıdır. Üst sağ taraftakiler diğerlerinin refahını arttırmayı vurgulamaktadır. Üst sol taraftakiler otonom kendi kendini ifade eden tecrübelerdir. Shwartz temel kişisel değerlerin güdüsel yapısını, bireyin çekirdek politik değerlerinin yapısını anlamak için bir anahtar olduğunu savunmuştur. Bu durumu 74 ülkede 220'den fazla örnekle test ederek desteklemiştir (Shwartz, 2006:249-288).

2001 İtalyan seçimlerinde merkezi sol seçmenlerinin, evrenselciliğe ve hayırseverliğe öncelik verdikleri tespit edilmiştir. Merkezi sağ seçmenlerinin ise güç, başarı, güvenlik ve uyum değerlerine öncelik verdikleri tespit edilmiştir (Caprara ve diğerleri, 2006:27, Caprara ve diğerleri, 2008:170). Genel olarak 2001 İtalya seçimlerinde eşitlik, dayanışma, sosyal adalet, bireysel başarı ve sosyal düzen değerleri öncelikli değerler olmuştur.

Oy kullanma kendi kendine çekirdek politik değerleri etkileyebilir (McCann, 1997:568). Tasarlanmış oy politik konjonktürün değişmesi halinde asıl oydan farklılık gösterebilir (Jowell ve diğerleri, 1993:261).

Seçim sürecinde belirli politikaların neyi ima ettiği genellikle açık olmamaktadır. Örneğin vergi kesintilerinin çekirdek politik değerlerden güvenlik ve adalete etkisinin ne olacağı açık değildir. Rekabet halindeki siyasi partiler ve adaylar temel kişisel değerlere farklı açılardan yaklaşmaktadır. Siyasi partilerden biri vergi kesintilerinin artan askeri harcamaları karşılamak için olduğunu ifade ederken, diğeri barış için yapılacak çalışmaların finansmanı için olduğunu ifade etmektedir. Her iki durumda da vergi kesintisinin yapılacağı kesindir. Fakat seçmen vergi kesintisinin yapılmasından ziyade güvenlik ve barış durumu ile ilgilenmektedir. Bir kişinin temel değerler için medyadaki politik söylemlerdeki imaları anlaması önemli düzeyde dikkat gerektirmektedir. Buna göre, politik söylemler oldukça karmaşık yapıdadır. Seçmenler temel değerler üzerindeki mesajları anlayabilecek ya da analitik kapasitelerle bunları dikkatli bir şekilde inceleyecek tahammülden yoksun olabilirler (Gordon ve Segura, 1997:140; Zaller, 1992:218).

Temel kişisel değerler, üstün özel durumlar üzerine istenilen hedefler hakkında soyut inanışlardır (Rokeach, 1973:19; Schwartz, 1992:2). Hem karşıt temel kişisel değerler hem de uyumlu temel kişisel değerler normları ve davranışları şekillendirip sınırlandırmaktadır. Örneğin evrenselcilik, kendi kendini yönetmek, teşvik, hazcılık gibi değerler, göçmenleri gönüllü kabul etmenin temelini oluşturmaktadır. Fakat güvenlik, gelenek ve uyum bu politik tutumun aksini gerektirmektedir (Schwartz, 2006:10).

2006 Nisan İtalyan ulusal seçimlerinde, Silvio Berlusconi'nin başkanlık ettiği merkezi sağ koalisyon, refah yaratma yolları ile insanlara kendi güvenliklerini koruma kaynakları sağlamanın yanı sıra bireysel özgürlük, piyasa ekonomisi ve girişimciliği de vurgulamıştır. Bunlarla birlikte Berlusconi ulusal güvenlik, sınırlandırılmış hükümet ve geleneksel aile değerlerini de vurgulamıştır. Rakip Romano Prodi'nin başkanlık ettiği merkezi sol koalisyon, sosyal adalet, eşitlik ve farklılık için tolerans ve refah devletini vurgulamıştır (Schwartz ve diğerleri, 2010:11) Vergi düzenlemeleriyle ilgili açıklamalar temel esaslar arasında değil sosyal adalet ve piyasa ekonomisi başlıkları altında yer almıştır. Temel kişisel değerler çekirdek politik değerler için referans noktası gibi hizmet etmekte ve onlar vasıtasıyla dolaylı olarak oy kullanma davranışlarını etkilemektedir. Çoğu seçmen temel kişisel değerlerinin politik görüşleriyle bağlantılı olduğundan habersizdir. Yine de sonuçlar temel kişisel değerlerin politik ideoloji için kritik bir zemin sağladığı iddiasını desteklemektedir (Feldman, 2003:507; Schwartz, 1994:43).

Seçim sosyolojisi araştırmaları, siyasal davranışların farklılaşmasında beş etkenin diğerlerinin önüne geçtiğini genel olarak kabul ediyor. Bunlar; “ikamet ettiği yer”, “yaşam düzeyi”, “eğitim düzeyi”, “yaş” ve “cinsiyet” etkenleridir (Kışlalı, 1994:133).

Aydın ve Özbek'in (2004) araştırmaları ile seçmenlerin oy verecekleri siyasal partiyi belirlemede aile bireylerinden etkilenme düzeylerinin, demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediği belirlenmeye çalışılmıştır. Bu araştırmada elde edilen sonuçlara göre, seçmenlerin oy verme davranışında ailelerinden etkilenme düzeyleri cinsiyetlerine, yaş gruplarına, eğitim düzeylerine, çalışma durumlarına, medeni durumlarına, anne ve babayla birlikte yaşayıp yaşamama durumlarına göre farklılık göstermektedir. Araştırmada, ailenin bireyin siyasal parti tercihinde önemli bir rol

oynadığı, bu nedenle siyasal partilerin aile kurumunun önemini vurgulanan bir imaja sahip olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Seçmenlerin siyasi parti tercihlerinde rol oynayan faktörleri inceleyen bir çalışmada elde edilen sonuçlara göre, seçmen tercihlerinde en önemli rol oynayan faktör siyasi parti politikalarıdır. Özellikle herhangi bir siyasi partinin üyesi durumunda olmayan seçmen kitlesi siyasi partinin kadrosu, siyasi görüşü veya liderinden çok, o siyasi partinin ürettiği politikaları esas alarak siyasi parti tercihini yapmaktadır (Çaha ve diğerleri, 1996:156).

Sitembölükbaşı, yaptığı araştırmada ideolojinin seçmen tercihinde etki eden bir faktör olduğu sonucuna ulaşmıştır (Sitembölükbaşı, 2001:233-235). Bir başka çalışmada ise Türk seçmenin parti tercihinin, siyasal, ideolojik ve kültürel değerlerin etkisiyle oluştuğu ortaya konulmaktadır (Akgün, 2000:89). Partilerin ideolojileri dolaylı olarak adayları da etkilemektedir. Adayların mensup olduğu partinin ideolojisi adayın da ideolojisiyle benzer olacağından seçmenlerin tercihinde önemli bir rol oynamaktadır.

Seçmenin siyasi tercihleri üzerinde yaşadığı dönemin etkisi vardır. Büyük İktisadi Buhranı yaşayan kuşağın, klasik iktisatçıların teorilerini uygulayan siyasi partileri tercih etmediği bunun yerine Keynesyen teorileri uygulayacak olan siyasi partileri tercih ettiği görülmüştür. Seçmenler, ekonomik gelişim ve değişimler konusunda hükümeti yükümlü görmektedir (Gomez ve Wilson, 2001:899-903). 1929 yılında Amerika'da yaşanan ekonomik bunalımın ardından seçmenler, Hoover yönetimini cezalandırmak için, bir sonraki seçimde, adını verdiği programla ekonomik sistemde köklü değişiklikler yapacağını ileri süren Roosevelt'i seçmişlerdir (Gündoğan, 2009:35). Türkiye'de 1995 ve 1999 seçimlerinin aksine 3 Kasım 2002 seçimlerinde ekonomi ve toplum refahı gibi sosyal konulara odaklanılmıştır. Ekonomik sıkıntıların hat safhada olduğu dönemde fakirlik, işsizlik gibi sorunlar ön plandadır. İktidara gelen partinin seçim başarısının arkasında yatan neden ekonomik bir gerçekliğin var oluşu ve partinin devlet değil toplum merkezli yaklaşımının var oluşudur (Keyman, (t.y.) <http://www.stradigma.com>).

Kalaycıoğlu (1999:55)'nin yaptığı çalışma, ekonomik değişimin kişisel memnuniyetle yani ego-tropik seçim anlayışı ile ilgili olduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla yapılan çalışmalar geçmiş deneyimlerin ve ekonomik performansın

seçmenlerin siyasi tercihini etkilediğini ve aynı zamanda hem kişisel hem de ulusal ekonomik koşulların göz önünde tutulduğunu ortaya koymaktadır. Kalaycıoğlu'nun ortaya koyduğu tercih modelinde, elde edilen veriler doğrultusunda Türkiye'deki siyasi parti tercihinin yani seçmenlerin siyasi tercihlerinin sosyo-ekonomik faktörlerden çok ideolojik ve kültürel faaliyetlere bağlı olduğu ifade edilmiştir.

Seçmenin siyasi tercihini, seçmenin mesleği ve buna bağlı mesleki grubu da etkilemektedir. Toplu halde çalışan seçmenlerin arasındaki etkileşim, toplu halde çalışmayan seçmenlere göre her konuda yoğun olacaktır. Toplu çalışan seçmenlerin, kendi gruplarının çıkarlarını daha iyi algulamaları, daha kolay iletişim kurmaları, siyasal bilgi edinmeleri, çevrelerinden etkilenmeleri, hacmi küçük iş yerlerinde ya da kendi başına çalışanlara göre daha fazla olacaktır. Genellikle çalıştıkları kurumda işçilerin sendikalaşması, sendikaya üye olan işçilerin üye olmayanlara oranla daha yüksek oranlarda oy kullandıkları, benzer siyasal eğilim gösterdikleri ve aynı siyasal partiyi destekledikleri görülmektedir (Turan, 2007:78).

Dini inançlar ile demokratik uygulamaların çelişmesi durumunda halkın takınacağı tavırlara ilişkin yapılan bir çalışmada, seçmenlerin yasalara göre kendilerini temsil etmek üzere seçmiş oldukları temsilcilerinin eliyle yapılan yasaların, kendi kabul ettikleri dini ilke ve akidelere uymamaları halinde yapılacak yasalara uymamaya eğilimli oldukları saptanmıştır. 1990'lardan itibaren dindarlık ile olağan dışı siyasal katılma arasındaki ilişki uyumludur. Türkiye'de dindarlık yaygın bir olgudur. Türkiye'de dindarlık arttıkça olağan dışı siyasal katılma eğilimi artmaktadır. Siyasal İslam eğiliminin baskı türü olağandışı siyasal katılma üzerinde pozitif etkisi vardır. Çalışma kapsamında görüşülen seçmenlerin çoğunluğu, kendisinden farklı bir dine mensup olan veya din hakkındaki görüşleri kendinden farklı olan birisinin, seçimlerde kendi tuttuğu partiye aday olmasına, aynı nitelikteki bir kişinin görüşlerini, toplantılar yapılmak ya da kitaplar yayınlamak yoluyla anlatılmasına karşıdır. Çalışmada, dini ilke veya akidesi olarak gördüğü hususların meclisin yaptığı bir kanunla çelişmesi durumunda kendi dini inancını uygulama eğiliminde olacakların toplumun üçte ikisi düzeyinde olduğu saptanmıştır. Uluslararası alanda 43 ülkeyi kapsayan çalışma, Türkiye'nin diğer tüm ülkelerin ötesinde bir oranda dini inançları yasama meclisinin kararlarına üstün gören bir konumda olduğunu göstermiştir. Dini ilke ve akidelere uymayan yasaların varlığı halinde, yasa yapıcıyı cezalandırmak için veya

düzeltilmeler yapacağına inandığı adayları seçmek için seçmen oy kullanacaktır (Çarkoğlu ve diğerleri, 2009:34-43; Sitembölükbaşı, 2001:10). Özcan (1998:189-191)'a göre dindarlık, 1989'daki genel seçimlerde İstanbul seçmeninin sağ-sol tercihini belirlemesi açısından önemli bir değişken olmuştur.

Türk politikasında ekonomik performans ve seçim başarısı arasındaki ilişki Çarkoğlu (1997:85) tarafından yapılan ve 1950-1995 arasındaki 21 seçimi kapsayan çalışmada ortaya konmuştur. Bu çalışma, seçimlerde siyasi partilere olan desteğin "tüketici fiyatları endeksindeki değişim", "kişi başına GSMH" ve "işsizlik haddi" gibi makro düzeydeki ekonomik göstergeler ile ilişkisini ortaya çıkarmıştır.

Hem seçmenler hem de siyasi partiler, kendi ideolojilerini yansıtan siyasi partilerin mecliste olmasını isteyebilir (Kökocak, 2011:376). Sitembölükbaşı (2001:233-235) yapmış olduğu çalışmada ideolojinin seçmen tercihinin etki eden bir faktör olduğunu saptamıştır. Seçimi kazanamayacağını anlayan siyasi parti kendi ideolojisine sahip başka bir siyasi partinin mecliste olmasını ister. Seçmenler, kendi ideolojilerini yansıtan siyasi partiler ya da bağımsız adaylar doğrultusunda siyasi tercihlerini belirleyecektir. Esmer (2002:111)'in analizinde vardığı sonuç ise, parti seçimindeki en önemli tanımlayıcı unsurun ekonomik göstergelerden ziyade sol-sağ ideolojilerin olduğudur.

Seçmenler siyasal sürece katıldıklarında, siyasi partilerin onlar adına vereceği kararların kendi geleceklerinin yanı sıra dünyanın da geleceğine yön vereceği bilincini kazandıran bir eğitim almaları bilgi çağında bilgi toplumuna yakışan tablonun tamamlanmasını sağlayabilir.

Oy verme konusunda gelir artışının etkisini inceleyen çeşitli gözlemlerde, gelir artışı ile birlikte oy verme oranının düşeceği olasılığını içeren bulgular elde edilmiştir. Payaslıoğlu (1956:16), oy verme davranışının ekonomik durumu yüksek olan seçmenlerde düşük olan seçmenlere oranla daha fazla görüldüğünü ileri sürmüştür. Bu durumun tam tersini Yücekök (1987:24) toplumun ekonomik refahının yüksek olduğu ve yönetimin toplumun taleplerini rahatlıkla karşılanabildiği durumlarda, toplumda katılımın oy verme açısından azalacağını ileri sürerek ifade etmiştir.

Seçmenlerin ülkenin öncelikli sorununa bakışları ve siyasal partiden beklentileri meslekleri ile doğru orantılı bir seyir izlemektedir. Kamu sektöründe çalışan memur, kamu işçisi ve teknik elemanlar ülkenin öncelikli sorununun ekonomik problemlerin çözümü olarak görmekte ve siyasal partiden beklentisi de kamu personel ücretinin artırılması yönünde olmaktadır. Ülkenin öncelikli sorununu ekonomi olarak gören diğer meslek gruplarından çiftçi seçmenler zirai ürünlerin taban fiyatlarının artırılmasını, öğrenci ve işsiz seçmenler de istihdam alanlarının yaratılmasını siyasal partilerden beklemektedirler. Eğitim düzeyi düşük meslek gruplarında, icraatı nedeniyle siyasal partiyi tercih eğitim düzeyi yüksek meslek gruplarına oranla daha fazladır. Lideri nedeniyle siyasal partilere yönelim, eğitim düzeyi düşük meslek gruplarında eğitim düzeyi yüksek meslek gruplarına oranla daha fazladır. İdeolojik gerekçeyle siyasal parti tercihi yapan meslek grupları daha çok memurlar ve öğrencilerdir (Avşar, 2002:139-140).

Kadın seçmenlerin davranışlarını inceleyen çalışmaya göre, eğitim seviyesindeki artışa ve uzmanlaşmış işlerde çalışmaya paralel olarak kadınların, geleneksellikten uzak, siyasal aday ve parti tercihinin eşlerinin tercihlerine göre değil kendi kanaat ve düşüncelerine göre yaptıkları tespit edilmiştir. Kadın seçmenlerin gelir seviyesi parti ya da aday tercihinde eş ve akrabalarının fikrini alma konusunda tek başına etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Kadın seçmenler arasında ekonomik menfaatlerini ön planda tutarak oy veren “faydacı seçmenlerin” oranının düşük olduğu tespit edilmiştir. Kadın seçmenlerin siyasal tercihlerini parti veya adayın ideolojisi belirlemektedir (Kızıldere, 2002:140-142).

Seçmenlerin siyasal tercihlerini etkileyen faktörleri inceleyen bir çalışmaya göre, seçmen cinsiyeti ile partinin dünya görüşü ve parti lideri, seçim promosyonları ve tanıtımları değişkenleri arasında anlamlı farklar tespit edilmiştir. Bu değişkenlere bayan seçmenlerin daha çok önem verdikleri tespit edilmiştir. Siyasal partinin dünya görüşü ve siyasal parti lideri, yenilik ve siyasal parti programı değişkenlerine eğitim seviyesi üniversite olan seçmenlerin eğitim seviyesi lise olan seçmenlerden daha çok önem verdiği saptanmıştır (Çatı ve Aslan, 2003:268).

Literatür seçmenlerin siyasal konular hakkında ve seçime dair yaşanan her şeyi kısa bir süreliğine hatırladığını savunur. Miyop seçmenler kısa vadeli hedeflere yönelik fırsatçı çarpık politikalardan etkilenmektedir. Almanya’da 2002 yılında meydana gelen Elbe

Seli'nin istismar edilişu bu duruma doğal bir örnektir. Görevdeki siyasi parti Elbe Seli'nin sonuçları için yaptıklarına istinaden takip eden ödüllendirilmiştir. Çalışma kısa vadeli yararlı politikaların ödüllendirme için önemli olduğunu savunmuştur. Alman Sosyal Demokrat Partisi selden etkilenen alanda oylarını %7 oranında artırmıştır. Bu oran takip eden 2005 seçimlerine %25 olarak yansımıştır. Seçmenler bu durumu 2005 seçimlerine yansıtmuş ancak 2009 seçimlerine yansıtmemiştir. Olay yedi yıl içerisinde olaydan etkilenen seçmenlerce unutulmuştur. Çalışma, seçmen davranışlarını hemen seçim öncesi dönemde siyasi partilerin yaptıklarının etkilediklerini, buna karşın seçmenlerin daha önceki dönemleri hatırlamadıklarını savunmuştur. Siyasi partiler kısa dönemdeki faaliyetleri ile miyop ve unutkan seçmenlerin siyasi tercihlerini etkilemektedir. Çalışma uzun vadede siyasi partilerin yaptıklarının iyi sonuç verenlerin unutulduğunu kötü sonuç verenlerin ise unutulmadığı tespit etmiştir (Bechtel ve Hainmueller, 2011:864-865).

Seçmenlerin siyasi tercihlerini; sosyo-ekonomik durumları, ırkları, cinsiyetleri, siyasi partilere olan yakınlıkları ve ideolojik yaklaşımları da etkilemektedir. Bunun yanı sıra seçmen davranışları; seçmenlerin yaşadıkları yerden, siyasi partilerin ve adayların seçim kampanyalarından ve siyasi partilerin geçmiş dönem performanslarından da etkilenir. Yapılan bir çalışmaya göre, bazı seçmenler yaşadıkları bölgeye hatta daha dar alanda yaşadıkları ile yabancıdırlar. Seçmenlerin siyasi parti ve aday tercihi üzerinde medyanın açık bir etkisi vardır. Bilindiği gibi seçmenler, politika ile ilgili bilgileri medya aracılığıyla da öğrenmektedir. Toplumda yaşayan, politik bilgiye az sahip olan seçmen medyadan olumsuz etkilenmektedir. Çalışmaya göre politik bilgisi az olan seçmenler ile politik bilgisi yeterli olan seçmenler oy kullanmada gönüllüdürler. Yani, politik bilginin varlığı seçmenlerin oy kullanma isteği üzerinde bir etkiye sahip değildir (Winburn ve Wagner, 2010:381-383).

2009 yılı Alman Federal Seçimleri savaş sonrasında Almanya'daki en kötü ekonomik krizin yaşandığı dönemde gerçekleşmiştir. Finansal piyasalarda meydana gelen kriz zamanla reel ekonomiye yayılmıştır. Hükümet batan bankaları kurtarmak, finansal piyasaları istikrara kavuşturmak ve durgunluğu hafifletmek için kriz önlem paketleri uygulamıştır. Koalisyon partileri arasında önemli pragmatik farklılıklar varlıklarını korumasına rağmen hükümet bu önlem paketlerini kabul edip uygulamıştır. Ülkenin önde gelen siyasi partilerinden Alman Sosyal Demokrat Partisi ve Hristiyan Demokratlar krize

çözüm olarak farklı politikaları savunmuşlardır. Seçim sonuçları yaşanan ekonomik kriz ve siyasi partilerin krize karşı uygulanacak çözüm önerileri etrafında şekillenmiştir (Zohlhöfer, 2011:24-25).

2009 Alman Federal Seçimleri'nde siyasi parti liderlerinin seçmen tercihleri üzerinde bir etkiye sahip olduğu şüphesizdir. Siyasi parti liderlerinin yanı sıra seçmenlerin siyasi partiler arasında yaptıkları değerlendirmelerin sonuçları seçmenlerin siyasi tercihlerini etkilemektedir. Bu bağlamda yapılan çalışmanın gözlemlerinden biri seçmenler için siyasi parti değerlendirmelerinin lider değerlendirmelerinden daha önemli olmasıdır. Çalışma lider değerlendirmelerinin tek başına seçmenlerin siyasi tercihlerini etkilemediğini ileri sürmüştür. Siyasi partinin büyüklüğü, seçmenlerin siyasi partiyi değerlendirmeleri ve siyasi parti kimlikleri seçmen tercihlerini etkileyen faktörlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre, seçmenlerin siyasi tercihlerini siyasi parti liderleri, siyasi partinin büyüklüğü ve siyasi parti kimliği sistematik olarak etkilemektedir (Wagner ve Webels, 2012:81).

Dört demografik değişkenli bir çalışmada seçmenlerin siyasi tercihi üzerinde hane halkı gelir seviyesinin hiçbir etkisinin olmadığı, buna karşın eğitim, yaş ve cinsiyet değişkenlerinin seçmenlerin siyasi tercihleri üzerinde etkisi olduğu tespit edilmiştir. Demografik farklılıklar siyasi tercihlere yansırken direkt etkide bulunmaktan ziyade başta dindarlık, modern-geleneksel yaklaşım ve ekonomik gelişim algılamaları gibi unsurlar üzerinde etkili olmaktadır. Çalışmanın dört faktör (dindarlık, geleceğe yönelik ekonomik beklentiler, geçmişe dönük ekonomik değerlendirmeler ve modern-geleneksel yaklaşım) arasından, en güçlü şekilde seçmen tercihlerini etkileyen faktör geleceğe yönelik ekonomik beklentilerdir. Seçmenler beklentiler olumlu olduğunda iktidar partisine, olumsuz olduğunda muhalefet partisine yönelmektedir. Bu tespitler, ekonomik oy verme kuramını ve seçmenlerin siyasi tercihlerinin büyük oranda rasyonel beklentiler sonucu şekillendiğini desteklemektedir. Tespitler düşük oranda, geçmişe dönük ekonomik değerlendirmeler değişkenlerinin de genelde tercihler üzerinde etkili olduğuna işaret etmektedir. Çalışmaya etnik köken unsuru yok sayıldığında ekonomik değerlendirmeler önem kazanmaktadır (Yılmaz ve diğerleri, 2012).

Güncel sorunlara karşı seçmenlerin tutumlarını inceleyen araştırmalar, Asya, Avrupa ve Amerika'da seçmenlerin siyasi tercihlerinin siyasi partilerin güncel sorunlara

karşı tutumlarından etkilediğini savunmuştur. Benzer şekilde bazı araştırmalar da, sosyal yardım harcamalarının seçmenlerin siyasi tercihlerine etki ettiğini ortaya koymaktadır (Chen, 2008, 2010; Gasper ve Reeves, 2011:352-353; Healy ve Malhotra, 2009:402; Cole ve diğerleri, 2012:179-180).

1.5. Devlet

Bu başlık altında devletin tanımı ve var olma nedenleri incelenmiştir.

1.5.1. Devletin Tanımı

Devlet vatandaşların, üzerinde yaşanılacak toprağın ve iktidarın bir araya gelmesiyle oluşan, bu unsurların yanı sıra kendisini meydana getiren ve yöneten kişilerin kişilikleri dışında ayrı bir hukuki kişiliğe sahip bir varlıktır (Gözler, 2007:81). Diğer bir tanıma göre devlet, sınırları belli bir toprak parçası üzerinde en üstün hükümet etme işlevini ifa eden bir siyasi birliktir (Heywood, 2006:146).

Platon bireylerin farklı gereksinimlere ihtiyaç duyduğunu ve bu gereksinimleri tek başına karşılamasının güç olduğunu, bireyin gereksinimlerini başka bir bireyden yardım alarak karşılayabileceğini ve yardım aldığı bireyin de başka bir bireyden yardım almasının gerekliliği ile toplum düzeninin oluştuğunu, başka bir ifadeyle devletin meydana geldiğini savunmuştur (Platon, 1999:244-245). Cicero (1959:94-95)'ya göre devlet, halktan başka bir şey değil ve halk deyince herhangi bir şekilde bir araya toplanmış olan rastgele bir insan yığını değil bununla birlikte ortak bir fayda gayesiyle mutabakat halinde bulunan, hukuki bağlarla birleşmiş insanların kalabalığını kastetmiştir. Birleşmelerinin birinci sebebi sadece zaaf duygusu değil, aksine insanda kökleri bulunan bir sosyalleşmenin yönlendirilmesi duygusudur. Çünkü insan cinsinin kaderi, münferit yaşayıp dolaşmak değil, aksine bütün beşeri nimetlerin bolluğuna rağmen diğer hemcinslerinin topluluğundan ayrılmamaktır. Bu suretle, ilk bakışta dağınık ve göçebe şekilde yaşayan bir kalabalığın birleşmesi sayesinde devlet meydana gelmiştir.

Montesquieu (1998:51-52); zeki bir varlık olarak insanların Tanrının koyduğu kanunları sürekli bozduğunu, kendi koyduğu kanunları sürekli değiştirdiğini ve Tanrının

din kurallarıyla kendini yaratan Tanrısını unutan bireylerin hayatlarını filozofların koydukları kanunlarla düzene koyduğunu ileri sürmüştür. Toplumsal düzenin varlığı için olan kanunlar devletin varlığını da beraberinde getirmiştir. Marx ise, devleti bir proleterya diktatörlüğü olarak tanımlamaktadır. Buna göre Marx, devleti iktisadi bakımdan egemen sınıfın diğer tüm sınıfları baskı altına aldığı ve zorla kendine itaat ettirdiği bir alet olarak gören ilk devlet teorisini kullanmıştır (Heywood, 2006:132).

1.6. Siyaset, Demokrasi ve Politika

Bu başlık altında siyasetin, demokrasinin ve politikanın tanımlarının yanı sıra bu kavramlara ilişkin görüşlere yer verilmiştir.

1.6.1. Siyaset

Siyaset, belli bir coğrafyada yaşayan halkın tamamını ilgilendiren ilişkileri son aşamada meşru cebre dayanarak düzenleyen eylemler bütünüdür. (Dursun, 2006:33). Siyaset, rakip görüşlerin birbiriyle rekabet halindeki çıkarlarının uzlaştırıldığı karmaşık bir süreci çözme faaliyetidir. Aynı zamanda çeşitliliğin ve kıt olan kaynakların kaçınılmazlığı siyasetin varlığını gerekli kılmıştır.

Bireyler arasındaki uyumsuzluk siyasetin varlık nedenidir. Siyaset toplumu iyileştirmek için ve daha iyi bir toplum yaratmak için vardır. Siyaset, adil toplum yaratmaya ilişkin etik bir faaliyet aynı zamanda bireylerin yaşam alanlarını düzenleyen ve bu alan için genel kurallar yapmak, yaptığı kuralları korumak ve çağın gereksinimlerine göre değiştirmek için gerçekleştirdikleri faaliyetlerdir. Şansölye (Başbakan) Bismarck'a göre siyaset bir sanattır. Siyaset, değerlerin otorite aracılığıyla paylaşılmasıdır. Bu değerler toplumun büyük kısmının kabul ettiği ve bireyler tarafından bağlayıcı olduğu düşünülen değerlerdir (Heywood, 2006:4).

Siyasetin tanımı yapılırken siyasetçilerin faaliyetlerinden de yararlanılmıştır. Siyasi faaliyetler ile siyaset, pejoratif imajlar yüklenerek varlığının özünden sapmalar göstermiştir. Bireyler veya seçmenler tarafından toplumun sorunlarını çözmek için var olan siyaset, aslında siyasetçilerin genellikle kişisel ihtiraslarını kamu retoriğiyle veya ideolojik

yargılarla örten, iktidar peşindeki ikiyüzlülerin sistemi olarak algılanmıştır. Bu algıyı, medyanın gizli şeyleri açığa çıkarması ve yolsuzlukların gün yüzüne çıkması artırmaktadır. İtalyan siyasetçi yazar Niccolo Machiavelli, hükümdar adlı eserinde siyasetin pejoratif bir imajla algılanmasının nedeni olarak, siyasi liderlerin kurnazlığı, zalimliği ve manipülasyon kullanmalarını işaret etmiştir (Heywood, 2006:6)

Siyaset, farklılaşan çıkarların, iktidardakilere bütün bir toplumun refahının ve varlığının devamı için taşıdıkları önemle orantılı bir pay vererek, belirli bir kurallar bütünü içinde uzlaştırılması faaliyetidir (Crick, 1992:21). Adrian Leftwich (1984:64) siyasetin yerini resmi ve gayri resmi, kamu ve özel bütün kolektif faaliyetlerin ve bütün beşeri grupların, kurumların ve toplumların merkezi olarak ifade etmiştir. Marx siyaseti bir düzeyde devlet olgusuna ilişkin alışlageldik anlamında ifade etmiştir. Marx'a göre siyaset, hukuk ve kültürle beraber, sosyal hayatın gerçek temeli olan iktisadi temelden ayrı olarak üst yapının bir parçasıdır. Siyaset devletle ilgili olan veya bir hükümet etme sanatı olarak, kamusal işlerin yürütülmesi ve yönetimi olarak, çatışmanın tartışma ve uzlaşma yoluyla çözümü olarak ve sosyal varoluşun akışı içinde kaynakların üretimi, dağıtımı ve kullanımı olarak görülmüştür. Siyaset, insanların ona tabi olarak yaşadıkları genel kuralları oluşturmak, korumak ve değiştirmek amacıyla yaptıkları faaliyetlerdir. Bu yönüyle, esas olarak siyaset, bir yandan farklılık ve çatışmanın varlığıyla karmaşık bir biçimde bağlantılı, diğer yandan işbirliği ve kolektif eylemle ilişkili olan bir sosyal faaliyettir (Heywood, 2006:28-29).

1.6.2. Demokrasi

Abraham Lincoln demokrasiyi Amerikan iç savaşının şiddetinin arttığı 1864 yılındaki Gettysburg söylevinde, “halkın, halk tarafından, halk için yönetimi” olarak tanımlamıştır. Demokrasi cumhuriyetin uygulanış şekillerinden biridir. Demokratik cumhuriyetlerde, meclisi ve ülkenin başkanını belli aralıklarla halkın seçmesi temeldir. Demokrasi, tüm üye veya vatandaşların, organizasyon veya devlet politikasını şekillendirmede eşit hakka sahip olduğu bir yönetim biçimidir. Yunanca “dimokratia”, “dimos” yani halk zümresi ve “kratos” yani iktidar sözcüklerinden türemiştir. Türkçeye Fransızca “demokratie” sözcüğünden geçmiştir. Rekabet halindeki siyasi görüşlerin

çeşitliliği demokrasinin tanımının çeşitlenmesine neden olmuştur (Demokrasi (t.y.) <http://www.wikipedia.org>). Bunlar;

- Çoğunluğun yönetimi
- Azınlık haklarını güvenceye alan yönetim
- Fakirin yönetimi
- Sosyal eşitsizliği yok etmeye çabalayan yönetim
- Fırsat eşitliğini sağlamaya çalışan yönetim
- Kamu hizmetinde bulunmak için halkın desteğine dayanan yönetimdir.

Demokrasi tarihinde uygulanan sistemleri beş grupta toplayabiliriz. Bunlar; klasik demokrasi, koruyucu demokrasi, kalkınmacı demokrasi, liberal demokrasi ve sosyal demokrasidir. Klasik demokrasi, eski Yunan şehir- devletlerine dayanır. En iyi uygulayıcısı ve o dönemde en güçlü şehir olan Atina'dan dolayı Atina demokrasisi olarak da anılır. Klasik demokraside belli başlı tüm kararlar, bütün vatandaşların üye olduğu meclis veya Eklesya tarafından alınıyordu. Günümüzde İsviçre'nin küçük kantonlarında halk meclisleriyle varlığını sürdürebilen klasik demokrasinin, daha büyük ülkelerde uygulanması teknik nedenlerden ötürü tercih edilmez. Koruyucu demokrasi, sınırlı ve dolaylı bir demokrasi modeli sunar. Pratikte, yönetilenlerin rızası düzenli ve rekabetçi seçimlerle sağlanır. Siyasi eşitlik böylelikle eşit oy hakkını ifade eden teknik bir kavrama dönüşür. Kalkınmacı demokrasi, bireyin ve toplumun gelişimini esas saymıştır. Kadın erkek oy kullanma hakkına sahiptir. Ancak oy kullanma hakkı eşit değildir. Liberal demokrasi, iktidarı halkın belirlediği ancak bu iktidarın bireysel özgürlüklerle sınırlandırıldığı bir siyasal sistem olarak tanımlanmıştır. Hoşgörü ve tüm fikirlerin var olabildiği bir rekabet ve siyasi eşitlik prensiplerinde gerçekleştirilen seçimlerle iktidara temsili bireylerin getirilmesi liberal demokrasilerin temel nitelikleridir. Sosyal demokrasi kavramı komünist rejimlerde gelişmiş demokrasi çeşitlerini kapsamaktadır. Kendi aralarında farklar bulunmasına rağmen liberal demokrasi sistemleriyle kesin olarak karşıt bir çizgidedir. Genel olarak siyasi eşitliğin yanında sosyal demokrasi ile ekonomik eşitliğin de sağlanması gerekliliğini savunmuşlardır (Demokrasi (t.y.) <http://www.wikipedia.org>).

1.6.3. Politika

Politika kavramı ilk olarak eski Yunan'da görülse de, modern anlamda karar alma süreci Amerika ve Fransa'da meydana gelen olaylar sonucunda ortaya çıkmıştır (Akgün, 2002:21). Siyasi amaçlara ulaşabilmek için üretilen planlar, programlar bir politika ile yürütülür. Bu politikaları yürütecek olan politikacılar kendi şahsi menfaatlerini ön planda tutarlar. Politikacılar bu politikaları oylarını maksimize edecek şekilde belirler. Politikaların meydana getireceği sonuçlar risklidir (Lock ve Harris, 1996:21-31). Politikacıların kısa vadeli şahsi çıkarları uğruna uzun vadeli toplumsal çıkarları göz ardı etmeleri ile karşılaşırız. Öncelikli amaç oyları maksimize edecek olan politikaları gerçekleştirmektir. Literatürde buna politik miyopluk denilmektedir. Politik miyopluk, seçmenlerin de kısa vadeli çıkarları için uzun vadeli toplumsal çıkarları göz ardı ettiğini ifade eder (Öztürk, 2011:217). Politika neredeyse her aşamada ekonomi ve toplumla iç içe geçer. Politika, ekonomi ve toplumsal şartlar içinde ele alınarak yorumlanabilir. Mevcut ekonomik durum, toplumsal şartlar politikanın varlığını, yönünü, büyüklüğünü, misyonunu, vizyonunu belirlemektedir ve bunlara göre şekillenmektedir (Heywood, 2006:257).

1.6.3.1. Politikacıların Davranışları

Politikacılar, oylarını maksimize edecek, yeniden seçilmeyi garantileyecek plan ve programları yürütür. Örneğin bir politikacı rakibini destekleyen bir babanın oyunu almak için, işsiz oğluna iş vermeyi vaad edebilir. Baba bu teklif karşısında fikrini değiştirip oyunu bu politikacıya verebilir (Savaşan, 2012:242).

Politikacılar seçim öncelerinde seçmenlerin sempatisini kazanabilecekleri politikalar üretir. Bazen bu politikalar fazla maliyetli olmaktadır ya da extra maliyet getirmektedir. Siyasal konjonktür teorisine göre, iktidar, seçimden hemen önce halkın gözündeki itibarını artırmak amacıyla vergileri azaltmakta ya da ekonomik büyümeyi hızlandıran veya yayan bir politika izlemektedir. İktidar partisi ya da partileri mevcut yerlerini korumak ve yeniden seçilebilmek için baskı gruplarının isteklerini göz önünde bulundurur. Baskı grupları siyasi partileri etkileyerek ya da kendilerinin haklarını savunan parlamentodaki resmi olmayan temsilcileri aracılığıyla teklif ya da tasarı hazırlatarak

kanuni düzenlemeleri yönlendirebilir. Siyasi partiler, mevcut yerlerini korumak ve baskı gruplarının oylarını almak için özellikle vergi politikası alanında vergi muafiyetleri, istisnaları ve diğer vergisel teşvikleri sağlamakta veya sağlayacağını vaad etmektedir (Kökocak, 2011:333). Siyasi partilerin tek amacı iktidarı kazanmak ve sürdürmektir (Saraçoğlu, 2000:7). Siyasi partiler iktidarı elde etmek için ekonomik büyümeyi artırma, enflasyonu düşürme, yoksulluğu ortadan kaldırma sözü vererek birbirleriyle yarışır. Seçim sonuçları genellikle ekonominin içinde bulunduğu durum tarafından belirlenir. Şayet ekonomi bir patlama yaşarsa hükümet, seçimi tekrar kazanır ancak iktisadi bir çöküş ve fiyatlarda ani düşüşler olursa büyük ihtimalle seçimi kaybeder. (Heywood, 2006:247)

1.7. Siyasi Parti

Türk Dil Kurumu siyasi partiyi, politik hayatın en önemli ögesi olan ve belli bir siyasi görüşü temsil eden parti olarak tanımlamıştır (www.tdk.gov.tr, 07.09.2012). Siyasi parti kavramı ilk kez 1850'den sonra ortaya çıkmış Fransızca kökenli bir kelime olmakla birlikte Osmanlıca'da "fırka" olarak anılmaktadır (Sarıbay, 2001:5). Siyasi parti halkın desteği ile iktidara gelmeyi hedefleyen siyasal bir örgüttür. Siyasi partilerin, çeşitli toplum kesimlerinin siyasal temsilciliği görevini yüklediklerini varsayarak, bir ülkedeki parti sayısının her şeyden önce o ülkedeki toplumsal bölünmeleri yansıttığı söylenebilir (Kışlalı, 1994:236). Seçmenlerin tek başlarına kamusal kararları etkileme olanağı yoktur bununla birlikte çıkar ve baskı grupları kamusal kararları etkilemede kısmi rollere sahiptir. Siyasi partiler, siyasal karar alma sürecinde en önemli fonksiyon olan kamusal kararları alır (Aktan, 2003:229).

Siyasi partiler amaç olarak siyasal iktidarı ele geçirmek veya iktidarın kullanımına ortak olmak isteyen örgütlerdir. Siyasal partiler iktidar amaçlarını gerçekleştirmek için halkın desteğini arayan, iktidarı halkın desteğiyle ele geçirmeye çalışan örgütlerdir. Siyasal partiler sürekli ve ülke geneline yayılmış bir örgüt yapısına sahiptirler. Siyasal parti, bir program etrafında bir araya gelmiş insanların oluşturduğu bir topluluk ve halkın desteğini almak şartıyla iktidarı ele geçirmeye ve sürdürmeye çalışan, sürekli ve istikrarlı bir örgüte sahip siyasal topluluktur (Özbudun, 1977:4).

Siyasi partiler oylarını maksimize edecek şekilde hareket etmektedir. Seçmenler politikada neler olup bittiği hakkında yüzeysel bir bilgiye sahiptir. En bilgili olanları bile birkaç konuda uzmanlaşabilmiştir. Bu yüzden seçmen kendi genel görüş ve kanısına en yakın olan partiye oy verir. Siyasi partilere düşen, siyasal süreçte oy potansiyeli en yüksek olan seçmen kitlesini tespit edip, bu kitledeki seçmenlerin bilgi dağarcığına göre politikalar hazırlamaktır. Bu seçmen kitlesindeki seçmenler genellikle medya seçmenler olmaktadır. Çok partili sistemlerde (İngiltere, ABD), seçimlere katılacak üçüncü parti, genellikle iktidardaki partilerin hatalarından yararlanarak medya seçmen grubunu etkilemeye ve onların oylarını almaya çalışır. Siyasi partiler, varlık nedenleri olan iktidara gelme veya geldikleri yerde tutunma hedeflerine ulaşabilmek için, takip ettikleri politikaların seçmenlerin oy verme kararları üzerindeki etkisini göz önünde bulundurmaya zorundadır (Telatar, 1998:1). Siyasi partiler, seçmenleri, kamusal malların sunumundaki çeşitlilik ile etkilemeye çalışır (Bakırtaş, 2003:39). Siyasi partilerin yapması gereken, ortanca seçmen teorisine göre, kamusal hizmetlerin düzeyini belirlemek için, tercihi tüm tercihler sıralandığında sıfır noktasına karşılık gelen seçmeni bulmaktır (Savaşan, 2012:336).

Vergiler halk adına siyasi parti üyeleri aracılığıyla belirlenmektedir. Downs'a göre; siyasi partiler, artan vergilerle ilişkili olarak azalan oylarını, kamu harcamalarında yapacakları artışlar ile arttırabileceklerini düşündükleri oylarla eşitlemeye çalışır (Downs, 1957:73-74). Seçmenler seçimlerde oylarını diğer bütün parti ya da adaylardan kendilerine daha çok fayda sağlayacağına inandıkları parti ya da aday lehinde kullanacaklardır (Downs, 1957:49-50).

Teknolojinin gelişimiyle eğitim süresi doğru orantılı olarak ilerler. Eğitim süresi, süre gelen zaman içerisinde uzamıştır. Bu uzun ve sıkıntılı eğitim döneminin sonunda bile, beklentilerine uygun bir toplumsal konuma sahip olmalarının neredeyse imkânsız olduğunu bilen öğrenci seçmen, bunalıma sürüklenmektedir. Bu durum bilgisine sahip siyasi partiler, seçim kampanyalarına bu durumu iyileştirecek programlar ekleyecektir. Genç seçmen nüfusun yoğun olduğu ülkelerde seçim kampanyaları, bu tür programlara diğer programlara göre öncelik verecektir. Siyasi partiler, seçim kampanyalarını, genellikle o partiye yakınlık duyan seçmenler üzerinde, onların kanılarını güçlendirerek, düşüncelerine daha sağlam dayanaklar sunacak şekilde hazırlamaya çalışır. Böylelikle oyunu kullanıp kullanmamak arasında tereddütte olan seçmeni motive etmeye çalışırlar.

Bu kampanyalar ne ölçüde mantıklı olursa olsun, siyasi partinin tersi görüşte olan seçmen bu kampanyaları dikkate almayacaktır. Siyasi partinin tersi görüşe sahip seçmen, mantıklı dahi olsa, bu kampanyaları algılayamayacaktır (Kışlalı, 1994:124).

Seçmenler tercih edecekleri siyasi partiyi sevmiyor olabilir hatta siyasi partiye güven duymuyor olabilir. Seçmen istemediği siyasi partiye istediği aday için oy verebilir. Bunun aksine seçmen hiç istemediği bir adaya rağmen partiye oy verebilir (Butler, 1996:30).

1.8. Vergiler

Bu başlık altında devletin kamu hizmetlerini yerine getirebilmesi için halktan aldığı vergilerin tanımı yapılmıştır. Daha sonrasında vergi türlerine yer verilmiştir.

1.8.1. Verginin Tanımı

Çağdaş devlet gelirlerinin en önemlisi olan vergi, devletin ve yetkili diğer kamu kuruluşlarının, kamu giderlerini karşılamak üzere, egemenlik gücünü kullanarak, kanunlara dayanarak, toplumu meydana getiren gerçek ve tüzel kişilerden, ödeme güçlerine göre, karşılıksız olarak, para vb. şeklinde topladığı ekonomik değerlerdir (Akdoğan, 2006:117; Orhaner, 2000:118).

Vergilendirme yetkisi, devletin ülke üzerindeki egemenliğine dayanarak vergi alma konusunda sahip olduğu hukuki ve fiili gücüdür (Öncel ve diğerleri, 2010:33). Mutlak iktidarın halk tarafından sınırlandırılmak istenen ilk yetkisi, vergilendirme yetkisi olmuştur (Saban, 2006:49). Tarihte ilk demokrasi mücadelesi, iktidarların keyfi vergi koymalarına tepki olarak ortaya çıkmıştır. 1215 yılında İngiltere’de imzalanan Büyük Özgürlük Fermanı (Magna Carta Libertatum) ile kralın vergilendirme yetkisi soylular ve din adamları lehine sınırlandırılmıştır. Bu dolaylı da olsa ‘temsilsiz vergi olmaz’ ilkesi yönünde atılan ilk adımdır. 1628 tarihli Haklar Dilekçesi (Petition of Rights) ve 1689 Haklar Demeci (Bill of Rights)’ de vergilendirme yetkisine yönelik doğrudan adımlar atılmış, kralın parlamentonun onayı olmaksızın vergi koyması kati olarak yasaklanmıştır. 1776 tarihli Bağımsızlık Bildirgesi’nde “temsilsiz vergi olmaz” ilkesi yer almıştır. 1789

Fransız Devrimi'nin önemli nedenlerinden biri kralın keyfi vergiler tahsil etmek istemesidir. Siyasal iktidarın vergilendirme yetkisinin sınırlandırılması İngiltere'de 17. yy.'da, Kara Avrupası'nda ise 18. yy ve 19. yy.'da gerçekleşmiştir. Osmanlı döneminde 1804 Sened-i İttifak ile padişahın vergilendirme yetkisi ayanlar yararına sınırlandırılmıştır. 1839 yılında ilan edilen Gülhane Hatt-ı Hümayun ile padişah, tek taraflı iradesi ile vergilendirme gücünü sınırlandırmıştır. 1876 tarihli Kanun-u Esasi ile yasaya dayanmadıkça vergi ve diğer mali yükümlülükler konulması yasaklanmıştır. 1924 Anayasası'nda verginin ancak yasa ile tarh ve tahsil edilebileceği belirtilmiştir (Öncel ve diğerleri, 2010:7-9). 1924 sonrası değişen her T.C. Anayasasında verginin yasa ile tarh ve tahsil edilebileceği düzenlemesi korunmuştur.

1420-1650 yılları arasında Batı Avrupa ülkelerinde savaşızsız bir yıl geçmemiştir. Savaşların ve büyüyen ordunun artan harcamalarını finanse etmek, kralların ve lordların daha fazla gelire ihtiyaç duymalarına yol açmış, bu kişiler ise finansmanın tek yolu olarak vergi gelirlerini artırmayı tercih etmişlerdir. Vergi gelirlerindeki artış doğrudan doğruya bireylerin vergi yüklerini artırmış, artan vergi yükleri 16. ve 17. yy'da meydana gelen pek çok ayaklanmanın nedeni olmuştur. Fransa'da 1548 Saintonge, 1578 ve 1595 yıllarında Provence, Brittany, Perigord, Normandy ve Limosi'de meydana gelen ayaklanmalar vergi yükündeki artıştan kaynaklanmıştır (Tallet, 1997:197).

Batı Avrupa'da 16. yy' da vergi ile ilgili ayaklanmalar meydana gelmiştir. "Vergilendirme yetkisinin kötüye kullanımı" ve "temsilsiz ve sınırsız" vergilemenin tercih edilmesi ayaklanmaların başlıca nedenleridir (Aktan ve diğerleri, 2002:145). 1549 İngiltere'de meydana gelen western isyanı kilisenin, koyunlar ve yünlü kumaşlar üzerinden alınan vergileri arttırmasına tepki olarak başlamıştır. İsyandan vazgeçilmesi amacıyla vergilerde düzenlemelere gidilmiştir. 1573-1577 Castile Vergi Direnci (İspanya), halkın vergi politikalarına karşı hoşnutsuzluğu nedeniyle meydana gelen bir ayaklanmadır. Artan askeri harcamalar dolaylı vergilerdeki artış ile karşılanmak istenmiştir. Ayaklanma 1576 yılında kralın vergi sistemi üzerindeki kontrolünü bırakması ve vergi miktarının düşürülmesiyle son bulmuştur. Fransa'da meydana gelen 1593 Croquants ayaklanmasının nedeni havalanın soğuk gitmesi mahsullerin verimini azaltmış olmasına rağmen köylülerden ağır vergilerin alınmaya devam edilmiş olmasıdır. Köylüler Taille adıyla alınan vergileri ödemek istememesi ayaklanmanın nedenlerinden biridir. Kral ayaklanmayı

bastırılmış, köylülerin isteklerini dikkate alarak vergi indirimlerine gitmiştir. Fransa’da meydana gelen 1597 Pancarte İsyanı satış vergilerinin artırılarak vergi yükünün köyden kente taşınması nedeniyle şehir halkının başlattığı bir ayaklanmadır. Ülkedeki bütün kasabalarda satılan mallar üzerine yüzde beş oranında satış vergisi konulmuş, vergiye muhatap olanlar istisnasız vergileri ödemek zorunda kalmış, Poitiers halkı vergiyi ödememek için isyan çıkarmıştır. Fakat sonuç alınamamış vergiler muhatapları tarafından ödenmiştir (Gökbunar ve Uğur, 2012:195-200).

1982 Anayasası’nın 73. maddesinde Herkes kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlü olduğu belirtilmiştir. Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacı olduğuna değinilmiştir. Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilebileceği veya kaldırılabilirliği belirtilmiştir. Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin muaflık, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapma yetkisinin Bakanlar Kuruluna verilebileceği vurgulanmıştır.

Verginin tarh ettirilmesi için dört yöntem bulunmaktadır. İdare bu yöntemler aracılığıyla mükelleflerden alacağı vergi gelirini hesaplamaktadır. Verginin tarh yöntemlerinden ilki beyan usulüne göre tarhiyattır. Beyan usulü, mükellefin kendi kazancını en iyi kendi bildiği varsayımı ile mükellefin kendi vergiye tabi unsurlarını (mal, gelir, işlem vb.) vergi idaresinin bir müdahalesi olmaksızın vergi idaresine yazılı olarak bildirmesi yöntemidir. Beyan usulü yöntemi mükellefin itirafı olarak nitelendirilmektedir. İdare, mükellefin veya vergi sorumlusunun beyan ettiği bilgiler doğrultusunda vergi borcunu hesaplamaktadır. Diğerler yöntemler vergi idaresinin tek taraflı gerçekleştirdiği tarhiyatlardır. Bunlar; Re’sen, İkamlen ve İdarece Vergi Tarhından oluşur. Re’sen vergi tarhı, vergi matrahının tamamen veya kısmen defter ve belgelere veya kanuni ölçülere dayanılarak tespitine imkan bulunmayan hallerde idare tarafından gerçekleştirilen tarhiyattır. “İkamlen vergi tarhı, her ne şekilde olursa olsun bir vergi tarh edildikten sonra bu vergiye müteallik olarak meydana çıkan ve defter, defter, kayıt ve belgelere veya kanuni ölçülere dayanılarak miktarı tespit olunan bir matrah veya matrah farkı üzerinden alınacak verginin tarh ettirilmesidir”. “İdarece tarh, Re’sen ve İkamlen tarhiyatın yapılamadığı, mükelleflerin verginin tarhı için vergi kanunları ile muayyen zamanlarda müracaat

etmemeleri veya aynı kanunlarda kendilerine yüklenen mecburiyetleri yerine getirmemeleri sebebiyle zamanında tarh edilemeyen verginin kanunen belli matrahlar üzerinden idarece tarh edilmesidir” (Öncel ve diğerleri, 2010:96-99).

Vergi mali kurallara göre hazırlanıp uygulanmaktadır. Mali kurallar iktisat politikalarının belirsizliğini azaltmak ve öngörülebilirliğini arttırmak için uygulanmaktadır (Günaydın ve Eser, 2009:54-55). Vergilendirme; gelirlere ilişkin kurallara, gelir elde edilmesini arttırmayı veya aşırı bir vergi yükünü önlemeyi amaçlayan gelirlere ilişkin kurallara, gelirler üzerine tavan veya taban getirilmesi esasına dayanmaktadır. Devamlı nitelikte olan vergilendirmeye ilişkin mali kurallar, daha önce açıklanan politikalardan vazgeçilmesini, politikacıların oy maksimizasyonu amacıyla seçim ekonomisi uygulanmak suretiyle mali açıkları arttırma davranışını ve maliye politikasının uygulamasında oluşacak gecikmeleri önler (Günaydın ve Eser, 2009:58).

Verginin temel özellikleri, para ile ödenmesi, karşılıksız olması, zorunlu olması, önceden saptanmış kurallara göre alınması, kamu harcamalarını karşılamak amacıyla alınması, sadece milli sınırlar içindeki vatandaşlardan değil toplum içindeki yabancı uyruklu vatandaşlardan, milli sınırlar dışındaki ülke vatandaşlarından alınmasıdır (Nadaroğlu, 2000:215-216).

Vergi, yaşamımızın her alanında karşımıza çıkmaktadır. Hukuk devleti başlığı altında vergilerin genelliğinin ve eşitliğinin sağlanmasında, sosyal devlet anlayışı içerisinde mali güce göre vergilendirilmenin sağlanmasında, gelir ve servetin vergilendirme yolu ile yeniden dağıtılmasında, planlı kalkınmanın gerçekleştirilmesinde, krizlerle mücadelede vb. pek çok amacın gerçekleştirilmesinde vergi politikalarına başvurulması, vergi politikalarının toplumsal düzen içerisinde sahip olduğu önemi ortaya koymaktadır. Vergi, gelir elde edilirken, elde edilmiş veya edilecek gelir harcanırken, tasarrufta bulunurken söz konusu olmaktadır. Kanun koyucu vergi politikaları ile mali, ekonomik ve sosyal her açıdan yaşamımıza müdahale edebilmektedir. Uygulanan ve uygulanmak istenen vergi politikaları bu müdahaleler dolayısıyla önemli olmaktadır. Vergi politikaları ekonomik gerçekler doğrultusunda hazırlanmalıdır. Vergi tarifesinin üst dilimlerinden vergilendirilecek olanlar ile vergi politikalarının belirlenmesinde etkin olan kişiler bir arada olmakla birlikte aynı kişi de olabilmektedir. Bunların yanı sıra gelişmekte

olan ülkemizde popülist politikaların ve kısa dönemli çıkarların varlığı, küreselleşme gibi bazı nedenlerden dolayı sağlıklı vergi politikaları oluşturulamamaktadır (Kökocak, 2011:333).

1.8.2. Vergi Türleri

Vergiler çeşitli şekillerde sınıflandırılmıştır. Bunlar; konularına, dolaylı-dolaysız olmalarına, etkilerine, şahıs-mal, geniş-dar tabanlı, objektif-sübjektif, spesifik-advalorem ve tek-çok oranlı olan vergi sınıflandırılmalarıdır (Sağbaş, 2011:13-23). Seçim beyannameleri incelendiğinde vergilere dolaylı ve dolaysız vergiler olarak değinildiği görülür. Bu bağlamda dolaylı ve dolaysız vergi ayrımının kullanılmasının ve bu vergilerin neler olduğuna, kimlerin bu vergilerle muhatap olduklarına değinilmesinin yerinde olacağı düşünülmüştür. ‘Dolaysız’ vergiler; hasılat, gelir veya servete doğrudan doğruya yönelen vergiler olmasına karşın ‘dolaylı’ vergiler; hasılat, gelir veya serveti dolaylı yoldan kavramaya çalışan vergilerdir (Turhan, 1976:265).

Finansal gereklilik, vergilerin çeşitlenmesine ve sayılarının artmasına neden olur. Finansal ihtiyaçlardan kaynaklanmayan çeşitli vergilerin varlığı hem devleti hem de mükellefi ilgilendirir. Vergilerin çoğu dolaylı vergiler iken popüler olanı dolaysız vergilerdir. Dolaysız vergilerin çoğu mülkiyet ve gelir vergilerinden oluşur (Bastable, 2003:317-318). Dolaylı vergi ile dolaysız vergi arasındaki ayrım, vergi mükellefi ile vergi idaresi arasına gerçek veya tüzel kişinin girip girmemesine bağlıdır (Dikmen, 1973:146). Bir verginin dolaylı vergi mi yoksa dolaysız vergi mi olduğu verginin yansımaya ve vergi vermede sürekliliğe göre değerlendirilerek ayrılır.

Mükellefin ödediği vergiyi arz ve talep koşullarından yararlanarak, fiyat mekanizması aracılığı ile kısmen ya da tamamen ileri veya geriye doğru sorumluluğunu bir başka mükellefe aktarması işlemine yansıma denir. Vergiyi ödeyen kişi verginin yasal yükümlüsüdür. Eğer vergi yükümlüsü tarafından yansıtılmışsa yansıtılan kişi verginin fiili yükümlüsüdür. Bir vergi ödendikten sonra yasal olarak başkalarına devri mümkün değilse başka bir deyişle verginin yasal yükümlüsü ile fiili yükümlüsü aynı kişi ise söz konusu vergi dolaysız vergidir. Verginin yasal yükümlüsü ile fiili yükümlüsü farklı ise vergi, dolaylı vergidir. Bir diğer ayrım ölçütü vergi vermede sürekliliktir. Vergi verme yeteneği

açısından, vergilerin bazıları süreklilik arz ettiği halde bazıları süreklilik arz etmemektedir. Bazı vergiler periyodik olarak ve süreklilik arz ederek alınır. Süreklilik arz eden vergiler dolaysız vergi grubunu oluşturmaktadır. Süreklilik arz eden dolaysız vergilere bina vergisi örnek teşkil etmektedir. Vergiyi doğuran olay, verginin tarhi, tebliği, tahakkuku ve tahsili müphem olan zamanlarda gerçekleşiyor. Başka bir deyişle süreklilik arz etmeyen vergiler, dolaylı vergi grubunu oluşturmaktadır. Süreklilik arz etmeyen dolaylı vergilere tüketicinin tercihinine göre gerçekleşen tüketim vergileri örnek teşkil eder (Erdem ve diğerleri, 2011:100-102).

Vergiyi ödeyen ile vergi taşıyıcısının aynı olduğu vergilere ‘dolaysız’, kanuni mükellef ile vergi ödeyicisinin farklı kişiler olduğu, yani yansımanın mümkün olduğu kabul edilen vergilere ‘dolaylı’ vergiler denilmektedir (Turhan, 1976:265). Dolayısıyla vergileri dolaylı veya dolaysız olarak nitelendirilmesi, verginin yansıtılıp yansıtılmamasına bağlıdır.

Verginin yansımaları, vergi borcu olan kişinin bu vergi borcunun tamamını veya bir kısmını bir başka kişiye yüklemesidir. Yansıma sekiz başlık altında toplanır. Hangi hallerde hangi tür yansımanın söz konusu olduğunu şöyle özetlenir; mal veya hizmet satışı yapan kişilerin bu faaliyetlerinden kaynaklanan vergi borçlarının, bu mal veya hizmeti satın alan kişi tarafından kısmen veya tamamen ödenmesi halinde ileriye doğru yansıma söz konusu olur. Bir mal veya hizmeti satın alan kişi bu mal veya hizmetten kaynaklanan vergi borcunu satıcıya ödetmesi halinde geriye doğru yansıma söz konusudur. Bir mal veya hizmetin vergisi, mal veya hizmet üzerine konulan ek bir fiyattan karşılanması halinde çapraz yansıma söz konusudur. Yansıma kanun koyucunun isteği doğrultusunda gerçekleşmesi halinde kanuni yansıma, kanunda öngörülmemiş şekilde gerçekleşmesi halinde fiili yansıma söz konusudur. Verginin belirli kişilere yansıtılması halinde sınırlı, ekonomi bünyesindeki tüm kesimlerine yansıtılması halinde sınırsız yansıma söz konusudur. Ödenmiş veya yansıtılmış bir verginin herhangi bir kişi veya kesim üzerinde kalması halinde verginin yerleşmesi söz konusudur. Herhangi bir verginin oranındaki artışının gelir dağılımı üzerinde etki yaratması halinde mutlak, kamu harcamaları sabit kalmak kaydıyla, yürürlükte bulunan herhangi bir verginin kaldırılıp yerine yeni bir verginin konulması, konulan verginin gelir dağılımını etkilemesi halinde diferansiyel yansıma söz konusudur. Verginin görünüşte yansımaları halinde biçimsel, vergiyi en son

taşıyacak kişinin üzerine yansması halinde efektif yansıma söz konusudur (Pehlivan, 2006:175-179).

Neo-klasik büyüme modeli çerçevesinde Solow (1956)'a göre, vergilendirmenin uzun dönemde büyüme üzerinde etkisi yoktur. İçsel büyüme modeli çerçevesinde dolaylı ve dolaysız vergilerin uzun dönemde büyüme üzerinde olumsuz etki yarattığı ortaya çıkmaktadır. Dolaysız vergilere nazaran dolaylı vergilerin büyüme üzerindeki etkileri daha kısıtlıdır. Siyasi partiler mevcut yerlerini korumak ve yeniden seçilebilmek için vergilerle ilgili düzenleme yapması gerektiğinde dolaylı vergileri tercih edecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. VERGİNİN SEÇMEN DAVRANIŞLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ ARAŞTIRMASI: TRABZON ÖRNEĞİ

2.1. Araştırma Yöntemi

Bu başlık altında; alan araştırması ve amacına, araştırma bölgesinin seçimi ve bölgeye ilişkin genel bilgilere, katılımcıların seçimine, veri toplama yöntem ve araçlarına ve verilerin değerlendirilmesine yönelik bilgilere yer verilmiştir.

2.1.1. Alan Araştırması ve Amaç

Seçmenlerin siyasi tercihlerini belirleyen faktörler arasında vergiye dair faktörlerin etkilerinin varlığı ve seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin öncelik sıralamasının belirlenmesi amacıyla Trabzon ilinde bir alan araştırması yürütülmüştür. Araştırmada, seçmen tercihlerini etkileyen faktörlere yönelik sorular Türkçe ve yabancı kaynaklardaki araştırmalarda tespit edilen faktörlerden yola çıkılarak hazırlanmıştır. Seçmen tercihlerini etkileyen vergiye ilişkin faktörlere yönelik sorular oluşturulmuştur. Alan araştırmasında, seçmenlerin siyasi tercihlerinde etkili olan faktörler ve verginin etki olarak varlığı ile öncelik sıralamasındaki yerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

2.1.2. Araştırma Bölgesinin Seçimi

Zaman ve ekonomik kaynaklar bakımından sınırlayıcı etkenlerin mevcut olması nedeniyle, araştırma Trabzon iliyle sınırlandırılmıştır. Araştırmanın Trabzon ilinde yapılmasının gerekçesi, Trabzon'da bu kapsamda bir akademik çalışmanın yapılmamış olması ve araştırmacının ili iyi tanınması olarak sıralanabilir. Araştırma, il toplam seçmen sayısının hemen hemen yarısını kapsayan Merkez I ve Merkez II ilçeleri ile sınırlandırılmıştır. Buna göre araştırma örneklemini; Bahçecik, Boztepe, Cumhuriyet, Çarşı,

Çömlekçi, Değirmendere, Esentepe, Gazipaşa, İskenderpaşa, Kalkınma, Kanuni, Kaymaklı, Kemerkaya, Konaklar, Ortahisar, Pazarkapı, Sanayi, Üniversite, Yenicuma, Zafer, 1 Nolu Bostancı, 2 Nolu Bostancı, Aydınlikevler, Bengisu, Fatih, Gülbaharhatun, Hızırbey, İnönü, Karşıyaka, Kurtuluş, Soğuksu, Toklu, Uğurlu, Yalı, Yenimahalle, Yeşilova, Yeşiltepe, 1 Nolu Beşirli, 1 Nolu Erdoğan, 2 Nolu Beşirli, 2 Nolu Erdoğan ve 3 Nolu Erdoğan Mahallelerinde ikamet eden seçmenlerden oluşturulmuştur.

2.1.3. Araştırma Bölgesine İlişkin Genel Bilgiler

Türkiye'nin kuzey doğusunda yer alan Trabzon ili 4.662 km² olup toplam nüfusu 31.12.2011 itibariyle 757.353 kişidir. Trabzon; Akçaabat, Araklı, Arsin, Beşikdüzü, Çarşıbaşı, Çaykara, Dernekpazarı, Düzköy, Hayrat, Köprübaşı, Maçka, Of, Sürmene, Şalpazarı, Tonya, Vakfıkebir ve Yomra olmak üzere on yedi ilçeden oluşmaktadır.

2.1.4. Katılımcıların Seçimi

Araştırmanın yapılacağı Merkez I ve Merkez II ilçelerindeki seçmen sayıları İl Seçim Kurulu'ndan alınmıştır. Merkez I ve Merkez II ilçelerinin belde ve köyler haricinde toplam seçmen sayısı 165.581 kişidir. Zaman ve ekonomik imkânlar bakımından bazı sınırlayıcı etmenlerin olması, araştırmada görüşülecek örneklerin sayısında sınırlama yapılmasını gerekli kılmıştır. Bu nedenle örneklem sayısı ilk olarak; $n = Nt2pq/d2 (N-1) + t2pq$ formülü ile yaklaşık 250 olarak tespit edilmiş daha sonra $\alpha=0.05$ için Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2004:50)'in örneklem büyüklükleri tablosundan yararlanılarak 100.000 ve üzeri büyüklükler için evren büyüklüğü 384 olarak tespit edilmiştir. Çalışma sonuçlarının daha sağlıklı olması için örneklem büyüklüğü daha fazla olan tablo değeri kullanılmış, örneklem sayısı 384 ile sınırlandırılmıştır. Araştırma kapsamında olan seçmenlerin cinsiyetlerine ilişkin olarak istatistiki bir verinin olmaması örneklem sayısının cinsiyet yönüyle yüzde olarak bölünmesini engellemiştir.

Buna göre araştırmada; ilgili mahallelerde ikamet eden seçmenler arasından basit tesadüfi örneklem yoluyla belirlenen 384 kişi ile yüz yüze görüşülerek anket uygulanmıştır.

2.1.5. Veri Toplama Yöntem ve Araçları

Araştırmadaki verilerin elde edilmesinde anket teknikleri arasından yüz yüze anket tekniğinden yararlanılmıştır.

2.1.5.1. Anket Formunun Hazırlanması

Araştırma materyallerinin toplanmasında Ek-1'deki anket formu kullanılmıştır. Anket formu, konu ile ilgili kaynaklardan yararlanılarak hazırlanmıştır. Anket formu üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde araştırma kapsamına alınan katılımcılara ilişkin demografik bilgilere ulaşmayı amaçlayan sorulara yer verilmiştir. Bu kısımda seçmenin; cinsiyeti, eğitim seviyesi, yaşı, medeni durumu ve aylık gelirine ilişkin sorular bulunmaktadır.

İkinci bölümde, verginin seçmen davranışlarını etkileyen faktörler sıralamasındaki yerinin belirlenmesi amacıyla katılımcılara on faktör ve diğer olmak üzere toplam on bir faktör arasında sıralama yapması istenmiştir. Bu on bir faktör şunlardır:

- “Ailemin Görüşü”
- “Dini Değerlerim”
- “Eşimin Görüşü”
- “İdeolojim (Sağ-Sol...vb.)”
- “Türkiye'nin Ekonomik Durumu ve İstikrarı”
- “Siyasi Partilerin İleri Demokrasiye İlişkin Vaadleri”
- “Eğitim, Sağlık ve Sosyal Güvenlik Harcamalarının Durumu”
- “Siyasi Partilerin Vergilere İlişkin Uygulamaları ve Vaadleri”
- “Siyasi Partilerin Teröre Karşı Uygulama ve Yaklaşımları”
- “Kişisel ve Ailevi Çıkarlarım (Menfaatlerim)”
- “Diğer” .

Üçüncü bölümde beşli likert ölçeği uygulanmıştır. Bu bölüm yirmi beş cümleden oluşmuştur.

1, 2, ve 3. cümleler ile seçmenlerin siyasi tercihlerine ilişkin kararlarına aile ve çevre etkisinin ölçülmesi amaçlanmaktadır:

- “Siyasi tercihimde aile içi kararlardan etkilenirim”
- “İş arkadaşlarımla siyasi tercihlerimden etkilenirim”
- “Siyasi partilerin arkadaş çevrem tarafından destekleniyor olması siyasi tercihimde etkilidir”

10, 11, 12, 13, ve 14. cümleler ile seçmenlerin siyasi tercihlerine verginin etkisinin ölçülmesi amaçlanmaktadır:

- “Siyasi partilerin vergi oranlarında yaptıkları veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemeler siyasi tercihim etkiler”
- “Siyasi partilerin, alkollü içkiler üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve vadeleri siyasi tercihim etkiler”
- “Siyasi partilerin, Gelir ve Kurumlar Vergisi’ne ilişkin uygulamaları ve vadeleri siyasi tercihim etkiler”
- “Siyasi partilerin, akaryakıt ürünleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve vadeleri siyasi tercihim etkiler”
- “Siyasi partilerin, tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve vadeleri siyasi tercihim etkiler”.

15, 16, ve 17. cümleler ile seçmenlerin siyasi tercihlerine genel ekonomi ve harcamaların etkisinin ölçülmesi amaçlanmaktadır:

- “Siyasi partilerin, Türkiye’nin ekonomik istikrarı için yaptıkları veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemeler siyasi tercihim etkiler”
- “Türkiye’nin ekonomik gelişmeleri siyasi tercihim etkiler”
- “Siyasi partilerin; eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik harcamaları konusuna ilişkin yaptıkları veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemeler siyasi tercihim etkiler”

4, 5, 6, 7, 8, 9, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 ve 25. cümleler ile seçmenlerin siyasi tercihlerine etkilerinin ölçülmesi amaçlanmaktadır:

- “Dini değerlerime yakın olan siyasi parti kullanacağım oyu etkiler”
- “Siyasi partilerin liderleri kullanacağım oyu etkiler”

- “Siyasi partilerin geçmiş dönem performansları kullanacağım oyu etkiler”
- “Siyasi partilerin, TV, gazete ve dergilerdeki haberlerinden ve düzenlenen mitinglerinden kullanacağım oy etkilenir”
- “Siyasi partilerin, uluslararası siyasetteki uygulamaları ve/veya yaklaşımları kullanacağım oyu etkiler”
- “Siyasi tercihim belirlemek için siyasi partilerin seçim beyannamelerini/bildirgelerini incelerim”
- “Seçim sonuçlarına göre elde edeceğim kişisel ve ailevi çıkarlarım (kazanç, gelir, fayda) kullanacağım oyu etkiler”
- “Siyasi partilerin, savunma harcamalarına ilişkin uygulamaları ve/veya yaklaşımları kullanacağım oyu etkiler”
- “Siyasi partilerin, güncel sorunlar karşısındaki tutumları kullanacağım oyu etkiler”
- “Siyasi partilerin terör konusuna ilişkin tutum ve davranışları kullanacağım oyu etkiler”
- “Kullanacağım oy seçim sonuçlarını etkiler”
- “Siyasi partilerin, Temel Hak ve Özgürlüklere ilişkin uygulamaları ve/veya yaklaşımları kullanacağım oyu etkiler”
- “Siyasi partilerin Hidroelektrik Santral (HES)’leri konusundaki uygulamaları ve/veya yaklaşımları kullanacağım oyu etkiler”
- “Siyasi partilerin Trabzonspor’a karşı tutumları ve Trabzonspor için yaptıkları veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemeler kullanacağım oyu etkiler”

2.1.5.2. Anket Formunun Uygulanması

İlk olarak yüz seçmene uygulanan anket formları değerlendirilerek anlaşılmayan cümleler tespit edilmiştir. Anlaşılmayan cümleler dikkate alınarak anket formunda gereken düzenlemeler yapılarak araştırmaya devam edilmiştir. Aynı yöntem kullanılarak anket uygulaması sürdürülmüş ve katılımcıların sayısı 384’e tamamlanmıştır. Araştırmada toplam 500 anket uygulanmış ve geçerli 384 anket değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Anket; ilgili mahallelerde araştırmacının kendisi ve anketörler tarafından 1-19 Nisan 2013 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Anket sırasında katılımcıları etki altında bırakacak söz ve davranışlardan özellikle kaçınılmıştır. Katılımcıların birbirlerinden etkilenmemeleri için yalnız olmalarına özen gösterildiği gibi kimlik bilgileri ile ilgili sorular da yöneltilmeyerek samimi cevaplar verebilecekleri bir ortam yaratılmıştır.

2.1.5.3. Anket Sorularına Faktör Analizi ve Güvenilirlik Testinin Uygulanması

Araştırma tamamlandıktan sonra ankete faktör ve güvenilirlik analizleri uygulanmıştır. Anket formunun üçüncü bölümünde yer alan soruların katılımcıların siyasi tercihlerine etkisinin ölçülüp ölçülemeyeceği faktör analizi ile test edilmiştir. Bu soruların bir yapı altında olup olmadığı faktör yük değeri ile incelenmiştir.

Faktör analizinde yük değerinin 0.45 ve üstü olması uygun görülmekte ancak uygulamada 0.30 yük değeri alt sınır olarak kabul görmektedir (Kerlinger, 2008:661). Buna göre, bu çalışmada üçüncü bölümdeki her bir sorunun faktör yük değeri 0.30'un üzerindedir. Anket formunun güvenilirliği için tutarlılık katsayısı "Cronbach Alpha" hesaplanmıştır.

Anketin üçüncü bölümünde bulunan 25 soru seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörler ölçeği başlığı altında faktör ve güvenilirlik analizine tabi tutulmuştur. Faktör yükünün düzeyini azaltan sorular ayrı değerlendirilmek üzere ölçekten çıkarılmıştır. Ölçekten çıkarılan sorular 4, 5, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 ve 25. sorulardır. Faktör analizi sonrası yapılan güvenilirlik analizi ile 6, 7, 8 ve 9. soruların ölçeğin güvenilirlik düzeyini düşürdüğü tespit edilmiş ve bu sorular da ölçekten çıkarılmıştır. 1, 2, 3, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 ve 17. sorulara yeniden faktör ve güvenilirlik analizi yapılmıştır. Soruların genel güvenilirlik düzeyi 0.71, faktör yeterlilik düzeyi 0.73 olarak tespit edilmiştir. Seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörlere yönelik görüşlerini ölçmek amacıyla oluşturulan sorular; "aile ve çevre" (1, 2, 3), "vergi" (10, 11, 12, 13, 14) ve "genel ekonomik görünüm" (15, 16, 17) olmak üzere üç alt bölüme ayrılmıştır.

Tablo 1'de görüldüğü üzere araştırmada "aile ve çevre" alt bölümünün güvenilirliği 0.70, "vergi" alt bölümünün güvenilirliği 0.71, "genel ekonomik görünüm" alt bölümünün güvenilirliği 0.79 olarak tespit edilmiştir. Oluşturulan bu sorulara ilişkin güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Siyasi Tercihlerine Etki Eden Faktörlere Yönelik Görüşlere İlişkin Faktör Yükleri

Faktör Yükleri			
	1. Faktör	1. Faktör	2. Faktör
Aile ve Çevre			
1.Siyasi tercihimde aile içi kararlardan etkilenirim.	,046	-,052	,736
2.İş arkadaşlarımla siyasi tercihlerimden etkilenirim	-,086	,113	,829
3.Siyasi partilerin arkadaş çevrem tarafından destekleniyor olması tercihimde etkilidir	-,042	,113	,828
Cronbach's Alpha: 0,705			
Vergi			
10.Siyasi partilerin vergi oranlarında yaptıkları ve/veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemeler kullanacağım oyu etkiler.	,390	,552	-,030
11.Siyasi partilerin, alkollü içkiler üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler.	-,118	,723	,156
12.Siyasi partilerin, Gelir ve Kurumlar Vergisi'ne ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler.	,417	,622	,044
13.Siyasi partilerin, akaryakıt ürünleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler.	,305	,673	-,055
14.Siyasi partilerin, tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler.	-,019	,679	,072
Cronbach's Alpha: 0,715			
Genel Ekonomik Görünüm			
15.Siyasi partilerin Türkiye'nin ekonomik istikrarı için yaptıkları ve/veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemeler kullanacağım oyu etkiler.	,738	,231	-,041
16.Türkiye'nin ekonomik gelişmeleri kullanacağım oyu etkiler.	,854	,041	-,047
17.Siyasi partilerin; eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik harcamaları konusuna ilişkin yaptıkları ve/veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemeler kullanacağım oyu etkiler.	,832	,231	-2,683E-5
Cronbach's Alpha: 0,792			

2.1.6. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırma sonucu elde edilen veriler SPSS 16 (Statistical Package for Social Science) paket yazılımından yararlanılarak değerlendirilmiştir.

“Seçmenlerin Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörler” in; “Aile ve Çevre”, “Vergi” ve “Genel Ekonomik Görünüm” alt bölümlerinde incelenen sorular; *‘kesinlikle katılıyorum’*(1), *‘katılıyorum’*(2), *‘kararsızım’*(3), *‘katılmıyorum’*(4), *‘kesinlikle katılmıyorum’*(5) şeklinde değerlendirilmiştir.

2.2. Bulgular ve Tartışma

Araştırma sonucu elde edilen bulgular “Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler”, “Katılımcıların Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörler” başlıkları altında değerlendirilmiştir. Araştırmaya ilişkin oluşturulan hipotezler t-testi ve One way-Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) aracılığıyla test edilecektir.

2.2.1. Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

Bu başlık altında ankete katılanların; cinsiyet, eğitim seviyesi, yaş, medeni durum, aylık gelir ve meslek değişkenleri yer almaktadır. Katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 2: Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

Demografik Bilgiler		N	%	Demografik Bilgiler		N	%	
Cinsiyet	Kadın	157	40,9	Meslek	Memur	87	22,7	
	Erkek	227	59,1		İşçi	80	20,8	
Eğitim Seviyesi	İlkokul	55	14,3		Esnaf	72	18,8	
	Ortaokul	42	10,9		Öğrenci	34	8,9	
	Lise	113	29,4		İşsiz	12	3,1	
	Üniversite	140	36,5		Ev Hanımı	36	9,4	
	Master/Doktora	34	8,9		Diğer	63	16,4	
Yaş	18-29	140	36,5		Aylık Gelir	1000 ve Altı	154	40,1
	30-39	97	25,3			1000-2000	122	31,8
	40-49	82	21,4			2000-3000	82	21,4
	50-59	46	12	3000-4000		14	3,6	
	60 ve üzeri	19	4,9	4000 ve Üzeri		12	3,1	
Medeni Durum	Bekar	126	32,8					
	Evli	251	65,4					
	Boşanmış	4	1					
	Dul	3	0,8					

Tablo 2’de görüldüğü gibi katılımcıların; 157’si (%40,9) kadın, 227’si (%59,1) erkektir. Ankete katılanların; 55’i (%14) ilkokul mezunu, 42’si (%10,9) ortaokul mezunu, 113’ü (%29,4) lise mezunu, 140’ı (% 36,5) üniversite mezunu, 34’ü (%8,9) master/doktora mezunudur. Katılımcıların; 140’ı (%36,5) 18-29 yaş aralığında, 97’si (%25,3) 30-39 yaş aralığında, 82’si (%21,4) 40-49 yaş aralığında, 46’sı (%12) 50-59 yaş aralığında, 19’u (%4,9) 60 ve üzeri yaş aralığındadır. Ankete katılanların; 126’sı (%32,8) bekâr, 251’i (%65,4) evli, 4’ü (%1) boşanmış, 3’ü (%0,8) duldur. Katılımcıların; 154’ü (%40,1) 1000 ve altı TL, 122’si (%31,8) 1000-2000 TL, 82’si (%21,4) 2000-3000 TL, 14’ü (%3,6) 3000-4000 TL, 12’si (%3,1) 4000 ve üzeri TL gelire sahiptir. Ankete katılanların; 87’si (%22,7) memur, 80’i (%20,8) işçi, 72’si (%18,8) esnaf, 34’ü (%8,9) öğrenci, 12’si (%3,1) işsiz, 36’sı (%9,4) ev hanımı, 63’ü (%16,4) diğer meslek grubundadır.

2.2.2. Katılımcıların Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörler

Bu başlık altında katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin öncelik sıralamasına, katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlere yönelik cümlelerin değerlendirilmesine, katılımcıların demografik değişkenlerine göre siyasi tercihlerini etkileyen faktörlere ilişkin görüşleri ve analiz sonuçlarına ve vergilere ilişkin oluşturulan cümlelere katılımcıların demografik değişkenlerine göre katılım durumlarına yer verilmiştir.

2.2.2.1. Katılımcıların Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörlerin Öncelik Sıralaması

“Şu anda genel bir seçim için oy kullanacak olsanız aşağıdaki faktörleri ne kadar dikkate alırsınız? Önem derecesine göre sıralayınız! Sizin için en önemli olan faktörü (1), daha az önemli olan faktörü ise (2,3,4...) şeklinde sıralayınız. Lütfen her rakamı bir kez yazınız!” cümlesine verilen yanıtlar ile katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin öncelik sıralaması belirlenmeye çalışılmıştır. Buna göre; katılımcıların siyasi tercihleri üzerindeki en önemli faktörün, %26,8 ile *“Türkiye’nin ekonomik durumu ve istikrarı”* olduğu tespit edilmiştir. İkinci sırada *“ideolojimi”* ve üçüncü sırada *“dini değerlerim”* olduğu görülmüştür. Seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin ilk on sıralaması şöyledir;

1. Türkiye’nin Ekonomik Durumu ve İstikrarı (%26,8)
2. İdeolojimi (Sağ, Sol ... vb.) (%19,8)
3. Dini Değerlerim (%18,8)
4. Ailemin Görüşü (%9,1)
5. Siyasi Partilerin Teröre Karşı Uygulama ve Yaklaşımları (%6,2)
6. Kişisel ve Ailevi Çıkarlarım (Menfaatlerim) (%5,7)
7. Eğitim, Sağlık ve Sosyal Güvenlik Harcamalarının Durumu (%5,5)
8. Siyasi Partilerin İleri Demokrasiye İlişkin Vaadleri (%4,4)

9. Siyasi Partilerin Vergilere İlişkin Uygulamaları ve Vaadleri (%2,1)

10. Eşimin Görüşü (%1,6)'dür.

11. Diğer faktör cümlesine değer alınamamıştır.

Seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin öncelik sıralamasına ilişkin bilgiler Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: Katılımcıların Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörlerin Öncelik Sıralaması

ÖNCELİK SIRALAMASI	1.		2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.		9.		10.	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Ailemin Görüşü	35	9,1	50	13	33	8,6	28	6,8	27	7	22	5,7	40	10,4	58	15,1	62	16,1	31	8,1
Dini Değerlerim	72	18,8	56	14,6	41	10,7	38	9,9	30	7,8	37	9,6	22	5,7	35	9,1	40	10,4	13	3,4
Eşimin Görüşü	6	1,6	18	4,7	29	7,6	19	4,9	13	3,4	19	4,9	25	6,5	56	14,6	32	8,3	34	8,9
İdeolojim (Sağ, Sol ... vb.)	76	19,8	31	8,1	33	8,6	32	8,3	40	10,4	42	10,9	38	9,9	30	7,8	31	8,1	31	8,1
Türkiye'nin Ekonomik Durumu ve İstikrarı	103	26,8	66	17,2	50	13	42	10,9	35	9,1	30	7,8	19	4,9	16	4,2	18	4,7	5	1,3
Siyasi Partilerin İleri Demokrasiye İlişkin Vaadleri	17	4,4	44	11,5	45	11,7	45	11,7	40	10,4	47	12,2	59	15,4	30	7,8	39	10,2	18	4,7
Eğitim, Sağlık ve Sosyal Güvenlik Harcamalarının Durumu	21	5,5	52	13,5	60	15,6	70	18,2	51	13,3	46	12	34	8,9	30	7,8	15	3,9	5	1,3
Siyasi Partilerin Vergilere İlişkin Uygulamaları ve Vaadleri	8	2,1	12	3,1	24	6,2	38	9,9	67	17,4	54	14,1	59	15,4	52	13,5	52	13,5	18	4,7
Siyasi Partilerin Teröre Karşı Uygulama ve Yaklaşımları	24	6,2	42	10,9	49	12,8	48	12,5	55	14,3	44	11,5	43	11,2	35	9,1	27	7	17	4,4
Kişisel ve Ailevi Çıkarlarım (Menfaatlerim)	22	5,7	12	3,1	20	5,2	27	7	25	6,5	43	11,2	45	11,7	43	11,2	68	17,7	79	20,6

Tablo 4: Katılımcıların Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörlerin Puanlı Öncelik Sıralaması

ÖNCELİK SIRALAMASI	1.		2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.		9.		10.	(+)	3840
	N	*10	N	*9	N	*8	N	*7	N	*6	N	*5	N	*4	N	*3	N	*2	N	*	/
Ailemin Görüşü*	35	350	50	450	33	264	28	196	27	162	22	110	40	160	58	174	62	124	31	2021	52,6
Dini Değerlerim*	72	720	56	504	41	328	38	266	30	180	37	185	22	88	35	105	40	80	13	2469	64,2
Eşimin Görüşü	6	60	18	162	29	232	19	133	13	78	19	95	25	100	56	168	32	64	34	1126	29,3
İdeolojim (Sağ, Sol ... vb.)*	76	760	31	279	33	264	32	224	40	240	42	210	38	152	30	90	31	62	31	2312	60,2
Türkiye'nin Ekonomik Durumu ve İstikrarı	103	1030	66	594	50	400	42	294	35	210	30	150	19	76	16	48	18	36	5	2843	74
Siyasi Partilerin İleri Demokrasiye İlişkin Vaadleri*	17	170	44	396	45	405	45	315	40	240	47	235	59	236	30	90	39	78	18	2183	56,8
Eğitim, Sağlık ve Sosyal Güvenlik Harcamalarının Durumu*	21	210	52	468	60	480	70	490	51	306	46	230	34	136	30	90	15	30	5	2445	63,6
Siyasi Partilerin Vergilere İlişkin Uygulamaları ve Vaadleri*	8	80	12	108	24	192	38	266	67	402	54	270	59	236	52	156	52	104	18	1832	47,7
Siyasi Partilerin Teröre Karşı Uygulama ve Yaklaşımları	24	240	42	378	49	392	48	336	55	330	44	220	43	172	35	105	27	54	17	2244	58,4
Kişisel ve Ailevi Çıkarlarım (Menfaatlerim)*	22	220	12	108	20	160	27	189	25	150	43	215	45	180	43	129	68	136	79	1566	40,7

(*) Öncelikli faktör ve diğer faktörlerin puanlı öncelik durumları arasında farklılık olan cümleler

Tablo 4’te katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin puanlı öncelik sıralaması verilmiştir. Buna göre katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen birinci faktör sıralaması ile diğer faktörlerin toplam puanlı öncelik sıralaması arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. “*Türkiye’nin Ekonomik Durumu ve İstikrarı*”, “*Siyasi Partilerin Teröre Karşı Uygulama ve Yaklaşımları*” ve “*Eşimin Görüşü*” cümlelerinin birinci faktör sıralamasındaki yerleri ile diğer faktörlerin toplam puanlı öncelikli sıralamasındaki yerlerinin aynı olduğu görülmüştür. “*Dini Değerlerim*”, “*Eğitim Sağlık ve Sosyal Güvenlik Harcamalarının Durumu*”, “*Siyasi Partilerin İleri Demokrasiye İlişkin Vaadleri*” ve “*Siyasi Partilerin Vergilere İlişkin Uygulamaları ve Vaadleri*” cümlelerinin pozitif yönde yer değiştirdiği görülmüştür. Bununla birlikte “*İdeolojim*”, “*Ailemin Görüşü*” ve “*Kişisel ve Ailevi Çıkarlarım (Menfaatlerim)*” cümlelerinin negatif yönde yer değiştirdiği görülmüştür. “*Siyasi Partilerin Vergilere İlişkin Uygulama ve Vaadleri*” cümlesinin beşinci öncelik sıralamasında birinci sırada olduğu görülmüştür.

Miyop seçmen teorisine göre seçmenlerin iktidarların dönemler arası bütçe kısıtını dikkate almadıklarına ve artan kamu harcamalarının cazibesine kapıldıklarına seçimler sonrasında artacak olan vergileri düşünmediklerine birinci bölümde değinilmiştir. Buna göre puanlı öncelik sıralamasında kamu sosyal harcamaları kapsamında olan eğitim sağlık ve sosyal güvenlik harcamalarının yeri ve bu harcamaların finansmanlarının büyük kısmını oluşturan vergilerin yeri ile katılımcıların (%63,6)’sının miyop seçmen kitlesini oluşturduğu söylenebilir.

2.2.2.2. Katılımcıların Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörlere Yönelik Cümlelerin Değerlendirilmesi

Bu başlık altında anket formunun üçüncü bölümünde yer alan, seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörlere yönelik oluşturulmuş 25 cümleye katılımcıların katılma durumları incelenmiş, tespitlere ilişkin bilgiler Tablo 5’te verilmiştir. Tablo 5’te; (1)’*Kesinlikle katılıyorum*’, (2)’*Katılıyorum*’, (3)’*Kararsızım*’, (4)’*Katılmıyorum*’, (5)’*Kesinlikle katılmıyorum*’ ifadelerini temsil etmektedir.

Tablo 5: Katılımcıların Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörlere Katılım Durumları

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM SORULAR	1		2		3		4		5	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1.Aile içi kararlar kullanacağım oyu etkiler	71	18,5	70	18,2	59	15,4	68	17,7	116	30,2
2.İş arkadaşlarımla siyasi tercihleri kullanacağım oyu etkiler	18	4,7	15	3,9	44	11,5	87	22,7	220	57,3
3.Siyasi partilerin arkadaş çevrem tarafından destekleniyor olması kullanacağım oyu etkiler	21	5,5	38	9,9	51	13,3	90	23,4	184	47,9
4.Dini değerlerime yakın olan siyasi parti kullanacağım oyu etkiler	109	28,4	86	22,4	39	10,2	60	15,6	89	23,2
5.Siyasi partilerin liderleri kullanacağım oyu etkiler	116	30,2	133	34,6	52	13,5	40	10,4	42	10,9
6.Siyasi partilerin geçmiş dönem performansları kullanacağım oyu etkiler	160	41,7	126	32,8	32	8,3	36	9,4	30	7,8
7.Aday ve siyasi partilerin, TV, gazete ve dergilerdeki haberlerinden ve düzenlenen mitinglerinden kullanacağım oy etkilenir	51	13,3	89	23,2	73	19	81	21,1	90	23,4
8.Siyasi partilerin, uluslararası siyasetteki uygulamaları ve/veya yaklaşımları kullanacağım oyu etkiler	124	32,3	148	38,5	53	13,8	31	8,1	28	7,3
9.Siyasi tercihim belirlemek için siyasi partilerin seçim beyannamelerini/bildirgelerini incelerim	95	24,7	128	33,4	56	14,6	57	14,8	48	12,5
10.Siyasi partilerin vergi oranlarında yaptıkları ve/veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemeler kullanacağım oyu etkiler	106	27,6	126	32,8	64	16,7	44	11,5	44	11,5
11.Siyasi partilerin, alkollü içkiler üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vadeleri kullanacağım oyu etkiler	70	18,2	68	17,7	49	12,8	80	20,8	117	30,5
12.Siyasi partilerin, Gelir ve Kurumlar Vergisi'ne ilişkin uygulamaları ve/veya vadeleri kullanacağım oyu etkiler	94	24,5	118	30,7	79	20,6	42	10,9	51	13,3
13.Siyasi partilerin, akaryakıt ürünleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vadeleri kullanacağım oyu etkiler	125	32,6	122	31,8	58	15,1	42	10,9	37	9,6
14.Siyasi partilerin, tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vadeleri kullanacağım oyu etkiler	84	21,9	77	20,1	58	15,1	74	19,3	91	23,7
15.Siyasi partilerin Türkiye'nin ekonomik istikrarı için yaptıkları ve/veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemeler kullanacağım oyu etkiler	173	45,1	129	33,6	31	8,1	24	6,2	27	7
16.Türkiye'nin ekonomik gelişmeleri kullanacağım oyu etkiler	211	54,9	119	31	21	5,5	17	4,4	16	4,2
17.Siyasi partilerin; eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik harcamaları konusuna ilişkin yaptıkları ve /veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemeler kullanacağım oyu etkiler	214	55,7	112	29,2	26	6,8	16	4,2	16	4,2
18.Seçim sonuçlarına göre elde edeceğim kişisel ve ailevi çıkarlarım (kazanç, gelir, fayda) kullanacağım oyu etkiler	90	23,4	96	25	52	13,5	51	13,3	95	24,7
19.Siyasi partilerin, savunma harcamalarına ilişkin uygulamaları ve /veya yaklaşımları kullanacağım oyu etkiler	110	28,6	127	33,1	71	18,5	46	12	30	7,8
20.Siyasi partilerin güncel sorunlar karşısındaki tutumları kullanacağım oyu etkiler	150	39,1	151	39,3	36	9,4	28	7,3	19	4,9
21.Siyasi partilerin terör konusuna ilişkin tutum ve davranışları kullanacağım oyu etkiler	232	60,4	107	27,9	14	3,6	13	3,4	18	4,7
22.Kullanacağım oy seçim sonuçlarını etkiler	159	41,4	102	26,6	60	15,6	34	8,9	29	7,6
23.Siyasi partilerin, Temel Hak ve Özgürlüklere ilişkin uygulamaları ve/veya yaklaşımları kullanacağım oyu etkiler	176	45,8	119	31	52	13,5	19	4,9	18	4,7

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM SORULAR	1		2		3		4		5	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
24.Siyasi partilerin, Hidroelektrik Santralleri (HES)'leri konusundaki uygulamaları ve/veya yaklaşımları kullanacağım oyu etkiler	106	27,6	97	25,3	83	21,6	42	10,9	56	14,6
25.Siyasi partilerin, Trabzonspor'a karşı tutumları ve Trabzonspor için yaptıkları veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemeler kullanacağım oyu etkiler	134	34,9	33	8,6	32	8,3	40	10,4	145	37,8

“Aile içi kararlar kullanacağım oyu etkiler” cümlesine katılımcıların; %18,5'i ‘kesinlikle katılıyorum’, %18,2’si ‘katılıyorum’, %15,4’ü ‘kararsızım’, %17,7’si ‘katılmıyorum’, %30,2’si ‘kesinlikle katılmıyorum’ cevabı vermiştir. Katılımcıların bu cümleye verdikleri cevaplar dikkate alındığında, katılımcıların siyasi tercihlerinde aile içi kararların etkili olmadığı görülmektedir. Ancak, katılımcıların ailelerinin siyasi partilere yönelik görüşlerinin öncelik sıralamasında dördüncü sırada olduğu görülmüştür. Buna göre, katılımcıların katılım durumu cevabı ile öncelik sıralaması cevabı durumu karşılaştırıldığında aralarında bir tutarlılık görülmemektedir. Yani katılımcıların siyasi tercihlerinde aile içi kararların genel olarak etkili olmadığını fakat öncelikler sıralamasında etkili olduğunu ifade ettiği söylenebilir.

“İş arkadaşlarımla siyasi tercihleri kullanacağım oyu etkiler” cümlesine katılımcıların; %4,7’si ‘kesinlikle katılıyorum’, %3,9’u ‘katılıyorum’, %11,5’i ‘kararsızım’, %22,7’si ‘katılmıyorum’, %57,3’ü ‘kesinlikle katılmıyorum’ cevabı vermiştir. Buna göre, seçmenlerin siyasi tercihlerini yaparken iş arkadaşlarının siyasi tercihlerinden etkilenmedikleri söylenebilir.

“Siyasi partilerin arkadaş çevrem tarafından destekleniyor olması kullanacağım oyu etkiler” cümlesine katılımcıların; %5,5’i ‘kesinlikle katılıyorum’, %9,9’u ‘katılıyorum’, %13,3 ‘kararsızım’, %13,4 ‘katılmıyorum’, %47,9’u ‘kesinlikle katılmıyorum’ cevabı vermiştir. Katılımcıların %61,3’ü siyasi partilerin arkadaş çevrem tarafından destekleniyor olması kullanacağım oyu etkilemez cevabını verdiği görülmüştür. Buna göre seçmenlerin, arkadaş çevrelerinin destekledikleri siyasi partilere ilişkin görüşlerinin siyasi tercihlerini etkilemediği söylenebilir.

“Dini değerlerime yakın olan siyasi parti kullanacağım oyu etkiler” cümlesine katılımcıların; %28,4’ü ‘kesinlikle katılıyorum’, %22,4’ü ‘katılıyorum’, %10,2’si

'kararsızım', %15,6'sı 'katılmıyorum', %23,2'si 'kesinlikle katılmıyorum' cevabı vermiştir. Katılımcıların %50,8'i dini değerlerime yakın olan siyasi parti kullanacağım oyu etkiler cevabı vermiştir. Buna göre, seçmenlerin, dini değerlerine yakın olan siyasi partilerin siyasi tercihlerini etkilediği söylenebilir. Bu durum seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin öncelik sıralaması durumu ile uyumludur.

"Siyasi partilerin liderleri kullanacağım oyu etkiler" cümlesine katılımcıların; %30,2'si 'kesinlikle katılıyorum', %34,6'sı 'katılıyorum', %13,5 'kararsızım' %10,4'ü 'katılmıyorum', %10,9'u 'kesinlikle katılmıyorum' cevabı vermiştir. Katılımcıların %64,8'inin siyasi parti liderlerinin siyasi tercihlerini etkilediği cevabını verdiği görülmüştür. Buna göre, siyasi parti liderlerinin katılımcıların siyasi tercihlerini etkilediği söylenebilir.

"Siyasi partilerin geçmiş dönem performansları kullanacağım oyu etkiler" cümlesine katılımcıların; %41,7'si 'kesinlikle katılıyorum', %32,8'i 'katılıyorum', %8,3'ü 'kararsızım', %9,4 'katılmıyorum', %7,8 'kesinlikle katılmıyorum' cevabı vermiştir. Katılımcıların %74,5'i siyasi partilerin geçmiş dönem performanslarının siyasi tercihlerini etkileyeceği cevabını verdiği görülmüştür. Buna göre siyasi partilerin geçmiş dönem performanslarının seçmenlerin siyasi tercihlerini etkilediği söylenebilir. Ayrıca seçmenlerin siyasi tercihlerini öncelikli olarak Türkiye'nin ekonomik durumu ve istikrarı faktörü etkilediğinden, siyasi partilerin, özellikle genel ekonomiye dair geçmiş dönem performanslarının seçmenlerin siyasi tercihlerini etkilediği söylenebilir.

"Siyasi partilerin, TV, gazete ve dergilerdeki haberlerinden ve düzenlenen mitinglerinden kullanacağım oy etkilenir" cümlesine katılımcıların; %13,3'ü 'kesinlikle katılıyorum', %23,2'si 'katılıyorum', %19'u 'kararsızım', %21,1'i 'katılmıyorum', %23,4'ü 'kesinlikle katılmıyorum' cevabı vermiştir. Katılımcıların %44,5'i siyasi partilerin TV, gazete ve dergilerdeki haberlerinden ve düzenlenen mitinglerinden siyasi tercihlerinin etkilenmeyeceği cevabını verdikleri görülmüştür. Buna göre siyasi partilerin TV, gazete ve dergilerdeki haberleri ve düzenledikleri mitinglerinin seçmenlerin siyasi tercihlerini etkilemediği söylenebilir.

“Siyasi partilerin, uluslararası siyasetteki uygulamaları ve/veya yaklaşımları kullanacağım oyu etkiler” cümlesine katılımcıların; %32,3’ü ‘kesinlikle katılıyorum’, %38,5’i ‘katılıyorum’, %13,8’i ‘kararsızım’, %8,1’i ‘katılmıyorum’, %7,3’ü ‘kesinlikle katılmıyorum’ cevabı vermiştir. Katılımcıların %70,8’i siyasi partilerin uluslararası siyasetteki başarılarından siyasi tercihlerinin etkileneyeceği cevabını verdikleri görülmüştür. Buna göre siyasi partilerin uluslararası siyasetteki başarılarının seçmenlerin siyasi tercihlerini etkilediği söylenebilir.

“Siyasi tercihim belirlemek için siyasi partilerin seçim beyannamelerini/bildirgelerini incelerim” cümlesine katılımcıların; %24,7’si ‘kesinlikle katılıyorum’, %33,4’ü ‘katılıyorum’, %14,6’sı ‘kararsızım’, %14,8 ‘katılmıyorum’, %12,5 ‘kesinlikle katılmıyorum’ cevabı vermiştir. Katılımcıların %58,1’i siyasi partilerin seçim beyannamelerini/bildirgelerini inceledikleri cevabını verdikleri görülmüştür. Bilindiği gibi, seçim beyannameleri/bildirgeleri siyasi partilerin seçimlerde oylarını aldıkları ve almak istedikleri seçmenlere, başarılı bir şekilde tamamladıkları politikalarına ilişkin geçmiş dönem performanslarını özetleyerek hesap verdikleri bir belgedir. Aynı zamanda gelecek dönemde gerçekleştirmeyi planladıkları politika önerilerine ve yarım kalmış başarılı politikalarına ilişkin bilgilerini sundukları belge de olan seçim beyannamelerinin/bildirgelerinin, seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyeceği söylenebilir.

“Siyasi partilerin vergi oranlarında yaptıkları ve/veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemeler kullanacağım oyu etkiler” cümlesine katılımcıların; %27,6’sı ‘kesinlikle katılıyorum’, %32,8’i ‘katılıyorum’, %16,7’si ‘kararsızım’, %11,5’i ‘katılmıyorum’, %11,5 ‘kesinlikle katılmıyorum’ cevabı vermiştir. Katılımcıların %60,4’ü siyasi partilerin vergi oranlarında yaptıkları ve/veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemelerin siyasi tercihlerini etkileyeceği cevabını verdiği görülmüştür. Katılımcıların, öncelik sıralaması için verdikleri cevaplar ile katılım durumlarına ilişkin verdikleri cevaplar; üçüncü sırada yer alan dini değerlerime katılım durumu %50,8 ve dokuzuncu sırada yer alan siyasi partilerin vergilere ilişkin uygulamaları ve vaadlere katılım durumu %60,4’tür. Öncelik sıralaması ile katılım durumu sonuçları arasındaki fark, seçmenlerin temel kişisel değerlerinin siyasi partilerin vergiye ilişkin düzenlemelerinden daha önemli olması ile açıklanabilir. Aynı zamanda siyasi partilerin vergilere ilişkin uygulamalarının seçmenlerin siyasi tercihlerini etkilediği söylenebilir.

“Siyasi partilerin, alkollü içkiler üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler” cümlesine katılımcıların; %18,2’si *‘kesinlikle katılıyorum’*, %17,7’si *‘katılıyorum’*, %12,8’i *‘kararsızım’*, %20,8’i *‘katılmıyorum’*, %30,5’i *‘kesinlikle katılmıyorum’* cevabı vermiştir. Katılımcıların %51,3’ünün siyasi partilerin, alkollü içkiler üzerinden alınan vergilere yaklaşımlarının siyasi tercihlerini etkilemeyeceği cevabını verdikleri görülmüştür. Yani siyasi partilerin alkollü içkiler üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamalarının seçmenlerin siyasi tercihlerini etkilemediği söylenebilir. Buna göre seçmenlerin siyasi tercihlerini, öncelik sıralamasında dini değerlerimin üçüncü sırada etkilemesi ile bu sonucun tutarlı olduğu görülmektedir.

“Siyasi partilerin, Gelir ve Kurumlar Vergisi’ne ilişkin uygulamaları ve /veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler” cümlesine katılımcıların; %24,5’i *‘kesinlikle katılıyorum’*, %30,7’si *‘katılıyorum’*, %20,6’sı *‘kararsızım’*, %10,9’u *‘katılmıyorum’*, %13,3’ü *‘kesinlikle katılmıyorum’* cevabı vermiştir. Katılımcıların %55,2’si siyasi partilerin, gelir ve kurumlar vergisine ilişkin uygulamalarından siyasi tercihlerinin etkileneceği cevabını vermesi ile öncelik sıralamasındaki yerinin tutarsızlığı yukarıda belirtildiği gibi temel kişisel değerler ile açıklanabilir. Böylelikle siyasi partilerin gelir ve kurumlar vergisine ilişkin uygulamalarının seçmenlerin siyasi tercihlerini etkilediği söylenebilir.

“Siyasi partilerin, akaryakıt ürünleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler” cümlesine katılımcıların; %32,6 *‘kesinlikle katılıyorum’*, %31,8’i *‘katılıyorum’*, %15,1’i *‘kararsızım’*, %10,9’u *‘katılmıyorum’*, %9,6’u *‘kesinlikle katılmıyorum’* cevabını vermiştir. Katılımcıların %64,4’ü siyasi partilerin akaryakıt ürünleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamalarının siyasi tercihlerini etkileyeceği cevabını verdiği görülmüştür. Buna göre, siyasi partilerin akaryakıt ürünleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamalarının seçmenlerin siyasi tercihlerini etkilediği söylenebilir.

“Siyasi partilerin, tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler” cümlesine katılımcıların; %21,9’u *‘kesinlikle katılıyorum’*, %20,1’i *‘katılıyorum’*, %15,1’i *‘kararsızım’*, %19,3’ü

'katılmıyorum', %23,7'si 'kesinlikle katılmıyorum' cevabı vermiştir. Katılımcıların %43'ü siyasi partilerin tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamalarının siyasi tercihlerini etkilemeyeceği cevabını verdiği görülmüştür, fakat 'kesinlikle katılıyorum' ve 'katılıyorum' cevabını veren katılımcıların sayısı, 'katılmıyorum' ve 'kesinlikle katılmıyorum' cevabını veren katılımcıların sayısına oldukça yakındır. Bu durum, siyasi partilerin tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamalarının seçmenlerin siyasi tercihini aslında etkileyebileceğini de ortaya koymaktadır. Yani siyasi partilerin tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları seçmenlerin siyasi tercihlerini etkilediği söylenebilir. Buna göre siyasi partilerin tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan vergilere ilişkin yapacağı bir düzenlemenin alkollü içkiler üzerinden vergilere ilişkin yapılan veya yapılacak bir düzenlemeye oranla seçmenlerin siyasi tercihleri üzerindeki etki gücünün daha fazla olacağı söylenebilir.

“Siyasi partilerin Türkiye'nin ekonomik istikrarı için yaptıkları ve/veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemeler kullanacağım oyu etkiler” cümlesine katılımcıların; %45,1'i 'kesinlikle katılıyorum', %33,6'sı 'katılıyorum', %8,1'i 'kararsızım', %6,2'si 'katılmıyorum', %7'si 'kesinlikle katılmıyorum' cevabı vermiştir. Katılımcıların %78,7'sinin siyasi partilerin Türkiye'nin ekonomik istikrarı için yaptıklarının veya yapacaklarının siyasi tercihlerini etkilediği cevabını verdiği görülmüştür. Yani siyasi partilerin Türkiye'nin ekonomik istikrarı için yapacakları seçmenlerin siyasi tercihlerini etkilemektedir. Bu sonucun, seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörler sıralamasının ilk faktörünün Türkiye'nin ekonomik durumu ve istikrarı olması ile tutarlı olduğu görülmüştür.

“Türkiye'nin ekonomik gelişmeleri kullanacağım oyu etkiler” cümlesine katılımcıların; %54,9'u 'kesinlikle katılıyorum', %31'i 'katılıyorum', %5,5'i 'kararsızım', %4,4'ü 'katılmıyorum', %4,2'si 'kesinlikle katılmıyorum' cevabı vermiştir. Katılımcıların %85,9'unun Türkiye'nin ekonomik gelişmelerinin siyasi tercihlerini etkileyeceği cevabını verdiği görülmüştür. Bu durumun seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin öncelik sıralamasındaki ilk faktör olan, Türkiye'nin ekonomik durumu ve istikrarı ile uyumlu olduğu görülmüştür. Buna göre, Türkiye'nin ekonomik gelişmelerinin seçmenlerin siyasi tercihlerini etkilediği söylenebilir.

“Siyasi partilerin; eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik harcamaları konusuna ilişkin yaptıkları ve/veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemeler kullanacağım oyu etkiler” cümlesine katılımcıların; %55,7’si *‘kesinlikle katılıyorum’*, %29,2’si *‘katılıyorum’*, %6,8’i *‘kararsızım’*, %4,2’si *‘katılmıyorum’*, %4,2’si *‘kesinlikle katılmıyorum’* cevabını vermiştir. Katılımcıların %84,9’unun siyasi tercihlerinin siyasi partilerin; eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik harcamaları konusuna ilişkin yaptıklarının ve yapacaklarının siyasi tercihlerini etkileyeceği cevabını verdikleri görülmüştür. Buna göre siyasi partilerin; eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik harcamaları konusuna ilişkin yaptıklarının ve/veya yapacaklarının seçmenlerin siyasi tercihlerini etkilediği söylenebilir. Sosyal harcamalar kapsamında olan eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik harcamalarına olan katılım durumundan yola çıkılarak siyasi partilerin, diğer kamu harcamalarına; sermaye, transfer, yatırım ve cari harcamalara ilişkin yapacakları bir düzenlemenin de seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyebileceği söylenebilir.

“Seçim sonuçlarına göre elde edeceğim kişisel ve ailevi çıkarlarım (kazanç, gelir, fayda) kullanacağım oyu etkiler” cümlesine katılımcıların; %23,4’ü *‘kesinlikle katılıyorum’*, %25’i *‘katılıyorum’*, %13,5 *‘kararsızım’*, %13,3’ü *‘katılmıyorum’*, %24,7’si *‘kesinlikle katılmıyorum’* cevabı vermiştir. Katılımcıların %38’i seçim sonuçlarına göre elde edeceği kişisel ve ailevi çıkarlarının siyasi tercihini etkilemeyeceği cevabını verdiği görülmüştür. Ancak katılımcıların %48,4’ü siyasi tercihlerinin etkileneceğini belirtmiştir. Bu durum seçmenlerin siyasi tercihleri etkileyen faktörlerin öncelik sıralamasında kişisel ve ailevi çıkarlarım (menfaatlerim) faktörünün altıncı sırada yer alması durumu ile uyumlu fakat puanlı öncelik sıralamasında dokuzuncu sırada yer alması durumu ile uyumsuzdur. Böylece seçmenlerin seçim sonuçlarından elde edeceklerini düşündükleri kişisel ve ailevi çıkarlarının siyasi tercihlerini etkilemediği söylenebilir. Bununla birlikte bu sonuç rasyonel beklentiler teorisi (Alesina ve Roubini, 1990:103) ile de uyumsuzdur.

“Siyasi partilerin, savunma harcamalarına ilişkin uygulamaları ve/veya yaklaşımları kullanacağım oyu etkiler” cümlesine katılımcıların; %28,6’sı *‘kesinlikle katılıyorum’*, %33,1 *‘katılıyorum’*, %18,5 *‘kararsızım’*, %12’si *‘katılmıyorum’*, %7,8’i *‘kesinlikle katılmıyorum’* cevabı verdiği görülmüştür. Katılımcıların %61,7’si siyasi partilerin savunma harcamalarına ilişkin uygulamalarının siyasi tercihlerini etkileyeceği

cevabını verdiği görülmüştür. Buna göre, siyasi partilerin savunma harcamalarına ilişkin uygulamalarının seçmenlerin siyasi tercihlerini etkilediği söylenebilir. Katılımcıların, kamu harcamaları kapsamında olan savunma harcamalarına olan katılım durumu (%61,7) ile sosyal harcamalara olan katılım durumları (%84,9) incelendiğinde, sosyal harcamalara daha duyarlı oldukları görülmüştür.

“Siyasi partilerin, güncel sorunlar karşısındaki tutumları kullanacağım oyu etkiler” cümlesine katılımcıların; %39,1’i *‘kesinlikle katılıyorum’*, %39,3 *‘katılıyorum’*, %9,4’ü *‘kararsızım’*, %7,3’ü *‘katılmıyorum’*, %4,9’u *‘kesinlikle katılmıyorum’* cevabı verdiği görülmüştür. Buna göre, katılımcıların %78,4’ünün siyasi partilerin güncel sorunlar karşısındaki tutumlarından siyasi tercihlerinin etkileneceği cevabını verdiği görülmüştür. Böylece siyasi partilerin, güncel sorunlar karşısındaki tutumlarının seçmenlerin siyasi tercihlerini etkilediği söylenebilir.

“Siyasi partilerin terör konusuna ilişkin tutum ve davranışları kullanacağım oyu etkiler” cümlesine katılımcıların; %60,4’ü *‘kesinlikle katılıyorum’*, %27,9’u *‘katılıyorum’*, %3,6’sı *‘kararsızım’*, %3,4’u *‘katılmıyorum’*, %4,7’si *‘kesinlikle katılmıyorum’* cevabını vermiştir. Katılımcıların, %88,3’ü siyasi partilerin terör konusuna ilişkin tutum ve davranışlarına duyarlı oldukları cevabını verdiği görülmüştür. Buna göre, siyasi partilerin terör konusuna ilişkin tutum ve davranışlarının seçmenlerin siyasi tercihlerini etkilediği söylenebilir.

“Kullanacağım oy seçim sonuçlarını etkiler” cümlesine katılımcıların; %41,4’ü *‘kesinlikle katılıyorum’*, %26,6’sı *‘katılıyorum’*, %15,6’sı *‘kararsızım’*, %8,9 *‘katılmıyorum’*, %7,6’sı *‘kesinlikle katılmıyorum’* cevabı vermiştir. Buna göre, katılımcılar kullanacakları oyun seçim sonuçlarını değiştireceğini düşündüğü söylenebilir. Bu sonuç aynı zamanda 2011 XXIV. Dönem Milletvekili Genel Seçimi, 2010 Anayasa Değişikliği Halkoylaması, 2007 XXIII. Dönem Milletvekili Genel Seçimi ve 2007 Anayasa Değişikliği Halkoylamasına katılım ortalaması ile Türkiye’de seçmenlerin seçimlere katılım oranının (%77,15) 2 genel seçim ortalaması (83,7) yüksekliğini açıklayan bir sonuç olduğu söylenebilir (www.ysk.gov.tr; wikipedia.org.tr, 17.03.2013).

“Siyasi partilerin, temel hak ve özgürlüklere ilişkin uygulamaları ve/veya yaklaşımları kullanacağım oyu etkiler” cümlesine katılımcıların; %45,8’i ‘kesinlikle katılıyorum’, %31’i ‘katılıyorum’, %13,5 ‘i ‘kararsızım’, %4,9’u ‘katılmıyorum’, %4,7’si ‘kesinlikle katılmıyorum’ cevabı vermiştir. Buna göre, katılımcıların %76,8’i siyasi partilerin temel hak ve özgürlüklere ilişkin uygulamalarının siyasi tercihlerini etkileyeceği cevabını verdiği görülmüştür. Bu sonuçtan yola çıkılarak, siyasi partilerin temel hak ve özgürlüklere ilişkin uygulamalarının ve yaklaşımlarının seçmenlerin siyasi tercihlerini etkilediği söylenebilir.

“Siyasi partilerin Hidroelektrik Santralleri (HES) konusundaki uygulamaları ve/veya yaklaşımları kullanacağım oyu etkiler” cümlesine katılımcıların; %27,6’sı ‘kesinlikle katılıyorum’, %25,3’ü ‘katılıyorum’, %21,6’sı ‘kararsızım’, %10,9’u ‘katılmıyorum’, %14,6’sı ‘kesinlikle katılmıyorum’ cevabı vermiştir. Katılımcıların %52,9’u siyasi partilerin Hidroelektrik Santralleri konusundaki uygulama ve yaklaşımlarının siyasi tercihlerini etkilediği cevabını verdiği görülmüştür. Buna göre, siyasi partilerin Hidroelektrik Santralleri konusundaki uygulama ve yaklaşımlarının seçmenlerin siyasi tercihlerini etkilediği söylenebilir. Hidroelektrik santrallerinin; vahşi hayata ve doğal kaynaklara zarar vermeleri, bölgesel ve kültürel tarihin yok olmasına neden olmaları, kurulabilmeleri için pek çok ağacın kesilerek doğaya geri dönüşü olmayan zararlar vermeleri dolayısıyla siyasi partilerin onlara ilişkin yapacakları herhangi bir düzenlemeden seçmenlerin siyasi tercihlerinin etkileneceği söylenebilir. Bununla birlikte Hidroelektrik santrallerinin; yerleşim yerlerinin suyunu karşılaması, sel ve taşkınları önlemesi, tarım arazilerinin sulama ihtiyaçlarını karşılaması, erozyonu önlemesi ve iklimde yumuşama meydana getirmesi gibi faydalarının olması dolayısıyla da siyasi partilerin onlara ilişkin yapacakları herhangi bir düzenlemeden seçmenlerin siyasi tercihlerinin etkileneceği söylenebilir.

“Siyasi partilerin Trabzonspor’a karşı tutumları ve Trabzonspor için yaptıkları veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemeler kullanacağım oyu etkiler” cümlesine katılımcıların; %34,9’u ‘kesinlikle katılıyorum’, %8,6’sı ‘katılıyorum’, %8,3’ü ‘kararsızım’, %10,4’ü ‘katılmıyorum’, %37,8’i ‘kesinlikle katılmıyorum’ cevabı vermiştir. Katılımcıların sayısının %48,2’i siyasi partilerin Trabzonspor’a karşı tutumlarının ve Trabzonspor için yaptıklarının veya yapacaklarının siyasi tercihlerini etkilemeyeceğini,

buna karşın seçmenlerin %43,5'inin ise siyasi tercihlerinin etkileneceği cevabını verdiği görülmüştür. Bilindiği gibi, Türkiye'de doğduğu şehrin takımını tutma sıralamasında Trabzonspor birinci sırada gelmektedir. Buna rağmen analiz sonuçlarıyla beklenen yüksek katılım elde edilememiştir. Son dönemlerde Türk futbolunda meydana gelen olumsuz gelişmelerin seçmenleri futbola karşı duyarsızlaştırmasının bu sonuca neden olması mümkündür. Anket formunun uygulanması sırasında yapılan gözlemlere göre, Trabzonlu seçmenlerin, siyasi tercihlerinin bu durumdan etkileneceğini belirttikleri görülmüştür. Sonuç olarak seçmenlerin, siyasi partilerin Trabzonspor'a karşı tutumları ve Trabzonspor için yaptıklarından, Trabzonlu olup olmamalarına göre siyasi tercihlerinin etkilenebileceği söylenebilir.

Katılımcıların, katılımlarının en fazla olduğu cümlelerin (%88,3) *“siyasi partilerin terör konusuna ilişkin tutum ve davranışları kullanacağım oyu etkiler”* cümlesi olduğu görülmüştür. Katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörler öncelik sıralaması sonuçları ile katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlere katılım durumu sonuçları arasında bir tutarsızlık olduğu görülmüştür. Katılımcıların cümlelere katılım durumu cevapları dikkate alındığında, öncelik sıralamasında ilk sırada *“siyasi partilerin teröre karşı uygulama ve yaklaşımları”* cümlesinin yer alması gerekirdi, buna rağmen bu cümlelerin beşinci sırada yer aldığı görülmüştür. Arada oluşan fark, geleneksellik temel kişisel değerinin güvenlik temel kişisel değerinin önüne geçmesiyle açıklanabilir. Buna göre, evrensellik ve geleneksellik temel kişisel değerlerinin öne çıkması dolayısıyla terörün; aile görüşü, dini değerler ve Türkiye'nin ekonomik durumu ve istikrarı faktörlerinin gerisinde kaldığı söylenebilir.

Tablo 5'te terör, sosyal harcamalar ve ekonomik gelişmelere ilişkin oluşturulan cümlelere en yüksek katılımın gerçekleştiği görülmüştür. *“Türkiye'nin ekonomik gelişmeleri kullanacağım oyu etkiler”* cümlesine katılım durumu (%85,9) ile *“Siyasi partilerin; eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik harcamaları konusuna ilişkin yaptıkları ve/veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemeler kullanacağım oyu etkiler”* cümlesinin katılım durumu (%84,9) karşılaştırıldığında aradaki farkın çok az olduğu görülmüştür. Bu durumda beklenen sonuç sosyal harcamalara ilişkin oluşturulan cümlelerin öncelik sıralamasında ilk üçte yer almasıdır, ancak yedinci sırada yer aldığı görülmüştür. Aynı şekilde *“siyasi partilerin terör konusuna ilişkin tutum ve davranışları kullanacağım oyu*

etkiler” cümlesine katılım durumuna göre “*siyasi partilerin teröre karşı uygulama ve yaklaşımları*” cümlesinin de ilk üçte yer alması gerekirken beşinci sırada yer aldığı görülmüştür. Bu durum din ve aile gibi etkenleri içeren geleneksellik temel kişisel değerinin, aile ve ulusal güvenlik etkenlerini içeren güvenlik temel kişisel değerinin önüne geçmesiyle açıklanabilir. Bu sonuç Türk toplumunda ailenin, kültürün ve inancın ne kadar önemli olduğunu da göstermektedir.

Tablo 5’te temel hak ve özgürlükler, güncel sorunlar, siyasi partilerin uluslararası siyasetteki başarıları, siyasi partilerin geçmiş dönem performansları ve ekonomik istikrar cümlelerine ilişkin oluşturulan cümlelere en yüksek ikinci katılımın gerçekleştiği görülmüştür. Burada dikkat edilmesi gereken husus; Türkiye’de yaşanan ekonomik gelişmelerin, Türkiye’nin ekonomik istikrarı durumuna oranla seçmenlerin siyasi tercihleri üzerinde daha fazla etkili olduğudur.

Temel hak ve özgürlüklere ilişkin oluşturulan cümleye katılım oranı ile öncelik sıralamasındaki katılım oranı arasında tutarsızlık görülmüştür. Katılım durumu göz önünde bulundurulduğunda “*siyasi partilerin ileri demokrasiye ilişkin vaadleri*” cümlesinin öncelik sıralamasında ilk beş içerisinde olması beklenirken sekizinci sırada yer aldığı görülmüştür. Din, aile ve kültür etkenlerini içeren geleneksellik temel kişisel değerinin, özgürlük etkenini içeren öz-yönelim temel kişisel değerinin önüne geçmesi ile bu durum açıklanabilir.

Tablo 5’te kullanacağım oy, savunma harcamaları, akaryakıt üzerinden alınan vergiler, genel olarak vergi oranları ve siyasi parti liderlerine ilişkin oluşturulan cümlelere en yüksek üçüncü katılımın gerçekleştiği görülmüştür. Akaryakıt ürünleri üzerinden alınan vergilere ilişkin oluşturulan “*Siyasi partilerin, akaryakıt ürünleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler*” cümlesine katılım oranının diğer vergi ile ilgili oluşturulan dört cümleye katılım oranından fazla olduğu görülmüştür. “*Siyasi partilerin vergi oranlarında yaptıkları ve/veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemeler kullanacağım oyu etkiler*” cümlesinin genel olarak akaryakıt ürünleri üzerinden alınan vergileri de içermesine rağmen, “*Siyasi partilerin, akaryakıt ürünleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler*” cümlesine katılım oranının gerisinde kaldığı görülmüştür. Bu duruma

katılımcıların akaryakıt üzerinden alınan vergilere özel bir dikkat ve ilgilerinin olmasının neden olduğu söylenebilir. Öte yandan yukarıdaki paragrafta belirtildiği gibi öncelik sıralaması ile katılım durumu sonuçları arasındaki tutarsızlık burada da görülmektedir. Bu iki cümleye katılım durumu göz önüne alındığında “*Siyasi partilerin vergilere ilişkin uygulama ve vaadleri*” cümlesinin öncelik sıralamasında ilk altı arasında olması beklenirken dokuzuncu sırada yer aldığı görülmüştür. Vergi her gerçek ve tüzel kişiden ödeme güçlerine göre alınan ekonomik bir değerdir. Buna göre, vergi kişilerin gelirlerinde ve tasarruflarında bir azalma meydana getirir. Bu açıdan bakıldığında “*Kişisel ve ailevi çıkarlarım*” cümlesinin altıncı sırada ve “*Siyasi partilerin vergilere ilişkin uygulama ve vaadleri*” cümlesinden önce gelmesi beklenmeyen bir sonuçtur. Kişilerin vergi ile kaybettikleri tasarrufların veya azalan gelirlerinin kişisel ve ailevi çıkarlarına verdiği zararın bilincinde olmadığı, dolayısıyla, “*Siyasi partilerin vergilere ilişkin uygulama ve vaadleri*” cümlesine daha az duyarlı oldukları söylenebilir. Bu durumun bilincinde olan seçmenlerin “*Siyasi partilerin vergilere ilişkin uygulama ve vaadleri*” cümlesine daha duyarlı olması beklenirdi. Ancak, bilindiği gibi, dolaylı vergiler mali anestezi ve yansıma özelliğine sahip vergilerdir. Buna göre, Türkiye’deki vergi sisteminin dolaysız vergiler yerine büyük ölçüde dolaylı vergilere dayanıyor olması bu çelişkinin açıklanmasına yardımcı olabilir.

Tablo 5’te HES, Gelir ve Kurumlar Vergisi, seçim beyannameleri/bildirgeleri, ve dini değerlerime ilişkin oluşturulan cümlelere en yüksek dördüncü katılımın gerçekleştiği görülmüştür. “*Siyasi partilerin Hidroelektrik Santral (HES)’leri konusundaki uygulamaları ve/veya yaklaşımları kullanacağım oyu etkiler*” cümlesi ile insanların ve doğanın iyiliği etkenlerini içeren evrensellik temel kişisel değerinin yer aldığını görülmüştür. “*Siyasi partilerin, Gelir ve Kurumlar Vergisi’ne ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler*” cümlesine ilişkin olarak beklenen yüksek katılım oranı elde edilememiştir. “*Kişisel ve ailevi çıkarlarım*” cümlesinin öncelik sıralamasında altıncı sırada yer alması ile kişinin gelirinde doğrudan azalma meydana getiren gelir vergisini içeren “*Siyasi partlerin vergilere ilişkin uygulama ve vaadleri*” cümlesinin dokuzuncu sırada yer alması durumu tutarsızdır.

Kamu harcamalarının finansmanının büyük çoğunluğu vergiler ile sağlanmakta, hatta borçlanma yoluyla finansmanda alınan borçlar da nihayetinde vergi gelirleriyle

karşılanmaktadır. Eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik harcamalarından oluşan sosyal harcamaların durumunu ciddi oranda dikkate alan seçmenlerin, sosyal harcamaların finansmanı konusuna aynı hassasiyeti göstermediği görülmüştür. Siyasi partilerin gerçekleştirmeyi planladıkları her bir politika merkezi yönetim bütçe gelirlerinin büyüklüğü ile bağlantılıdır. Bu açıdan seçmenlerin böyle bir durumda “*Siyasi partilerin vergilere ilişkin uygulama ve vaadleri*” cümlesine öncelik sıralamasında dokuzuncu sırada yer vermesi beklentileri karşılamamıştır. Bununla birlikte seçmenlerin vergilemeye ilişkin bilgilerinin yetersiz olması, birçoğu için verginin bir kelimedenden ibaret olması da bu sonucu açıklamaktadır. Katılım durumu ve öncelik sıralaması durumu karşılaştırıldığında daha önce görüldüğü gibi burada da geleneksellik temel kişisel değerinin diğer temel kişisel değerlere oranla daha ağır geldiği söylenebilir. Şaşırtıcı olan bir diğer sonuç, öncelik sıralamasında “*Dini değerlerim*” cümlesinin üçüncü sırada yer almış almasına rağmen “*Dini değerlerime yakın olan siyasi parti kullanacağım oyu etkiler*” cümlesine katılım oranının beklenilenden düşük olmasıdır.

Tablo 5’te tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan vergiler, kişisel çıkar ve menfaatler ve Trabzonspor’a ilişkin oluşturulan cümlelere en yüksek dördüncü katılımın gerçekleştiği görülmüştür. Tütün ve tütün mamullerini satın alındığı anda gelirinde azalma meydana gelen kişiler ile “dumansız hava sahası” uygulamalarından memnun olan kişilerin bu cümleye beklenen cevapları vermediği görülmüştür. Bu durum, yukarıda da belirtildiği gibi, seçmenlerin vergiler konusunda yeterli bilgiye sahip olmaması ile açıklanabilir.

Tablo 5’te siyasi parti haberleri ve mitingleri ve aile içi kararlara ilişkin oluşturulan cümlelere en yüksek beşinci katılımın gerçekleştiği görülmüştür. Bu sorulara ilişkin katılım durumları incelendiğinde ciddi bir tutarsızlığın olduğu görülmüştür. Buna göre öncelik sıralamasında ilk dörtte yer alan “*Ailemin görüşü*” cümlesinin katılım durumu cümlesi olan “*Aile içi kararlar kullanacağım oyu etkiler*” bu cümleye katılım oranının düşük olduğu görülmüştür. Katılımcıların ailelerinin görüşüne ilk dört arasında yer vermesi durumu ile “*Aile içi kararlar kullanacağım oyu etkiler*” cümlesine katılım oranının %36,7 olması fazlasıyla şaşırtıcıdır. Bununla birlikte “*Ailemin görüşü*” cümlesinin öncelik sıralamasındaki durumuna geleneksellik temel kişisel değerinin, “*Aile içi kararlar kullanacağım oyu etkiler*” cümlesine katılım durumu oranında ise öz-yönelim temel kişisel değerinin daha ağır basması ile bu tutarsızlık açıklanabilir. Dikkatleri çeken bir diğer nokta

katılımcıların “*Siyasi tercihimı belirlemek için siyasi partilerin seçim beyannamelerini/bildirgelerini incelerim*” cümlesine katılım durumu ile “*Siyasi partilerin, TV, gazete ve dergilerdeki haberlerinden ve düzenlenen mitinglerinden kullanacağım oy etkilenir*” cümlesine katılım durumları arasında oluşan farktır. Siyasi partiler katıldıkları TV programlarında, röportaj verdikleri gazete ve dergilerde, düzenledikleri mitinglerde seçim beyannamelerinde/bildirgelerinde yer alan politikalarından bahsederler. Bu durum seçim beyannamelerinde/bildirgelerinde yer alan konuları başka bir yöntemle dile getirme biçimidir. Bu noktada katılımcıların seçim beyannamelerini/bildirgelerini inceleyerek karar vermeleri ile siyasi partilerin, TV, gazete ve dergilerdeki haberlerinden ve düzenlenen mitinglerinden siyasi tercihlerinin etkilenmeyeceğini belirtmeleri tutarlı cevaplar vermediklerini gösterdiği söylenebilir.

Tablo 5’te alkollü içkiler üzerinden alınan vergiler ile iş ve arkadaş çevrelerine ilişkin oluşturulan cümlelere en düşük katılımın gerçekleştiği görülmüştür. Katılımcıların siyasi tercihleri üzerinde arkadaş çevrelerinin iş arkadaşı çevrelerine oranla daha etkili oldukları görülmüştür. Cümlelere katılım oranları dikkate alındığında gerçek arkadaşlık etkenini içeren iyilikseverlik temel kişisel değerinin katılımcıların siyasi tercihleri üzerinde bir etkisinin olmadığı söylenebilir. Bu sonuçlardan yola çıkılarak seçmenlerin iş ve arkadaş çevreleri ile siyasi tercihleri arasında anlamlı bir bağlantının olmadığı söylenebilir. “*İş arkadaşlarımla siyasi tercihleri kullanacağım oyu etkiler*” cümlesine katılım oranının düşüklüğü, iş arkadaşlığının ‘zorunluluktan kaynaklanan bir arkadaşlık’ olması nedeniyle açıklanabilir. “*Siyasi partilerin arkadaş çevrem tarafından destekleniyor olması kullanacağım oyu etkiler*” cümlesine katılım oranının düşüklüğü de, katılımcıların arkadaş grupları içerisinde farklı siyasi görüşlere sahip olmaları ile açıklanabilir. Bu durumdan yola çıkılarak bölge insanının hoşgörülü, samimi, saygılı ve anlayışlı insanlar olması ile farklı siyasi görüşe sahip insanların bir arada dostça yaşadığı söylenebilir.

2.2.2.3. Katılımcıların Demografik Değişkenlerine Göre Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşleri, Test ve Analiz Sonuçları

Bu başlık altında seçmenlerin; cinsiyetlerine, medeni durumlarına, yaş gruplarına, eğitim seviyelerine, aylık gelirlerine, meslek gruplarına göre siyasi tercihlerini etkileyen

faktörler ve demografik değişkenlere göre katılımcıların vergi alt bölümü cümlelerine verdikleri cevaplara ilişkin analiz sonuçları ve tabloları yer almıştır.

2.2.2.3.1. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörler

Tablo 6’da katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlere ilişkin olarak siyasi tercihlerinde cinsiyetlerine göre bir farklılık olup olmadığı bağımsız örneklem t-testi ile test edilmiştir.

H1 Hipotezi: Cinsiyet değişkeni ile vergi alt bölümü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 6: Cinsiyetlerine Göre Katılımcıların Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşleri ve t- testi Sonuçları

Seçmenlerin Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörler	Cinsiyet	N	M	s.s.	t	p
Aile ve Çevre	Kadın	157	3,67	1,05	-2,215	0,027*
	Erkek	277	3,91	0,98		
Vergi	Kadın	157	2,78	0,87	0,856	0,392
	Erkek	277	2,70	0,99		
Genel Ekonomik Görünüm	Kadın	157	1,80	0,97	0,097	0,923
	Erkek	277	1,79	0,87		

*P<0.05

Seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörler kapsamında belirlenen “aile ve çevre” ye ilişkin olarak cinsiyetlere göre (t=-2,215 p<0.05) anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Buna karşın, “vergi” ve “genel ekonomik görünüm” alt bölümlerinde sırasıyla (t=0,856 p>0.05), (t=0,097 p> 0.05) cinsiyet açısından anlamlı bir fark tespit edilememiştir. H1 hipotezi (p>0.05) ret edilmiştir. Yani cinsiyet değişkeni ile vergi alt bölümü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Sonuçlar incelendiğinde erkek katılımcıların siyasi tercihlerini belirlerken aile içi kararlardan, iş ve arkadaş çevrelerinden kadın katılımcılara oranla daha fazla etkilendikleri tespit edilmiştir. Öte

yandan, vergilere ilişkin düzenlemeler ve uygulamalar, Türkiye'nin ekonomik istikrarı ve Türkiye'nin ekonomik durumuna ilişkin olarak cinsiyet ile siyasi tercih arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

2.2.2.3.2. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörler

Tablo 7'de katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlere ilişkin, siyasi tercihlerinde medeni durumlarına göre bir farklılık olup olmadığı bağımsız örneklem t-testi ile test edilmiştir.

H2 Hipotezi: Medeni durum değişkeni ile vergi alt bölümü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 7: Medeni Durumlarına Göre Katılımcıların Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşleri ve t- testi Sonuçları

Seçmenlerin Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörler	Cinsiyet	N	M	s.s.	t	p
Aile ve Çevre	Bekâr	133	3,93	0,99	1,706	0,089
	Evli	251	3,75	1,03		
Vergi	Bekâr	133	2,74	0,92	0,105	0,916
	Evli	251	2,73	0,96		
Genel Ekonomik Görünüm	Bekâr	133	1,68	0,77	0,001	0,046*
	Evli	251	1,86	0,98		

*P<0.05

Medeni durum, boşanmış ve dul olan katılımcılar bekâr katılımcı grubuna eklenerek test edilmiştir. Seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörler kapsamında belirlenen “aile ve çevre ” ve “vergi” alt bölümlerine ilişkin olarak medeni durumları bekâr olan katılımcılar ile evli olan katılımcılar arasında (t=1,706 p>0.05) (t=0,105 p>0.05) anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Buna karşın, “genel ekonomik görünüm” alt bölümüne ilişkin olarak, medeni durumları bekâr olan katılımcılar ile evli olan katılımcılar karşılaştırıldığında (t=0,001 p<0.05) anlamlı bir fark tespit edilmiştir. H2 hipotezi (p>0.05) ret edilmiştir. Yani medeni durum değişkeni ile vergi alt bölümü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Bu duruma göre, medeni durumu evli olan

katılımcıların, Türkiye'nin ekonomik durumu, istikrarı, siyasi partilerin Türkiye ekonomisi için yaptıkları ve yapacakları konusuna bekâr olan katılımcılara oranla daha duyarlı oldukları söylenebilir.

2.2.2.3.3. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörler

Tablo 8, 9, 10, 11'de katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlere ilişkin görüşleri arasındaki farklılık, bağımsız örneklem için tek yönlü varyans analizi (One-Way Anova) ile değerlendirilmiştir. Aralarında anlamlı fark tespit edilenler için Tukey testi yapılmıştır. Tablo 8'de katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlere ilişkin görüşlerini belirlemek için oluşturulan alt bölümler arasında anlamlı farklılık olup olmadığı One Way-Anova testi ile test edilmiştir.

H3 Hipotezi: Yaş değişkeni ile vergi alt bölümü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

“Aile ve Çevre” (F=1,343 p>0.05), “Vergi” (F=1,290 p>0.05), “Genel Ekonomik Görünüm” (F=4,344 p>0.05)] katılımcıların yaş gruplarına göre anlamlı farklılıklar tespit edilememiştir. H3 hipotezi (p>0.05) ret edilmiştir. Yani yaş değişkeni ile vergi alt bölümü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Buna göre, seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörlere ilişkin görüşlerin, seçmenlerin yaş grupları açısından bir farklılık göstermediği söylenebilir.

Tablo 8: Yaşlarına Göre Katılımcıların Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşleri ve One-Way Anova Testi Sonuçları

Seçmenlerin Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörler	Yaş	N	M	s.s.	F	P	Tukey testi
Aile ve Çevre	1)18-29 yaş arası 30-39 yaş arası	327	3,86	1,05	1,357	0,259	(-)
	2)40-49 yaş arası 50-59 yaş arası	128	3,77	1,02			
	3)60 yaş ve üzeri	19	3,49	1,02			

Vergi	1)18-29 yaş arası 30-39 yaş arası	327	2,72	0,89	0,210	0,811	(-)
	2)40-49 yaş arası 50-59 yaş arası	128	2,72	1,03			
	3)60 yaş ve üzeri	19	2,87	1,04			
Genel Ekonomik Görünüm	1)18-29 yaş arası 30-39 yaş arası	327	1,80	0,88	0,079	0,924	(-)
	2)40-49 yaş arası 50-59 yaş arası	128	1,80	0,97			
	3)60 yaş ve üzeri	19	1,71	0,91			

*P<0.05

2.2.2.3.4. Katılımcıların Eğitim Seviyelerine Göre Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörler

Tablo 9’da, katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlere ilişkin görüşlerini belirlemek için oluşturulan alt bölümler arasında seçmenlerin eğitim seviyelerine göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

H4 Hipotezi: Eğitim seviyesi değişkeni ile vergi alt bölümü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 9: Eğitim Seviyelerine Göre Katılımcıların Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşleri ve One-Way Anova Testi Sonuçları

Seçmenlerin Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörler	Eğitim Seviyesi	N	M	s.s.	F	P	Tukey testi
Aile ve Çevre	1)İlkokul	55	3,70	1,00	8,572	0,000*	1-5 2-4 2-5 3-4 3-5
	2)Ortaokul	42	3,39	1,04			
	3)Lise	113	3,59	1,06			
	4)Üniversite	140	4,01	0,93			
	5)Master/Doktora	34	4,46	0,73			
Vergi	1)İlkokul	55	3,00	1,03	3,462	0,009*	1-3
	2)Ortaokul	42	2,79	0,99			
	3)Lise	113	2,49	0,83			
	4)Üniversite	140	2,76	0,94			
	5)Master/Doktora	34	2,93	0,96			
Genel Ekonomik Görünüm	1)İlkokul	55	1,95	1,14			

	2)Ortaokul	42	1,88	0,95	1,535	0,191	(-)
	3)Lise	113	1,88	0,86			
	4)Üniversite	140	1,65	0,82			
	5)Master/Doktora	34	1,76	0,96			

*P<0.05

Tabloya göre “Aile ve Çevre” (F=8,572 p<0.05), “Vergi” (F=3,462 p<0.05) alt bölümleri için anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Buna karşın “Genel Ekonomik Görünüm” (F=1,535 p>0.05) alt bölümü için anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. H4 hipotezi (p<0.05) kabul edilmiştir. Yani eğitim seviyesi değişkeni ile vergi alt bölümü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. Aile ve çevre bölümü kapsamında master/doktora derecesine sahip olan katılımcıların (M:4,46) en fazla katılım görüşünü belirttiği görülmüştür. Master/doktora derecesine sahip katılımcıların ilkokul (M:3,70), ortaokul (M:3,39), lise (M:3,59) derecesine sahip katılımcılardan farklı düşündükleri görülmüştür. Ortaokul (M:3,39), lise (M:3,59) derecesine sahip katılımcıların da, üniversite (M:4,01) derecesine sahip katılımcılardan farklı düşündükleri görülmüştür. Master/doktora ve üniversite derecesine sahip katılımcıların görüşlerinin aynı yönde olduğu görülmüştür. Master/doktora ve üniversite derecesine sahip katılımcıların ailelerinin ve arkadaş çevrelerinin siyasi partilere ilişkin görüşlerinin, tutumlarının ve yaklaşımlarının siyasi tercihlerini etkilediği görülmektedir. Buna göre, eğitim düzeyi yükseldikçe seçmenlerin siyasi tercihleri üzerinde aile ve arkadaş çevrelerinin siyasi partilere ilişkin düşüncelerinin önemli bir faktör olduğu söylenebilir.

Vergi bölümüne ilişkin oluşturulan cümlelere en az düzeyde katılanların lise (M:2,49) ve üniversite (M:2,76) derecesine sahip katılımcılar oldukları görülmüştür. Vergi bölümü için ilkokul (M:3,00) ve lise (M:2,49) derecesine sahip katılımcıların farklı görüşlere sahip olduğu görülmüştür. Vergilere ilişkin siyasi partilerin yaptıkları ve/veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemelerin, ilkokul derecesine sahip katılımcıların siyasi tercihlerini diğer katılımcıların siyasi tercihlerine oranla daha fazla etkilediği görülmektedir. Buna göre, eğitim düzeyi azaldıkça seçmenlerin siyasi tercihleri üzerinde siyasi partilerin vergilere ilişkin düşüncelerinin önemli bir faktör olduğu söylenebilir. Bu durum beklenmeyen bir durumdur. Eğitim ile insanların bilgi düzeyinin, düşünme kapasitelerinin ve kavrama gücünün arttığı varsayılır. Test sonuçlarına göre ilkokul mezunu seçmenlerin vergilere ilişkin bilgilere diğer eğitim seviyesi gruplarına oranla daha

fazla sahip oldukları söylenebilir. Eğitim sürecinde seçmenler vergiler ile genellikle üniversite eğitimi esnasında veya sonrasında tanışmaktadır. Tanışma; özellikle mezun olduktan sonra kendi işini yapmak isteyen seçmenlerin, verginin bir kelime olmaktan çıkıp iş hayatının önemli bir parçası olduğunu fark etmeleriyle başlar. Ortaokul, üniversite ve master/doktora mezunu katılımcıların ortalamasının, ilkokul mezunu katılımcı ortalamasına yakın olduğu görülmüştür. Bu durumda ilkokul ve ortaokul mezunu seçmenlerin vergilere karşı duyarlılığı şaşırtıcı ve aynı zamanda sevindirici bir durumdur. Lise mezunu seçmenlere vergilerin anlam ve içeriğine ilişkin bilgilerin eğitim müfredatlarıyla verilebileceği ve böylece bilgi çağında bilgi toplumuna yakışan tablonun tamamlanabileceği söylenebilir.

Genel ekonomik görünüme yönelik görüşlerin katılımcıların eğitim seviyelerine göre bir farklılık göstermediği söylenebilir.

2.2.2.3.5. Katılımcıların Aylık Gelirlerine Göre Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörler

Tablo 10’da katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlere ilişkin görüşlerini belirlemek için oluşturulan alt bölümler arasında katılımcıların aylık gelirlerine göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

H5 Hipotezi: Aylık gelir değişkeni ile vergi alt bölümü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 10: Aylık Gelirlerine Göre Katılımcıların Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşleri ve One-Way Anova Testi Sonuçları

Seçmenlerin Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörler	Aylık Gelir	N	M	s.s.	F	P	Tukey testi
Aile ve Çevre	1)1000 TL ve altı	154	3,70	1,05	5,057	0,001*	1-3 2-3
	2)1000-2000 TL	122	3,65	1,04			
	3)2000-3000 TL	82	4,21	0,77			
	4)3000-4000TL	14	3,90	0,99			
	5)4000 ve üzeri	12	4,19	1,25			
Vergi	1)1000 TL ve altı	154	2,71	0,90	1,591	0,176	(-)

	2)1000-2000 TL	122	2,67	0,91			
	3)2000-3000 TL	82	2,77	1,02			
	4)3000-4000TL	14	2,68	1,08			
	5)4000 ve üzeri	12	3,38	1,04			
Genel Ekonomik Görünüm	1)1000 TL ve altı	154	1,71	0,93	3,054	0,017*	1-5 2-5 3-5
	2)1000-2000 TL	122	1,81	0,85			
	3)2000-3000 TL	82	1,82	0,92			
	4)3000-4000TL	14	1,76	0,68			
	5)4000 ve üzeri	12	2,66	1,18			

*P<0.05

“Aile ve Çevre” (F=5,057 p<0.05), “Genel Ekonomik Görünüm” (F=3,054 p<0.05) alt bölümleri için anlamlı farklılık “Vergi” (F=1,591 p>0.05) alt bölümü için anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. H5 hipotezi (p>0.05) ret edilmiştir. Yani aylık gelir değişkeni ile vergi alt bölümü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Aylık geliri 2000 TL ve üzeri olan katılımcılar ile 2000 TL’den az olan katılımcıların aile ve arkadaş çevrelerinin siyasi partilere ilişkin düşüncelerinin siyasi tercihlerine etkisinin farklı olduğu görülmüştür. Buna göre aylık geliri 2000 TL ve üzeri olan katılımcıların aile içi kararları ve arkadaş çevrelerinin siyasi partilere ilişkin düşüncelerinin siyasi tercihlerini etkilediği söylenebilir. Buna göre, seçmenlerin aylık gelirleri arttıkça siyasi tercihleri üzerinde aile ve arkadaş çevrelerinin siyasi partilere ilişkin düşüncelerinin önemli bir faktör olduğu söylenebilir.

Vergiye yönelik görüşlerin katılımcıların aylık gelirlerine göre bir farklılık göstermediği söylenebilir. Bu beklenen bir durumdur. Çünkü, toplumu meydana getiren her bir birey ve tüzel kişilik ödeme gücüne göre kamu harcamalarının finansmanı için vergiye doğrudan veya dolaylı olarak muhatap olmaktadır. Her bir aylık gelir grubu için vergiye duyarlılığının benzer olması, vergi ile azalan gelirlerinin farkındalığının benzer olması ile açıklanabilir.

Aylık geliri 3000 TL ve altı olan katılımcılar ile 3000 TL ve üzeri olan katılımcıların siyasi partilere ilişkin Türkiye’nin ekonomik durumu, istikrarı ve sosyal güvenlik harcamalarına ilişkin düşüncelerinin siyasi tercihlerine etkisinin farklı olduğu gözlemlenmiştir. Buna göre, aylık geliri 3000 TL ve üzeri olan katılımcıların, siyasi partilerin Türkiye’nin ekonomik durumu, istikrarı ve sosyal güvenlik harcamalarına ilişkin görüşlerinin siyasi tercihleri üzerinde önemli bir etki yarattığı görülmüştür. Böylece,

seçmenlerin aylık gelir düzeyi arttıkça siyasi tercihleri üzerinde siyasi partilerin Türkiye'nin genel ekonomik görünümüne ilişkin düşüncelerinin önemli bir faktör olduğu söylenebilir.

2.2.2.3.6. Katılımcıların Mesleklerine Göre Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörler

Tablo 11'de katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlere ilişkin görüşlerini belirlemek için oluşturulan alt bölümler arasında seçmenlerin mesleklerine göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

H6 Hipotezi: Meslek değişkeni ile vergi alt bölümü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 11: Mesleklerine Göre Katılımcıların Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşleri ve One-Way Anova testi Sonuçları

Seçmenlerin Siyasi		N	M	s.ss			
--------------------	--	---	---	------	--	--	--

Tercihlerini Etkileyen Faktörler	Meslek				F	P	Tukey testi
Aile ve Çevre	1) Memur	87	4,13	0,82	3,958	0,001*	1-2 1-6
	2) İşçi	80	3,58	1,10			
	3) Esnaf	72	3,89	1,02			
	4) Öğrenci	34	3,85	1,04			
	5) İşsiz	12	3,80	1,03			
	6) Ev Hanımı	36	3,29	0,98			
	7) Diğer	63	3,86	1,01			
Vergi	1) Memur	87	2,90	1,06	1,447	0,196	(-)
	2) İşçi	80	2,68	0,77			
	3) Esnaf	72	2,63	1,00			
	4) Öğrenci	34	2,62	0,83			
	5) İşsiz	12	3,08	0,90			
	6) Ev Hanımı	36	2,91	0,88			
	7) Diğer	63	2,58	0,99			
Genel Ekonomik Görünüm	1) Memur	87	1,82	0,82	1,582	0,151	(-)
	2) İşçi	80	1,99	1,01			
	3) Esnaf	72	1,70	0,85			
	4) Öğrenci	34	1,46	0,71			
	5) İşsiz	12	1,69	0,97			
	6) Ev Hanımı	36	1,85	0,94			
	7) Diğer	63	1,80	1,02			

*P<0.05

“Aile ve Çevre” (F=3,958 p<0.05) bölümü için anlamlı farklılık buna karşın “Vergi” (F=1,447 p>0.05) ve “Genel Ekonomik Görünüm” (F=1,582 p>0.05) bölümleri için anlamlı olmayan farklılıklar tespit edilmiştir. H₀ hipotezi (p>0.05) ret edilmiştir. Yani meslek değişkeni ile vergi alt bölümü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Aile ve çevre bölümü kapsamında en fazla katılım görüşünü memur (M:4,13) olan katılımcıların belirttiği görülmüştür. Aile ve çevre bölümü kapsamında memur olan katılımcılar (M:4,13), İşçi (M:3,58) ve ev hanımı (M:3,29) olan katılımcılardan farklı düşünmektedirler. Buna göre, seçmenlerin ailelerinin ve arkadaş çevrelerinin siyasi partiler için düşündüklerinin, en çok memur olan seçmenlerin siyasi tercihlerini etkilediği söylenebilir.

Vergi ve genel ekonomik görünüm bölümlerine yönelik görüşlerin katılımcıların mesleklerine göre bir farklılık göstermediği söylenebilir. Bu beklenen bir durumdur. Vergi her bir katılımcının gelirine, gelirlerinin yer aldığı vergi dilimine göre etki etmektedir. Öte yandan, mevcut ekonomik durum gelecek dönemlerdeki refah durumuna ilişkin bilgiler

için ipucu niteliğindedir. Böylelikle, katılımcıların hem vergi hem de genel ekonomik görünüm konusunda aynı yönde düşüncülerinin olumlu olduğu söylenebilir.

2.2.2.4. Vergilere İlişkin Oluşturulan Cümlelere Katılımcıların Demografik Değişkenlerine Göre Katılım Durumları

Tablo 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30 ve 31’de katılımcıların siyasi tercihlerini etkileyen faktörlere ilişkin görüşlerinin demografik değişkenlere göre katılım durumlarına Crosstab analizi yapılmıştır.

2.2.2.4.1. Siyasi Partilerin Vergi Oranlarında Yaptıkları veya Yapacaklarını Vaad Ettikleri Düzenlemeler Kullanacağım Oyu Etkiler

Tablo 12’de “*Siyasi partilerin vergi oranlarında yaptıkları ve/veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemeler kullanacağım oyu etkiler*” cümlesine katılımcıların eğitim seviyelerine göre katılma durumları verilmiştir.

Tablo 12: Siyasi Partilerin Vergi Oranlarında Yaptıkları ve/veya Yapacaklarını Vaad Ettikleri Düzenlemeler Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Katılımcıların Eğitim seviyelerine İlişkin Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları

EĞİTİM SEVİYESİ	Siyasi partilerin vergi oranlarında yaptıkları ve/veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemeler kullanacağım oyu etkiler.					TOPLAM	
	'Kesinlikle katılıyorum'	'Katılıyorum'	'Kararsızım'	'Katılmıyorum'	'Kesinlikle katılmıyorum'		
İlkokul	N	12	15	9	9	10	55
	%	21,8	27,3	16,4	16,4	18,2	100,0
	% toplam	3,1	3,9	2,3	2,3	2,6	14,3
Ortaokul	N	14	12	4	5	7	42
	%	33,3	28,6	9,5	11,9	16,7	100,0
	% toplam	3,6	3,1	1,0	1,3	1,8	10,9
Lise	N	29	40	18	13	13	113
	%	25,7	35,4	15,9	11,5	11,5	100,0
	% toplam	7,6	10,4	4,7	3,4	3,4	29,4
Üniversite	N	41	52	21	15	11	140
	%	29,3	37,1	15,0	10,7	7,9	100,0
	% toplam	10,7	13,5	5,5	3,9	2,9	36,5
Master/ Doktora	N	10	7	12	2	3	34
	%	29,4	20,6	35,3	5,9	8,8	100,0
	% toplam	2,6	1,8	3,1	0,5	0,8	8,9
Toplam	N	106	126	64	44	44	384
	%	27,6	32,8	16,7	11,5	11,5	100,0
	% toplam	27,6	32,8	16,7	11,5	11,5	100,0

Katılımcıların; ilkokul mezunu olanların 27'si (%49,1), ortaokul mezunu olanların 26'sı (%61,9), lise mezunu olanların 69'u (%61,1), üniversite mezunu olanların 93'ü (%66,4), master/doktora mezunu olanların 17'si (%50) *'kesinlikle katılıyorum'* ve *'katılıyorum'* cevaplarını verdikleri görülmüştür. Bu cümleye grup içi en yüksek katılım oranının %66,4 ile üniversite mezunlarına ait olduğu görülmüştür.

Tablo 13'te *"Siyasi partilerin vergi oranlarında yaptıkları ve/veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemeler kullanacağım oyu etkiler"* cümlesine katılımcıların yaş gruplarına göre katılma durumları verilmiştir.

Tablo 13: Siyasi Partilerin Vergi Oranlarında Yaptıkları ve/veya Yapacaklarını Vaad Ettikleri Düzenlemeler Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Katılımcıların Yaş Gruplarına İlişkin Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları

YAŞ	Siyasi partilerin vergi oranlarında yaptıkları ve/veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemeler kullanacağım oyu etkiler.					TOPLAM	
	'Kesinlikle katılıyorum'	'Katılıyorum'	'Kararsızım'	'Katılmıyorum'	'Kesinlikle katılmıyorum'		
18-29 yaş	N	35	54	25	15	11	140
	%	25,0	38,6	17,9	10,7	7,9	100,0
	% toplam	9,1	14,1	6,5	3,9	2,9	36,5
30-39 yaş	N	26	30	23	8	10	97
	%	26,8	30,9	23,7	8,2	10,3	100,0
	% toplam	6,8	7,8	6,0	2,1	2,6	25,3
40-49 yaş	N	26	23	11	11	11	82
	%	31,7	28,0	13,4	13,4	13,4	100,0
	% toplam	6,8	6,0	2,9	2,9	2,9	21,4
50-59 yaş	N	12	13	4	6	11	46
	%	26,1	28,3	8,7	13,0	23,9	100,0
	% toplam	3,1	3,4	1,0	1,6	2,9	12,0
60 ve üzeri yaş	N	7	6	1	4	1	19
	%	36,8	31,6	5,3	21,1	5,3	100,0
	% toplam	1,8	1,6	0,3	1,0	0,3	4,9
Toplam	N	106	126	64	44	44	384
	%	27,6	32,8	16,7	11,5	11,5	100,0
	% toplam	27,6	32,8	16,7	11,5	11,5	100,0

Katılımcıların; 18-29 yaş aralığında olanlarının 89'u (%63,6), 30-39 yaş aralığında olanların 56'sı (%57,7), 40-49 yaş aralığında olanların 49'u (%59,7), 50-59 yaş aralığında olanların 25'i (%54,4), 60 yaş ve üzeri yaş aralığında olanların 13'ü (%68,4) '*kesinlikle katılıyorum*' ve '*katılıyorum*' cevaplarını verdikleri görülmüştür. Buna göre, yaşları 18-29, 50-59 ve 60 ve üzeri aralığında olan seçmenlerin vergi oranlarında yapılacak bir düzenlemeye diğer yaş gruplarına oranla daha fazla duyarlı oldukları söylenebilir.

Tablo 14'te, "*Siyasi partilerin vergi oranlarında yaptıkları ve/veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemeler kullanacağım oyu etkiler*" cümlesine katılımcıların aylık gelirlerine göre katılma durumları verilmiştir.

Tablo 14: Siyasi Partilerin Vergi Oranlarında Yaptıkları ve/veya Yapacaklarını Vaad Ettikleri Düzenlemeler Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Katılımcıların Aylık Gelirlerine Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları

AYLIK GELİR		Siyasi partilerin vergi oranlarında yaptıkları ve/veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemeler kullanacağım oyu etkiler.					TOPLAM
		'Kesinlikle katılıyorum'	'Katılıyorum'	'Kararsızım'	'Katılmıyorum'	'Kesinlikle katılmıyorum'	
1000 ve altı	N	40	56	23	16	19	154
	%	26,0	36,4	14,9	10,4	12,3	100,0
	% toplam	10,4	14,6	6,0	4,2	4,9	40,1
1000-2000	N	33	43	21	12	13	122
	%	27,0	35,2	17,2	9,8	10,7	100,0
	% toplam	8,6	11,2	5,5	3,1	3,4	31,8
2000-3000	N	26	25	15	10	6	82
	%	31,7	30,5	18,3	12,2	7,3	100,0
	% toplam	6,8	6,5	3,9	2,6	1,6	21,4
3000-4000	N	5	2	2	3	2	14
	%	35,7	14,3	14,3	21,4	14,3	100,0
	% toplam	1,3	0,5	0,5	0,8	0,5	3,6
4000 ve üzeri	N	2	0	3	3	4	12
	%	16,7	0	25,0	25,0	33,3	100,0
	% toplam	0,5	0	0,8	0,8	1,0	3,1
Toplam	N	106	126	64	44	44	384
	%	27,6	32,8	16,7	11,5	11,5	100,0
	% toplam	27,6	32,8	16,7	11,5	11,5	100,0

Katılımcıların; aylık geliri 1000 TL ve altı olanların 96'sı (%62,4)'ü, 1000-2000 TL arası olanların 77'si (%62,2), 2000-3000 TL olanların 51'i (%62,2), 3000-4000 TL arası olanların 7'si (%50), 4000 ve üzeri olanların 2'si (%16,7) '*kesinlikle katılıyorum*' ve '*katılıyorum*' cevaplarını verdikleri görülmüştür. Buna göre aylık geliri 1000 ve altı TL ve 3000-4000 TL olan seçmenlerin vergilere ilişkin bir düzenlemeye diğer aylık gelir gruplarındaki seçmenlere oranla daha duyarlı oldukları söylenebilir.

Tablo 15'te "*Siyasi partilerin vergi oranlarında yaptıkları ve/veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemeler kullanacağım oyu etkiler*" cümlesine katılımcıların mesleklerine göre katılma durumları verilmiştir.

Tablo 15: Siyasi Partilerin Vergi Oranlarında Yaptıkları ve/veya Yapacaklarını Vaad Ettikleri Düzenlemeler Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Katılımcıların Mesleklerine Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları

MESLEK	Siyasi partilerin vergi oranlarında yaptıkları ve/veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemeler kullanacağım oyu etkiler.					TOPLAM	
	'Kesinlikle katılıyorum'	'Katılıyorum'	'Kararsızım'	'Katılmıyorum'	'Kesinlikle katılmıyorum'		
Memur	N	26	23	17	12	9	87
	%	29,9	26,4	19,5	13,8	10,3	100,0
	% toplam	6,8	6,0	4,4	3,1	2,3	22,7
İşçi	N	17	29	18	9	7	80
	%	21,2	36,2	22,5	11,2	8,8	100,0
	% toplam	4,4	7,6	4,7	2,3	1,8	20,8
Esnaf	N	27	19	7	8	11	72
	%	37,5	26,4	9,7	11,1	15,3	100,0
	% toplam	7,0	4,9	1,8	2,1	2,9	18,8
Öğrenci	N	8	17	5	2	2	34
	%	23,5	50,0	14,7	5,9	5,9	100,0
	% toplam	2,1	4,4	1,3	0,5	0,5	8,9
İşsiz	N	1	4	3	1	3	12
	%	8,3	33,3	25,0	8,3	25,0	100,0
	% toplam	0,3	1,0	0,8	0,3	0,8	3,1
Ev hanımı	N	6	15	5	5	5	36
	%	16,7	41,7	13,9	13,9	13,9	100,0
	% toplam	1,6	3,9	1,3	1,3	1,3	9,4
Diğer	N	21	19	9	7	7	63
	%	33,3	30,2	14,3	11,1	11,1	100,0
	% toplam	5,5	4,9	2,3	1,8	1,8	16,4
Toplam	N	106	126	64	44	44	384
	%	27,6	32,8	16,7	11,5	11,5	100,0
	% toplam	27,6	32,8	16,7	11,5	11,5	100,0

Katılımcıların; memur olanlarının 49'u (%56,3), işçi olanlarının 46'sı (%57,4), esnaf olanlarının 46'sı (%63,9), öğrenci olanlarının 25'i (%73,5), işsiz olanlarının 5'i (%41,6), ev hanımlarının 21'i (%58,4) 'kesinlikle katılıyorum' ve 'katılıyorum' cevaplarını vermiştir. Görüldüğü gibi siyasi partilerin vergilerin genelinde yapacakları herhangi bir düzenlemeye, geçmiş dönem vergi ile ilgili performanslarına en fazla duyarlılık gösteren grubun öğrenci grubu (%73,5) olduğu söylenebilir. Öğrenci grubunu esnaf (%63,9) grubu takip etmektedir. Bu durumun aksine siyasi partilerin vergilere ilişkin yapacakları bir uygulamadan, düzenlemeden siyasi tercihi en az etkilenecek olan grubun işsiz (%41,6) grubu olduğu söylenebilir. Buna göre işsiz grubunun katılım yüzdesinin

düşüklüğü dolaylı olarak vergilere muhatap olması veya vergilere muhatap olduğunun farkında olmaması ile açıklanabilir. Siyasi partilerin vergi oranlarında yaptıkları ve/veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemelerden üniversite mezunu, 60 yaş ve üzeri, aylık geliri 1000 TL ve altı, mesleği öğrenci olan seçmenlerin siyasi tercihlerinin diğer gruplara oranla daha fazla etkilendiği söylenebilir.

2.2.2.4.2. Siyasi Partilerin, Alkollü İçkiler Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler

Tablo 16’da “*Siyasi partilerin, alkollü içkiler üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler*” cümlesine katılımcıların eğitim seviyelerine göre katılma durumları verilmiştir.

Tablo 16: Siyasi Partilerin, Alkollü İçkiler Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Katılımcıların Eğitim Seviyelerine İlişkin Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları

EĞİTİM SEVİYESİ	Siyasi partilerin, alkollü içkiler üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler.					TOPLAM	
	'Kesinlikle katılıyorum'	'Katılıyorum'	'Kararsızım'	'Katılmıyorum'	'Kesinlikle katılmıyorum'		
İlkokul	N	9	7	2	14	23	55
	%	16,4	12,7	3,6	25,5	41,8	100,0
	% toplam	2,3	1,8	0,5	3,6	6,0	14,3
Ortaokul	N	11	7	2	7	15	42
	%	26,2	16,7	4,8	16,7	35,7	100,0
	% toplam	2,9	1,8	0,5	1,8	3,9	10,9
Lise	N	30	29	11	19	24	113
	%	26,5	25,7	9,7	16,8	21,2	100,0
	% toplam	7,8	7,6	2,9	4,9	6,2	29,4
Üniversite	N	17	21	27	33	42	140
	%	12,1	15,0	19,3	23,6	30,0	100,0
	% toplam	4,4	5,5	7,0	8,6	10,9	36,5
Master/Doktora	N	3	4	7	7	13	34
	%	8,8	11,8	20,6	20,6	38,2	100,0
	% toplam	0,8	1,0	1,8	1,8	3,4	8,9
Toplam	N	70	68	49	80	117	384
	%	18,2	17,7	12,8	20,8	30,5	100,0
	% toplam	18,2	17,7	12,8	20,8	30,5	100,0

Pearson Chi-Square $p < 0.05$ df. 16 $p = 0,001$

Katılımcıların; ilkokul mezunu olanlarının 16'sı (%29,1), ortaokul mezunu olanların 18'i (%42,9), lise mezunu olanların 59'u (%52,2), üniversite mezunlarının 38'i (%27,19), master/doktora mezunu olanların 7'si (%20,6) *'kesinlikle katılıyorum'* ve *'katılıyorum'* cevaplarını verdiği görülmüştür. Buna göre, siyasi partilerin alkollü içkiler üzerinden alınan vergilere ilişkin yapacaklarının ve geçmiş dönemde yaptıklarının en çok lise mezunu (%52,5) katılımcıların siyasi tercihlerini etkilediği söylenebilir. Lise mezunu katılımcı grubunu ortaokul mezunu (%42,9) katılımcı grubu takip etmektedir. Buna karşın, siyasi tercihi en az etkilenen grubun master/doktora (%20,6) mezunu katılımcılar olduğu görülmektedir. Bu cümleye katılım oranlarının düşüklüğünün verginin konusundan kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 17'de *"Siyasi partilerin, alkollü içkiler üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler"* cümlesine katılımcıların yaş gruplarına göre katılma durumları verilmiştir.

Tablo 17: Siyasi Partilerin, Alkollü İçkiler Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Katılımcıların Yaş Gruplarına İlişkin Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları

YAŞ	Siyasi partilerin, alkollü içkiler üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler.					TOPLAM	
	<i>'kesinlikle katılıyorum'</i>	<i>'Katılıyorum'</i>	<i>'Kararsızım'</i>	<i>'Katılmıyorum'</i>	<i>'Kesinlikle katılmıyorum'</i>		
18-29 yaş	N	23	23	22	37	35	140
	%	16,4	16,4	15,7	26,4	25,0	100,0
	% toplam	6,0	6,0	5,7	9,6	9,1	36,5
30-39 yaş	N	18	19	14	13	33	97
	%	18,6	19,6	14,4	13,4	34,0	100,0
	% toplam	4,7	4,9	3,6	3,4	8,6	25,3
40-49 yaş	N	14	18	7	18	25	82
	%	17,1	22,0	8,5	22,0	30,5	100,0
	% toplam	3,6	4,7	1,8	4,7	6,5	21,4
50-59 yaş	N	11	7	5	6	17	46
	%	23,9	15,2	10,9	13,0	37,0	100,0
	% toplam	2,9	1,8	1,3	1,6	4,4	12,0
60 ve üzeri yaş	N	4	1	1	6	7	19
	%	21,1	5,3	5,3	31,6	36,8	100,0
	% toplam	1,0	0,3	0,3	1,6	1,8	4,9
Toplam	N	70	68	49	80	117	384
	%	18,2	17,7	12,8	20,8	30,5	100,0

YAŞ	Siyasi partilerin, alkollü içkiler üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler.					TOPLAM	
	'kesinlikle katılıyorum'	'Katılıyorum'	'Kararsızım'	'Katılmıyorum'	'Kesinlikle katılmıyorum'		
18-29 yaş	N	23	23	22	37	35	140
	%	16,4	16,4	15,7	26,4	25,0	100,0
	% toplam	6,0	6,0	5,7	9,6	9,1	36,5
30-39 yaş	N	18	19	14	13	33	97
	%	18,6	19,6	14,4	13,4	34,0	100,0
	% toplam	4,7	4,9	3,6	3,4	8,6	25,3
40-49 yaş	N	14	18	7	18	25	82
	%	17,1	22,0	8,5	22,0	30,5	100,0
	% toplam	3,6	4,7	1,8	4,7	6,5	21,4
50-59 yaş	N	11	7	5	6	17	46
	%	23,9	15,2	10,9	13,0	37,0	100,0
	% toplam	2,9	1,8	1,3	1,6	4,4	12,0
60 ve üzeri yaş	N	4	1	1	6	7	19
	%	21,1	5,3	5,3	31,6	36,8	100,0
	% toplam	1,0	0,3	0,3	1,6	1,8	4,9
Toplam	N	70	68	49	80	117	384
	%	18,2	17,7	12,8	20,8	30,5	100,0
	% toplam	18,2	17,7	12,8	20,8	30,5	100,0

Katılımcıların; 18-29 yaş grubunda olanların 46'sı (%32,8), 30-39 yaş grubunda olanların 37'si (%38,2), 40-49 yaş grubunda olanların 32'si (%39,1), 50-59 yaş grubunda olanların 18'i (%39,1), 60 ve üzeri yaş grubunun 5'i (%26,4) 'kesinlikle katılıyorum' ve 'katılıyorum' cevaplarını verdiği görülmüştür. Görüldüğü gibi, katılımcıların 40-49 yaş ve 50-59 yaş grubunda olanların siyasi tercihlerinin aynı oranda etkilendiği söylenebilir. Buna göre, siyasi partilerin alkollü içkiler üzerinden alınan vergilere ilişkin gelecek dönemlerde yapacakları ve/veya geçmiş dönemlerde yaptıklarının katılımcıların siyasi tercihlerine etkisinin az olmasının nedeni toplam yüzdelik oranlarının ellinin altında kalması ile açıklanabilir.

Tablo 18'de "siyasi partilerin, alkollü içkiler üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler" cümlesine katılımcıların aylık gelirlerine göre katılma durumları verilmiştir.

Tablo 18: Siyasi Partilerin, Alkollü İçkiler Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Katılımcıların Aylık Gelirlerine Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları

AYLIK GELİR	Siyasi partilerin, alkollü içkiler üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler.					TOPLAM
	'Kesinlikle katılıyorum'	'Katılıyorum'	'Kararsızım'	'Katılmıyorum'	'Kesinlikle katılmıyorum'	
1000 ve altı N	31	25	19	34	45	154
%	20,1	16,2	12,3	22,1	29,2	100,0
% toplam	8,1	6,5	4,9	8,9	11,7	40,1
1000-2000 N	19	30	11	26	36	122
%	15,6	24,6	9,0	21,3	29,5	100,0
% toplam	4,9	7,8	2,9	6,8	9,4	31,8
2000-3000 N	16	11	12	18	25	82
%	19,5	13,4	14,6	22,0	30,5	100,0
% toplam	4,2	2,9	3,1	4,7	6,5	21,4
3000-4000 N	2	2	4	2	4	14
%	14,3	14,3	28,6	14,3	28,6	100,0
% toplam	0,5	0,5	1,0	0,5	1,0	3,6
4000 ve üzeri N	2	0	3	0	7	12
%	16,7	0	25,0	0	58,3	100,0
% toplam	0,5	0	0,8	0	1,8	3,1
Toplam N	70	68	49	80	117	384
%	18,2	17,7	12,8	20,8	30,5	100,0
% toplam	18,2	17,7	12,8	20,8	30,5	100,0

Katılımcıların; aylık geliri 1000 TL ve altı olanların 56'sı (%36,3), 1000-2000 TL olanların 49'u (%40,2), 2000-3000 TL olanların 27'si (%32,9), 3000-4000 TL olanların 4'ü (%28,6), 4000 ve üzeri olanların 2'si (%16,7) 'kesinlikle katılıyorum' ve 'katılıyorum' cevaplarını verdikleri görülmüştür. Buna göre siyasi partilerin alkollü içkiler üzerinden alınan vergilere ilişkin geçmiş dönemde yaptıkları veya gelecek dönemde yapacakları en çok aylık geliri 1000-2000 TL olan katılımcıların siyasi tercihlerinin (%40,2) etkilediği söylenebilir. Ancak %40,2 < %50 olduğu için siyasi partilerin alkollü içkiler üzerinden alınan vergilere ilişkin yaptıkları veya yapacaklarının katılımcıların siyasi tercihlerini aylık gelirlerine göre etkilemediği söylenebilir.

Tablo 19'da "Siyasi partilerin, alkollü içkiler üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler" cümlesine katılımcıların mesleklerine göre katılma durumları verilmiştir.

Tablo 19: Siyasi Partilerin, Alkollü İçkiler Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Katılımcıların Mesleklerine Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları

MESLEK	Siyasi partilerin, alkollü içkiler üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler.					TOPLAM	
	'Kesinlikle katılıyorum'	'Katılıyorum'	'Kararsızım'	'Katılmıyorum'	'Kesinlikle katılmıyorum'		
Memur	N	13	9	16	22	27	87
	%	14,9	10,3	18,4	25,3	31,0	100,0
	% toplam	3,4	2,3	4,2	5,7	7,0	22,7
İşçi	N	16	18	6	19	21	80
	%	20,0	22,5	7,5	23,8	26,2	100,0
	% toplam	4,2	4,7	1,6	4,9	5,5	20,8
Esnaf	N	15	14	8	9	26	72
	%	20,8	19,4	11,1	12,5	36,1	100,0
	% toplam	3,9	3,6	2,1	2,3	6,8	18,8
Öğrenci	N	6	5	5	8	10	34
	%	17,6	14,7	14,7	23,5	29,4	100,0
	% toplam	1,6	1,3	1,3	2,1	2,6	8,9
İşsiz	N	0	3	1	3	5	12
	%	0	25,0	8,3	25,0	41,7	100,0
	% toplam	0	0,8	0,3	0,8	1,3	3,1
Ev hanımı	N	2	9	4	8	13	36
	%	5,6	25,0	11,1	22,2	36,1	100,0
	% toplam	0,5	2,3	1,0	2,1	3,4	9,4
Diğer	N	18	10	9	11	15	63
	%	28,6	15,9	14,3	17,5	23,8	100,0
	% toplam	4,7	2,6	2,3	2,9	3,9	16,4
Toplam	N	70	68	49	80	117	384
	%	18,2	17,7	12,8	20,8	30,5	100,0
	% toplam	18,2	17,7	12,8	20,8	30,5	100,0

Katılımcıların; mesleği memur olanların 22'si (%25,2), işçi olanların 34'ü (%42,5), esnaf olanların 29'u (%40,2), öğrenci olanların 11'i (%32,3), işsiz olanların 3'ü (%25), ev hanımı olanların 11'i (%30,6) '*kesinlikle katılıyorum*' ve '*katılıyorum*' cevaplarını verdikleri görülmüştür. Buna göre siyasi partilerin alkollü içkiler üzerinden alınan vergilere ilişkin geçmiş dönemde yaptıkları veya gelecek dönemde yapacakları düzenlemelerden en fazla işçi (%42,5) olanların siyasi tercihlerinin etkileneceği söylenebilir. Aynı zamanda memur olan katılımcı grubu ile işsiz olan katılımcı grubunun siyasi tercihlerinin aynı oranda etkileneceği söylenebilir. Ancak katılım durumlarının her bir meslek grubu için %50'nin altında kalması ile siyasi partilerin alkollü içkiler üzerinden

alınan vergilere ilişkin yaptıklarının veya yapacaklarının seçmenlerin siyasi tercihlerini etkilemeyeceği söylenebilir.

Siyasi partilerin, alkollü içkiler üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadlerinin lise mezunu, 40-59 yaş arası, aylık geliri 1000-2000 TL ve mesleği işçi olan seçmen gruplarının siyasi tercihlerini etkileyeceği söylenebilir.

2.2.2.4.3. Siyasi Partilerin, Gelir ve Kurumlar Vergisi'ne İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler

Tablo 20'de “*Siyasi partilerin, Gelir ve Kurumlar Vergisi'ne ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler*” cümlesine Katılımcıların eğitim seviyelerine göre katılma durumları verilmiştir.

Tablo 20: Siyasi Partilerin, Gelir ve Kurumlar Vergisi'ne İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Katılımcıların Eğitim Seviyelerine Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları

EĞİTİM SEVİYESİ	Siyasi partilerin, Gelir ve Kurumlar Vergisi'ne ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler.					TOPLAM	
	'Kesinlikle katılıyorum'	'Katılıyorum'	'Kararsızım'	'Katılmıyorum'	'Kesinlikle katılmıyorum'		
İlkokul	N	10	18	7	7	13	55
	%	18,2	32,7	12,7	12,7	23,6	100,0
	% toplam	2,6	4,7	1,8	1,8	3,4	14,3
Ortaokul	N	8	11	9	7	7	42
	%	19,0	26,2	21,4	16,7	16,7	100,0
	% toplam	2,1	2,9	2,3	1,8	1,8	10,9
Lise	N	31	36	27	9	10	113
	%	27,4	31,9	23,9	8,0	8,8	100,0
	% toplam	8,1	9,4	7,0	2,3	2,6	29,4
Üniversite	N	39	43	29	14	15	140
	%	27,9	30,7	20,7	10,0	10,7	100,0
	% toplam	10,2	11,2	7,6	3,6	3,9	36,5
Master/Doktora	N	6	10	7	5	6	34
	%	17,6	29,4	20,6	14,7	17,6	100,0
	% toplam	1,6	2,6	1,8	1,3	1,6	8,9
Toplam	N	94	118	79	42	51	384
	%	24,5	30,7	20,6	10,9	13,3	100,0
	% toplam	24,5	30,7	20,6	10,9	13,3	100,0

Katılımcıların; ilkokul mezunu olanların 28'i (%50,9), ortaokul mezunu olanların 19'u (%45,2), lise mezunu olanların 67'si (%59,3), üniversite mezunu olanların 82'si (%58,6), master/doktora mezunu olanların 16'sı (%47) '*kesinlikle katılıyorum*' ve '*katılıyorum*' cevaplarını verdikleri görülmüştür. Görüldüğü üzere siyasi partilerin, Gelir ve Kurumlar Vergisi'ne ilişkin geçmiş dönemde yaptıkları veya gelecek dönemlerde yapacaklarından eğitim seviyesi lise mezunu (%59,9) olan katılımcıların siyasi tercihlerini diğer grup katılımcıların siyasi tercihlerine oranla daha fazla etkileneceği söylenebilir. Lise mezunu seçmen grubunu üniversite mezunu seçmen grubu takip etmektedir. Buna göre, eğitim seviyesine göre katılım durumları göz önünde bulundurulduğunda siyasi partilerin Gelir ve Kurumlar Vergisi'ne ilişkin yaptıkları veya yapacakları seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyeceği söylenebilir.

Tablo 21'de "*Siyasi partilerin, Gelir ve Kurumlar Vergisi'ne ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler*" cümlesine katılımcıların yaş gruplarına göre katılma durumları verilmiştir.

Tablo 21: Siyasi Partilerin, Gelir ve Kurumlar Vergisi'ne İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları

YAŞ		Siyasi partilerin, Gelir ve Kurumlar Vergisi'ne ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler.					TOPLAM
		'Kesinlikle katılıyorum'	'Katılıyorum'	'Kararsızım'	'Karılmıyorum'	'Kesinlikle katılmıyorum'	
18-29 yaş	N	33	51	32	15	9	140
	%	23,6	36,4	22,9	10,7	6,4	100,0
	% toplam	8,6	13,3	8,3	3,9	2,3	36,5
30-39 yaş	N	19	28	22	7	21	97
	%	19,6	28,9	22,7	7,2	21,6	100,0
	% toplam	4,9	7,3	5,7	1,8	5,5	25,3
40-49 yaş	N	30	23	10	10	9	82
	%	36,6	28,0	12,2	12,2	11,0	100,0
	% toplam	7,8	6,0	2,6	2,6	2,3	21,4
50-59 yaş	N	10	9	10	8	9	46
	%	21,7	19,6	21,7	17,4	19,6	100,0
	% toplam	2,6	2,3	2,6	2,1	2,3	12,0
60 ve üzeri yaş	N	2	7	5	2	3	19
	%	10,5	36,8	26,3	10,5	15,8	100,0
	% toplam	0,5	1,8	1,3	0,5	0,8	4,9
Toplam	N	94	118	79	42	51	384
	%	24,5	30,7	20,6	10,9	13,3	100,0
	% toplam	24,5	30,7	20,6	10,9	13,3	100,0

Pearson Chi-Square $p < 0.05$ df. 16 $p = 0,018$

Katılımcıların; 18-29 yaş grubunda olanların 84'ü (%60), 30-39 yaş grubunda olanların 47'si (%48,5), 40-49 yaş grubunda olanların 53'ü (%64,6), 50-59 yaş grubunda olanların 19'u (%41,3), 60 ve üzeri yaş grubunun 9'u (%43,7) '*kesinlikle katılıyorum*' ve '*katılıyorum*' cevaplarını verdikleri görülmüştür. Siyasi partilerin Gelir ve Kurumlar Vergisi'ne ilişkin yaptıkları veya yapacaklarından en fazla 40-49 yaş grubunda olan katılımcıların siyasi tercihlerinin etkilendiği söylenebilir. 40-49 yaş katılımcı grubunu 18-29 yaş katılımcı grubu takip etmektedir. Ancak yaş gruplarına göre diğer katılımcı gruplarının katılım durumları göz önünde bulundurulduğunda, siyasi partilerin Gelir ve Kurumlar Vergisi'ne ilişkin yaptıklarının veya yapacaklarının seçmenlerin siyasi tercihlerini etkilemeyeceği söylenebilir.

Tablo 22’de “Siyasi partilerin, Gelir ve Kurumlar Vergisi’ne ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler” cümlesine katılımcıların aylık gelirlerine göre katılma durumları verilmiştir.

Tablo 22: Siyasi Partilerin, Gelir ve Kurumlar Vergisi’ne İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Katılımcıların Aylık Gelirlerine Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları

AYLIK GELİR	Siyasi partilerin, Gelir ve Kurumlar Vergisi’ne ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler.					TOPLAM	
	‘Kesinlikle katılıyorum’	‘Katılıyorum’	‘Kararsızım’	‘Karılmıyorum’	‘Kesinlikle katılmıyorum’		
1000 ve altı	N	38	50	31	16	19	154
	%	24,7	32,5	20,1	10,4	12,3	100,0
	% toplam	9,9	13,0	8,1	4,2	4,9	40,1
1000-2000	N	25	43	29	11	14	122
	%	20,5	35,2	23,8	9,0	11,5	100,0
	% toplam	6,5	11,2	7,6	2,9	3,6	31,8
2000-3000	N	22	23	11	12	14	82
	%	26,8	28,0	13,4	14,6	17,1	100,0
	% toplam	5,7	6,0	2,9	3,1	3,6	21,4
3000-4000	N	6	2	4	1	1	14
	%	42,9	14,3	28,6	7,1	7,1	100,0
	% toplam	1,6	0,5	1,0	0,3	0,3	3,6
4000 ve üzeri	N	3	0	4	2	3	12
	%	25,0	0	33,3	16,7	25,0	100,0
	% toplam	0,8	0	1,0	0,5	0,8	3,1
Toplam	N	94	118	79	42	51	384
	%	24,5	30,7	20,6	10,9	13,3	100,0
	% toplam	24,5	30,7	20,6	10,9	13,3	100,0

Katılımcıların; aylık geliri 1000 TL ve altı olanların 88’i (%57,2), 1000-2000 TL olanların 68’i (%55,7), 2000-3000 TL olanların 45’i (%54,8), 3000-4000 TL olanların 8’i (%57,2), 4000 TL ve üzeri olanların 3’ü (%25) ‘kesinlikle katılıyorum’ ve ‘katılıyorum’ cevaplarını verdikleri görülmüştür. Buna göre, siyasi partilerin Gelir ve Kurumlar Vergisi’ne ilişkin yaptıkları veya yapacakları en çok aylık geliri 1000 TL ve altı ve 3000-4000 TL olan katılımcı gruplarının siyasi tercihlerinin etkilediği söylenebilir. Başka bir ifade ile, siyasi tercihi en az etkilenecek olan grubun aylık geliri 4000 TL ve üzeri olan katılımcı grubu olduğu söylenebilir.

Tablo 23'te "Siyasi partilerin, Gelir ve Kurumlar Vergisi'ne ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler" cümlesine katılımcıların mesleklerine göre katılma durumları verilmiştir.

Tablo 23: Siyasi Partilerin, Gelir ve Kurumlar Vergisi'ne İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Katılımcıların Mesleklerine Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları

MESLEK	Siyasi partilerin, Gelir ve Kurumlar Vergisi'ne ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler.					TOPLAM	
	'Kesinlikle katılıyorum'	'Katılıyorum'	'Kararsızım'	'Katılmıyorum'	'Kesinlikle katılmıyorum'		
Memur	N	22	19	18	11	17	87
	%	25,3	21,8	20,7	12,6	19,5	100,0
	% toplam	5,7	4,9	4,7	2,9	4,4	22,7
İşçi	N	17	35	10	8	10	80
	%	21,2	43,8	12,5	10,0	12,5	100,0
	% toplam	4,4	9,1	2,6	2,1	2,6	20,8
Esnaf	N	25	16	16	6	9	72
	%	34,7	22,2	22,2	8,3	12,5	100,0
	% toplam	6,5	4,2	4,2	1,6	2,3	18,8
Öğrenci	N	9	15	7	0	3	34
	%	26,5	44,1	20,6	0	8,8	100,0
	% toplam	2,3	3,9	1,8	0	0,8	8,9
İşsiz	N	1	4	3	3	1	12
	%	8,3	33,3	25,0	25,0	8,3	100,0
	% toplam	0,3	1,0	0,8	0,8	0,3	3,1
Ev hanımı	N	8	11	9	5	3	36
	%	22,2	30,6	25,0	13,9	8,3	100,0
	% toplam	2,1	2,9	2,3	1,3	0,8	9,4
Diğer	N	12	18	16	9	8	63
	%	19,0	28,6	25,4	14,3	12,7	100,0
	% toplam	3,1	4,7	4,2	2,3	2,1	16,4
Toplam	N	94	118	79	42	51	384
	%	24,5	30,7	20,6	10,9	13,3	100,0
	% toplam	24,5	30,7	20,6	10,9	13,3	100,0

Katılımcıların; meslekleri memur olanların 41'i (%47,1), işçi olanların 52'si (%65), esnaf olanların 41'i (%56,9), öğrenci olanların 24'ü (%70,6), işsiz olanların 5'i (%41,6), ev hanımı olanların 19'u (%52,8) 'kesinlikle katılıyorum' ve 'katılıyorum' cevaplarını verdikleri görülmüştür. Buna göre, siyasi partilerin Gelir ve Kurumlar Vergisi'ne ilişkin yaptıkları veya yapacaklarının, en çok öğrenci olan katılımcı grubunun siyasi tercihini

etkilediği söylenebilir. Öğrenci katılımcı grubunu esnaf katılımcı grubu takip etmektedir. Bunun yanında siyasi partilerin Gelir ve Kurumlar Vergisi'ne ilişkin geçmiş dönemde yaptıkları veya gelecek dönemlerde yapacaklarından eğitim seviyesi lise mezunu (%59,9) olan katılımcıların siyasi tercihlerinin diğer eğitim seviyesi katılımcı gruplarının siyasi tercihlerine oranla daha fazla etkilendiği söylenebilir.

Siyasi partilerin, Gelir ve Kurumlar Vergisi'ne ilişkin uygulamaları ve/veya vaadlerinin lise ve üniversite mezunu, 40-49 yaş, aylık geliri 1000TL ve altı ve 3000-4000 TL, mesleği ğrenci olan katılımcı gruplarının siyasi tercihlerini diğer katılımcı gruplarına oranla daha fazla etkileyeceği söylenebilir.

2.2.2.4.4. Siyasi Partilerin, Akaryakıt rnleri üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler

Tablo 24'te "*Siyasi partilerin, akaryakıt ürünleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler*" cümlesine katılımcıların eğitim seviyelerine göre katılma durumları verilmiştir.

Tablo 24: Siyasi Partilerin, Akaryakıt Ürünleri Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Katılımcıların Eğitim Seviyelerine Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları

EĞİTİM SEVİYESİ	Siyasi partilerin, akaryakıt ürünleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler.					TOPLAM	
	'Kesinlikle katılıyorum'	'Katılıyorum'	'Kararsızım'	'Karılmıyorum'	'Kesinlikle katılmıyorum'		
İlkokul	N	17	14	10	5	9	55
	%	30,9	25,5	18,2	9,1	16,4	100,0
	% toplam	4,4	3,6	2,6	1,3	2,3	14,3
Ortaokul	N	17	10	2	9	4	42
	%	40,5	23,8	4,8	21,4	9,5	100,0
	% toplam	4,4	2,6	0,5	2,3	1,0	10,9
Lise	N	45	37	16	8	7	113
	%	39,8	32,7	14,2	7,1	6,2	100,0
	% toplam	11,7	9,6	4,2	2,1	1,8	29,4
Üniversite	N	39	50	22	14	15	140
	%	27,9	35,7	15,7	10,0	10,7	100,0
	% toplam	10,2	13,0	5,7	3,6	3,9	36,5
Master/Doktora	N	7	11	8	6	2	34
	%	20,6	32,4	23,5	17,6	5,9	100,0
	% toplam	1,8	2,9	2,1	1,6	0,5	8,9
Toplam	N	125	122	58	42	37	384
	%	32,6	31,8	15,1	10,9	9,6	100,0
	% toplam	32,6	31,8	15,1	10,9	9,6	100,0

Katılımcıların; ilkokul mezunu olanlarının 31'i (%56,4), ortaokul mezunu olanlarının 27'si (%64,3), lise mezunu olanlarının 82'si (%72,5), üniversite mezunu olanlarının 89'u (%63,6), master/doktora mezunu olanlarının 18'i (%53) '*kesinlikle katılıyorum*' ve '*katılıyorum*' cevaplarını verdikleri görülmüştür. Buna göre, siyasi partilerin akaryakıt ürünleri üzerinden alınan vergilere ilişkin geçmiş dönemde yaptıkları veya gelecek dönemlerde yapacaklarından eğitim seviyesi lise mezunu (%72,5) olan katılımcıların siyasi tercihlerinin diğer grup katılımcıların siyasi tercihlerine oranla daha fazla etkileneceği söylenebilir. Lise mezunu katılımcı grubunu sırasıyla ortaokul ve üniversite mezunu katılımcı grupları takip etmektedir. Başka bir ifadeyle, eğitim seviyesi gruplarına göre, diğer katılımcı gruplarının katılım durumları göz önünde bulundurulduğunda, siyasi partilerin akaryakıt ürünleri üzerinden alınan vergilere ilişkin yaptıkları veya yapacaklarının seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyeceği söylenebilir.

Tablo 25'te "Siyasi partilerin, akaryakıt ürünleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler" cümlesine katılımcıların yaş gruplarına göre katılma durumları verilmiştir.

Tablo 25: Siyasi Partilerin, Akaryakıt Ürünleri Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları

YAŞ	Siyasi partilerin, akaryakıt ürünleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler.					TOPLAM	
	'Kesinlikle katılıyorum'	'Katılıyorum'	'Kararsızım'	'Katılmıyorum'	'Kesinlikle katılmıyorum'		
18-29 yaş	N	34	54	27	18	7	140
	%	24,3	38,6	19,3	12,9	5,0	100,0
	% toplam	8,9	14,1	7,0	4,7	1,8	36,5
30-39 yaş	N	32	31	15	9	10	97
	%	33,0	32,0	15,5	9,3	10,3	100,0
	% toplam	8,3	8,1	3,9	2,3	2,6	25,3
40-49 yaş	N	36	21	9	8	8	82
	%	43,9	25,6	11,0	9,8	9,8	100,0
	% toplam	9,4	5,5	2,3	2,1	2,1	21,4
50-59 yaş	N	16	12	5	5	8	46
	%	34,8	26,1	10,9	10,9	17,4	100,0
	% toplam	4,2	3,1	1,3	1,3	2,1	12,0
60 ve üzeri yaş	N	7	4	2	2	4	19
	%	36,8	21,1	10,5	10,5	21,1	100,0
	% toplam	1,8	1,0	0,5	0,5	1,0	4,9
Toplam	N	125	122	58	42	37	384
	%	32,6	31,8	15,1	10,9	9,6	100,0
	% toplam	32,6	31,8	15,1	10,9	9,6	100,0

Katılımcıların; 18-29 yaş grubunda olanların 88'i (%62,9), 30-39 yaş grubunda olanların 63'ü (%65), 40-49 yaş grubunda olanların 57'si (%69,5), 50-59 yaş grubunda olanların 28'i (%60,9), 60 ve üzeri yaş grubunda olanların 11'i (%57,9) 'kesinlikle katılıyorum' ve 'katılıyorum' cevaplarını verdikleri görülmüştür. Buna göre, siyasi partilerin akaryakıt ürünleri üzerinden alınan vergilere ilişkin geçmiş dönemde yaptıkları veya gelecek dönemlerde yapacaklarından 40-49 yaş grubunda olan katılımcıların siyasi tercihlerinin diğer yaş grubu katılımcılarınkine oranla daha fazla etkileneceği söylenebilir. Başka bir ifade ile katılımcıların, siyasi tercihleri diğer yaş gruplarının katılım durumları da göz önünde bulundurulduğunda, siyasi partilerin akaryakıt ürünleri üzerinden alınan

vergilere ilişkin geçmiş dönemde yaptıklarından veya gelecek dönemlerde yapacaklarından siyasi tercihlerinin etkileneceği söylenebilir.

Tablo 26’da “Siyasi partilerin, akaryakıt ürünleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler cümlesine” katılımcıların aylık gelirlerine göre katılma durumları verilmiştir.

Tablo 26: Siyasi Partilerin, Akaryakıt Ürünleri Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Katılımcıların Aylık Gelirlerine Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları

AYLIK GELİR	Siyasi partilerin, akaryakıt ürünleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler.					TOPLAM	
	'Kesinlikle katılıyorum'	'Katılıyorum'	'Kararsızım'	'Katılmıyorum'	'Kesinlikle katılmıyorum'		
1000 ve altı	N	50	50	24	16	14	154
	%	32,5	32,5	15,6	10,4	9,1	100,0
	% toplam	13,0	13,0	6,2	4,2	3,6	40,1
1000-2000	N	41	44	14	15	8	122
	%	33,6	36,1	11,5	12,3	6,6	100,0
	% toplam	10,7	11,5	3,6	3,9	2,1	31,8
2000-3000	N	26	22	16	6	12	82
	%	31,7	26,8	19,5	7,3	14,6	100,0
	% toplam	6,8	5,7	4,2	1,6	3,1	21,4
3000-4000	N	5	4	2	2	1	14
	%	35,7	28,6	14,3	14,3	7,1	100,0
	% toplam	1,3	1,0	0,5	0,5	0,3	3,6
4000 ve üzeri	N	3	2	2	3	2	12
	%	25,0	16,7	16,7	25,0	16,7	100,0
	% toplam	0,8	0,5	0,5	0,8	0,5	3,1
Toplam	N	125	122	58	42	37	384
	%	32,6	31,8	15,1	10,9	9,6	100,0
	% toplam	32,6	31,8	15,1	10,9	9,6	100,0

Katılımcıların; aylık gelirleri 1000 TL ve altı olanların 100’ü (%65), 1000-2000 TL olanların 85’i (%69,7), 2000-3000 TL olanların 48’i (%58,5), 3000-4000 TL olanların 9’u (%64,3), 4000 ve üzeri olanların 5’i (%41,7) ‘kesinlikle katılıyorum’ ve ‘katılıyorum’ cevaplarını verdikleri görülmüştür. Siyasi partilerin akaryakıt ürünleri alınan vergilere ilişkin yaptıkları veya yapacakları en çok aylık geliri 1000-2000 TL olan katılımcı grubunun siyasi tercihini etkilediği söylenebilir. 1000-2000 TL aylık gelir katılımcı grubunu sırasıyla 1000TL ve altı ve 3000-4000 TL aylık geliri olan katılımcı grubu takip

etmektedir. Buna göre katılımcıların aylık gelirlerine göre katılım durumları incelendiğinde; seçmenlerin siyasi tercihlerinin siyasi partilerin akaryakıt ürünleri alınan vergilere ilişkin yaptıkları veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemelerden etkilenecekleri söylenebilir.

Tablo 27’de “*Siyasi partilerin, akaryakıt ürünleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler*” cümlesine katılımcıların mesleklerine göre katılma durumları verilmiştir.

Tablo 27: Siyasi Partilerin, Akaryakıt Ürünleri Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Katılımcıların Mesleklerine Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları

MESLEK	Siyasi partilerin, akaryakıt ürünleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler.					TOPLAM	
	'Kesinlikle katılıyorum'	'Katılıyorum'	'Kararsızım'	'Katılmıyorum'	'Kesinlikle katılmıyorum'		
Memur	N	26	20	17	13	11	87
	%	29,9	23,0	19,5	14,9	12,6	100,0
	% toplam	6,8	5,2	4,4	3,4	2,9	22,7
İşçi	N	26	30	9	9	6	80
	%	32,5	37,5	11,2	11,2	7,5	100,0
	% toplam	6,8	7,8	2,3	2,3	1,6	20,8
Esnaf	N	31	20	11	4	6	72
	%	43,1	27,8	15,3	5,6	8,3	100,0
	% toplam	8,1	5,2	2,9	1,0	1,6	18,8
Öğrenci	N	7	16	7	0	4	34
	%	20,6	47,1	20,6	0	11,8	100,0
	% toplam	1,8	4,2	1,8	0	1,0	8,9
İşsiz	N	4	4	2	0	2	12
	%	33,3	33,3	16,7	0	16,7	100,0
	% toplam	1,0	1,0	0,5	0	0,5	3,1
Ev hanımı	N	11	12	4	7	2	36
	%	30,6	33,3	11,1	19,4	5,6	100,0
	% toplam	2,9	3,1	1,0	1,8	0,5	9,4
Diğer	N	20	20	8	9	6	63
	%	31,7	31,7	12,7	14,3	9,5	100,0
	% toplam	5,2	5,2	2,1	2,3	1,6	16,4
Toplam	N	125	122	58	42	37	384
	%	32,6	31,8	15,1	10,9	9,6	100,0
	% toplam	32,6	31,8	15,1	10,9	9,6	100,0

Katılımcıların; meslekleri memur olanların 46'sı (%52,9), işçi olanların 56'sı (%70), esnaf olanların 51'i (%70,9), öğrenci olanların 23'ü (%67,7), işsiz olanların 8'i (%66,6), ev hanımı olanların 23'ü (%63,9) '*kesinlikle katılıyorum*' ve '*katılıyorum*' cevaplarını verdikleri görülmüştür. Buna göre, siyasi partilerin akaryakıt ürünleri üzerinden alınan vergilere ilişkin geçmiş dönemlerde yaptıkları veya gelecek dönemlerde yapacakları en çok esnaf grubunda olan katılımcıların siyasi tercihlerini etkilediği söylenebilir. Esnaf grubu katılımcıları sırasıyla işçi, öğrenci, işsiz ve ev hanımı katılımcı grupları takip etmektedir. Katılımcıların meslek gruplarına göre katılım durumları incelendiğinde; seçmenlerin siyasi tercihlerinin siyasi partilerin akaryakıt ürünleri üzerinden alınan vergilere ilişkin yaptıkları veya yapacaklarından mesleklerine göre etkileneceği söylenebilir.

Siyasi partilerin, akaryakıt ürünleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadlerinin ortaokul, lise ve üniversite mezunu, 40-49 yaş, aylık geliri 1000-2000 TL, mesleği işçi ve esnaf olan seçmenlerin siyasi tercihlerini diğer seçmen gruplarına oranla daha fazla etkileyeceği söylenebilir.

2.2.2.4.5. Siyasi Partilerin, Tütün ve Tütün Mamulleri Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler

Tablo 28'de "*Siyasi partilerin, tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler*" cümlesine katılımcıların eğitim seviyelerine göre katılma durumları verilmiştir.

Tablo 28: Siyasi Partilerin, Tütün ve Tütün Mamulleri Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Katılımcıların Eğitim Seviyelerine Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları

EĞİTİM SEVİYESİ		Siyasi partilerin, tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler.					TOPLAM
		'Kesinlikle katılıyorum'	'Katılıyorum'	'Kararsızım'	'Katılmıyorum'	'Kesinlikle katılmıyorum'	
İlkokul	N	14	12	3	6	20	55
	%	25,5	21,8	5,5	10,9	36,4	100,0
	% toplam	3,6	3,1	0,8	1,6	5,2	14,3
Ortaokul	N	10	10	1	9	12	42
	%	23,8	23,8	2,4	21,4	28,6	100,0
	% toplam	2,6	2,6	0,3	2,3	3,1	10,9
Lise	N	31	28	13	23	18	113
	%	27,4	24,8	11,5	20,4	15,9	100,0
	% toplam	8,1	7,3	3,4	6,0	4,7	29,4
Üniversite	N	24	20	34	28	34	140
	%	17,1	14,3	24,3	20,0	24,3	100,0
	% toplam	6,2	5,2	8,9	7,3	8,9	36,5
Master/Doktora	N	5	7	7	8	7	34
	%	14,7	20,6	20,6	23,5	20,6	100,0
	% toplam	1,3	1,8	1,8	2,1	1,8	8,9
Toplam	N	84	77	58	74	91	384
	%	21,9	20,1	15,1	19,3	23,7	100,0
	% toplam	21,9	20,1	15,1	19,3	23,7	100,0

Pearson Chi-Square p<0.05 df. 16 p=0,004

Katılımcıların; ilkokul mezunu olanlarının 26'sı (%43,7), ortaokul mezunlarının 20'si (%47,6), lise mezunlarının 59'u (%52,2), üniversite mezunlarının 44'ü (%31,4), master/doktora mezunlarının 12'si (%35,3) '*kesinlikle katılıyorum*' ve '*katılıyorum*' cevapları verdikleri görülmüştür. Buna göre, siyasi partilerin tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan vergilere ilişkin geçmiş dönemlerde yaptıklarından veya gelecek dönemlerde yapacaklarından en çok lise mezunu katılımcı grubunun etkilendiği söylenebilir. Ancak, katılımcıların eğitim seviyelerine göre katılım durumları incelendiğinde; siyasi partilerin tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan vergilere ilişkin geçmiş dönemlerde yaptıkları veya gelecek dönemlerde yapacaklarının seçmenlerin siyasi tercihlerini etkilemeyeceği söylenebilir. Alkollü içkiler üzerinden alınan vergilere ilişkin yukarıda belirtilen varsayımların tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan vergilere ilişkin elde edilen analiz sonuçları için de geçerli olduğu söylenebilir.

Tablo 29’da “Siyasi partilerin, tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler” cümlesine katılımcıların yaş gruplarına göre katılma durumları verilmiştir.

Tablo 29: Siyasi Partilerin, Tütün ve Tütün Mamulleri Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları

YAŞ	Siyasi partilerin, tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler.					TOPLAM	
	<i>'Kesinlikle katılıyorum'</i>	<i>'Katılıyorum'</i>	<i>'Kararsızım'</i>	<i>'Katılmıyorum'</i>	<i>'Kesinlikle katılmıyorum'</i>		
18-29 yaş	N	31	21	28	34	26	140
	%	22,1	15,0	20,0	24,3	18,6	100,0
	% toplam	8,1	5,5	7,3	8,9	6,8	36,5
30-39 yaş	N	17	23	13	20	24	97
	%	17,5	23,7	13,4	20,6	24,7	100,0
	% toplam	4,4	6,0	3,4	5,2	6,2	25,3
40-49 yaş	N	19	18	13	10	22	82
	%	23,2	22,0	15,9	12,2	26,8	100,0
	% toplam	4,9	4,7	3,4	2,6	5,7	21,4
50-59 yaş	N	12	11	4	6	13	46
	%	26,1	23,9	8,7	13,0	28,3	100,0
	% toplam	3,1	2,9	1,0	1,6	3,4	12,0
60 ve üzeri yaş	N	5	4	0	4	6	19
	%	26,3	21,1	0	21,1	31,6	100,0
	% toplam	1,3	1,0	0	1,0	1,6	4,9
Toplam	N	84	77	58	74	91	384
	%	21,9	20,1	15,1	19,3	23,7	100,0
	% toplam	21,9	20,1	15,1	19,3	23,7	100,0

Katılımcıların; 18-29 yaş aralığında olanlarının 52’si (%37,1), 30-39 yaş aralığında olanların 40’ı (%41,2), 40-49 yaş aralığında olanların 37’si (%45,2), 50-59 yaş aralığında olanların 23’ü (%50), 60 ve üzeri yaş aralığında olanların 9’u (%47,4) *'kesinlikle katılıyorum'* ve *'katılıyorum'* cevaplarını verdikleri görülmüştür. Buna göre, siyasi partilerin tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan vergilere ilişkin geçmiş dönemlerde yaptıklarından veya gelecek dönemlerde yapacaklarından en çok 50-59 yaş katılımcı grubunun etkilendiği söylenebilir. Ancak, diğer katılımcıların, yaş gruplarının siyasi partilerin tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan vergilere ilişkin katılım durumları göz önünde bulundurulduğunda; seçmenlerin siyasi tercihlerinin, siyasi partilerin tütün ve tütün

mamulleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadlerinden etkilenmeyeceği söylenebilir.

Tablo 30’da “*Siyasi partilerin, tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler*” cümlesine katılımcıların aylık gelirlerine göre katılma durumları verilmiştir.

Tablo 30: Siyasi Partilerin, Tütün ve Tütün Mamulleri Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Katılımcıların Aylık Gelirlerine Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları

AYLIK GELİR	Siyasi partilerin, tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler.					TOPLAM	
	<i>'Kesinlikle katılıyorum'</i>	<i>'Katılıyorum'</i>	<i>'Kararsızım'</i>	<i>'Katılmıyorum'</i>	<i>'Kesinlikle katılmıyorum'</i>		
1000 ve altı	N	38	25	23	33	35	154
	%	24,7	16,2	14,9	21,4	22,7	100,0
	% toplam	9,9	6,5	6,0	8,6	9,1	40,1
1000-2000	N	23	34	16	24	25	122
	%	18,9	27,9	13,1	19,7	20,5	100,0
	% toplam	6,0	8,9	4,2	6,2	6,5	31,8
2000-3000	N	18	13	15	13	23	82
	%	22,0	15,9	18,3	15,9	28,0	100,0
	% toplam	4,7	3,4	3,9	3,4	6,0	21,4
3000-4000	N	3	3	2	3	3	14
	%	21,4	21,4	14,3	21,4	21,4	100,0
	% toplam	0,8	0,8	0,5	0,8	0,8	3,6
4000 ve üzeri	N	2	2	2	1	5	12
	%	16,7	16,7	16,7	8,3	41,7	100,0
	% toplam	0,5	0,5	0,5	0,3	1,3	3,1
Toplam	N	84	77	58	74	91	384
	%	21,9	20,1	15,1	19,3	23,7	100,0
	% toplam	21,9	20,1	15,1	19,3	23,7	100,0

Katılımcıların; aylık geliri 1000 TL ve altı olanların 63’ü (%40,9), 1000-2000 TL olanların 57’si (%46,8), 2000-3000 TL olanların 31’i (%37,9), 3000-4000 TL olanların 6’sı (%42,8), 4000 TL ve üzeri olanların 4’ü (%33,4) *'kesinlikle katılıyorum'* ve *'katılıyorum'* cevaplarını verdikleri görülmüştür. Buna göre siyasi partilerin tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan vergilere ilişkin geçmiş dönemlerdeki yaptıklarından veya gelecek dönemlerde yapacaklarından en çok aylık geliri 1000-2000 TL olan katılımcı grubunun etkilendiği söylenebilir. Ancak aylık gelir gruplarının her birinin katılım

durumları göz önünde bulundurulduğunda; siyasi partilerin tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan vergilere ilişkin geçmiş dönemlerde yaptıklarından veya gelecek dönemlerde yapacaklarından seçmenlerin siyasi tercihlerinin etkilenmediği söylenebilir.

Tablo 31’de “*Siyasi partilerin, tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler*” cümlesine katılımcıların mesleklerine göre katılma durumları verilmiştir.

Tablo 31: Siyasi Partilerin, Tütün ve Tütün Mamulleri Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Uygulamaları ve/veya Vaadleri Kullanacağım Oyu Etkiler Cümlesine Katılımcıların Mesleklerine Göre Görüşleri ve Crosstab Analizi Sonuçları

MESLEK	Siyasi partilerin, tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler.					TOPLAM	
	'Kesinlikle katılıyorum'	'Katılıyorum'	'Kararsızım'	'Katılmıyorum'	'Kesinlikle katılmıyorum'		
Memur	N	17	13	16	19	22	87
	%	19,5	14,9	18,4	21,8	25,3	100,0
	% toplam	4,4	3,4	4,2	4,9	5,7	22,7
İşçi	N	17	18	8	17	20	80
	%	21,2	22,5	10,0	21,2	25,0	100,0
	% toplam	4,4	4,7	2,1	4,4	5,2	20,8
Esnaf	N	14	19	10	10	19	72
	%	19,4	26,4	13,9	13,9	26,4	100,0
	% toplam	3,6	4,9	2,6	2,6	4,9	18,8
Öğrenci	N	8	4	8	7	7	34
	%	23,5	11,8	23,5	20,6	20,6	100,0
	% toplam	2,1	1,0	2,1	1,8	1,8	8,9
İşsiz	N	1	2	4	3	2	12
	%	8,3	16,7	33,3	25,0	16,7	100,0
	% toplam	0,3	0,5	1,0	0,8	0,5	3,1
Ev hanımı	N	4	10	1	10	11	36
	%	11,1	27,8	2,8	27,8	30,6	100,0
	% toplam	1,0	2,6	0,3	2,6	2,9	9,4
Diğer	N	23	11	11	8	10	63
	%	36,5	17,5	17,5	12,7	15,9	100,0
	% toplam	6,0	2,9	2,9	2,1	2,6	16,4
Toplam	N	84	77	58	74	91	384
	%	21,9	20,1	15,1	19,3	23,7	100,0
	% toplam	21,9	20,1	15,1	19,3	23,7	100,0

Katılımcıların; meslekleri memur olanların 30'u (%34,4), işçi olanların 35'i (%43,7), esnaf olanların 33'ü (%45,8), öğrenci olanların 12'si (%35,3), işsiz olanların 3'ü (%25), ev hanımı olanların 14'ü (%38,9) '*kesinlikle katılıyorum*' ve '*katılıyorum*' cevaplarını verdikleri görülmüştür. Buna göre siyasi partilerin tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan vergilere ilişkin geçmiş dönemlerdeki yaptıklarından veya gelecek dönemlerde yapacaklarından en çok mesleği esnaf olan katılımcı grubunun etkilendiği söylenebilir. Ancak meslek gruplarının her birinin katılım durumları göz önünde bulundurulduğunda; siyasi partilerin tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan vergilere ilişkin geçmiş dönemlerde yaptıklarından veya gelecek dönemlerde yapacaklarından seçmenlerin siyasi tercihlerinin etkilenmediği söylenebilir.

Siyasi partilerin, tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadlerinin; lise mezunu, 50-59 yaş, aylık geliri 1000-2000 TL, mesleği esnaf olan seçmenlerin siyasi tercihlerini diğer seçmen gruplarına oranla daha fazla etkileyeceği söylenebilir.

Vergilere ilişkin cümlelere katılım oranı beklentilerin çok gerisindedir. Katılımcıların beklenen katılım durumunu karşılamamış olması, verginin konusundan kaynaklanmaktadır. Aslında önemli olan verginin konusundan ziyade ne kadar vergi geliri sağlandığı ve ne kadar pozitif dışsallık sağlandığıdır. Seçmenlerin bu bilgiye eğitim almadan sahip olmalarının neredeyse imkânsızdır. Kayıtdışı ekonominin varlık nedenlerinden biri vergi bilincinin yerleşmemiş olmasıdır. Tüm bu eksikliklerin giderilmesi ve kaliteli bilginin tabana yayılması için vergiye ilişkin bilgilerin sadece üniversitelerde değil eğitimin her aşamasında müfredatlarında vergiye yer verilerek sağlanabileceği söylenebilir. Böylece siyasi ödevlerini bilinçli bir şekilde yerine getiren ve vergiye dair sorumluluklarının bilincinde olan toplumun oluşması yönünde sağlam bir etki yaratılacağı söylenebilir. Aynı zamanda bu durumun kamu harcamalarının finansmanına gönüllü katılmayı da beraberinde getirebilir. Her bir bireyin ve tüzel kişiliğin vergiye dair sorumluluklarını eksiksiz yerine getirmesi hem vergiye muhatap mükelleflerin hem de hükümetlerin ortak arzularıdır. Eğitim müfredatlarına vergiye ilişkin bilgilerin eklenmesiyle bir gün bu arzuya erişilebileceği söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Seçmen, siyasi partilerin kendileri ve toplum adına aldıkları kararları siyasi bir organizasyon olan seçimlerde oy kullanma aracılığıyla değerlendiren kişidir. Seçmen oyunu vereceği siyasi partiyi seçerken çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Bu faktörler demografik değişkenlerden, aile, çevre, genel ekonomik görünüm, ideoloji, dini inanç vb. faktörlerdir.

Bu çalışma seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörler arasında verginin yerini görmek, çeşitli vergiler arasından öne çıkan vergilerin seçmenlerin siyasi tercihleri üzerindeki etkilerini görmek amacıyla yapılmıştır. Seçmenlerin siyasi tercihleri üzerinde, vergilemenin etkisinin önceliğini tespit etmek amacıyla seçmenlerden on faktör arasında sıralama yapmaları istenmiştir.

Yapılan sıralamada, Türkiye'nin ekonomik durumu ve istikrarının diğer faktörleri geride bıraktığı görülmüştür. Seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörlere ilişkin cümlelere en yüksek katılımın; terör, sosyal harcamalar, ekonomik gelişmeler, siyasi partilerin geçmiş dönem performansları ve uluslararası siyasetteki başarılarına ilişkin oluşturulan cümlelere olduğu görülmüştür.

En yüksek ikinci katılımın ise temel hak ve özgürlükler, güncel sorunlar ve ekonomik istikrara ilişkin oluşturulan cümlelere yönelik olduğu görülmüştür. Kullanacağım oy, savunma harcamaları, akaryakıt üzerinden alınan vergiler, genel olarak vergi oranları ve siyasi parti liderlerine ilişkin oluşturulan cümlelere en yüksek üçüncü katılımın olduğu görülmüştür. HES, gelir ve kurumlar vergisi, seçim beyannameleri/bildirgeleri ve dini değerlerime ilişkin oluşturulan cümlelere en yüksek dördüncü katılımın olduğu görülmüştür. Tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan vergiler, kişisel çıkar ve menfaatler ve Trabzonspor'a ilişkin oluşturulan cümlelere en yüksek beşinci katılımın gerçekleştiği bununla birlikte alkollü içkiler üzerinden alınan vergiler ile iş ve arkadaş çevrelerine ilişkin oluşturulan cümlelere en düşük katılımın gerçekleştiği görülmüştür.

Analiz sonuçlarına göre seçmenlerin siyasi tercihlerinde etkili olan bazı faktörlerin kalan diğer faktörler arasından öne çıktığı görülmüştür. Örneğin öncelik sıralaması cümlelerinin 1. faktör sıralamasında “*Türkiye’nin Ekonomik Durumu ve İstikrarı*”, “*İdeolojim*” ve “*Dini Değerlerim*” faktörlerinin kalan diğer faktörleri geride bıraktığı görülmüştür. Aynı zamanda seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörlere ilişkin oluşturulan cümleler arasında da bazı cümlelerin kalan diğer cümleler arasından öne çıktığı görülmüştür. Bu cümleler temel hak ve özgürlüklere, teröre, güncel sorunlara, sosyal harcamalara ve Türkiye’nin; ekonomik durumu, istikrarı ve gelişmelerine ilişkin oluşturulan cümlelerdir. “*Siyasi partilerin akaryakıt ürünleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler*” cümlesinin siyasi tercihler üzerindeki etkisinin vergilere ilişkin oluşturulan diğer cümlelerin siyasi tercihler üzerindeki etkileri arasından öne çıktığı görülmüştür.

Analiz sonuçları incelendiğinde bazı sonuçların beklentilere cevap verdiği görülmüştür. Örneğin geleneksel Türk toplumunda dini inancın yeri ile dini değerlerime yakın olan siyasi parti kullanacağım oyu etkiler cümlesine katılım durumu beklentileri karşılamıştır. Benzer şekilde kişilerin gelirlerinde ve tasarruflarında bir azalma meydana getiren vergilere katılımcıların duyarlı olmaları ile vergilere ilişkin oluşturulan cümlelere katılımcıların katılım durumları da beklentileri karşılamıştır. Aynı zamanda toplumu oluşturan her kesimi doğrudan ilgilendiren akaryakıt ürünleri üzerinden alınan vergilere ilişkin oluşturulan cümleye katılımcıların katılım durumları beklentileri karşılamıştır.

Analiz sonuçları incelendiğinde bazı sonuçların beklentileri karşılamadığı görülmüştür. Örneğin alkollü içkiler ile tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan vergilere ilişkin oluşturulan cümlelere katılımcıların katılım durumları beklentilerin çok gerisinde kalmıştır. Katılımcıların “Seçim sonuçlarına göre elde edeceğim kişisel ve ailevi çıkarlarım (kazanç, gelir, fayda) kullanacağım oyu etkiler” cümlesine katılım durumları ile rasyonel beklentiler teorisi arasındaki uyumsuzluk ise beklenmeyen bir diğer sonuçtur. Akaryakıt ürünleri üzerinden alınan vergilere ilişkin oluşturulan cümleye katılım oranının diğer vergi ile ilgili oluşturulan cümlelere katılım oranlarından fazla olduğu görülmüştür. Vergi oranlarına ilişkin cümlelerin genel olarak akaryakıt ürünleri üzerinden alınan vergileri de

içermesine rağmen akaryakıt ürünleri üzerinden alınan vergilere ilişkin cümlelerin katılım oranının gerisinde kalması beklenmeyen sonuçlardan bir diğeridir.

Analiz sonuçları incelendiğinde bazı sonuçların tutarlı bazı sonuçların ise tutarsız olduğu görülmüştür. Örneğin katılımcıların “Siyasi partilerin geçmiş dönem performansları kullanacağım oyu etkiler” cümlesine verdikleri cevaplar ile “Türkiye’nin ekonomik gelişmeleri kullanacağım oyu etkiler” ve “Siyasi partilerin Türkiye’nin ekonomik istikrarı için yaptıkları ve/veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemeler kullanacağım oyu etkiler” cümlelerine verdikleri cevaplar tutarlıdır. Bununla birlikte “Siyasi partilerin TV, gazete ve dergilerdeki haberlerinden, mitinglerinden kullanacağım oy etkilenir” cümlesine katılım durumları ile “Siyasi tercihim belirlemek için siyasi partilerin seçim beyannamelerini/bildirgelerini incelerim” cümlesine katılım durumlarının tutarsız olduğu görülmüştür.

Gelir ve Kurumlar Vergisi’ne ilişkin cümleye beklenen yüksek katılım oranı elde edilememiştir. “*Kişisel ve ailevi çıkarlarım*” cümlesinin öncelik sıralamasındaki yeri ile kişinin gelirinde doğrudan azalma meydana getiren gelir vergisini içeren “*Siyasi partilerin vergilere ilişkin uygulama ve vadeleri*” cümlesinin yeri arasında tutarsızlık olduğu görülmüştür. Kamu harcamalarının finansmanının büyük çoğunluğu vergi gelirleri ile sağlanmaktadır. Ancak eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik harcamalarından oluşan sosyal harcamaların durumunu ciddi oranda dikkate alan seçmenlerin, sosyal harcamaların finansmanı konusuna aynı hassasiyeti göstermediği görülmüştür. Siyasi partilerin gerçekleştirmeyi planladıkları her bir politika merkezi yönetim bütçe gelirlerinin büyüklüğüne bağlıdır. Bu açıdan seçmenlerin böyle bir durumda “*Siyasi partilerin vergilere ilişkin uygulama ve vadeleri*” cümlesine öncelik sıralamasında verdiği değer beklentileri karşılamamıştır. Katılım durumu ve öncelik sıralaması durumu karşılaştırıldığında geleneksellik temel kişisel değerinin diğer temel kişisel değerlere oranla daha ağır geldiği görülmüştür.

Verginin seçmenlerin siyasi tercihleri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapılan bu çalışma, demografik değişkenlerin genel seçimlerde seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin; aile ve çevre, vergi, genel ekonomik görünüm üzerindeki etkisini de ortaya koymaktadır. Çalışma için oluşturulan H1, H2, H3, H5, H6 hipotezleri

ret, H4 hipotezi kabul edilmiştir. One-Way Anova testi sonuçlarına göre, seçmenlerin siyasi tercihleri üzerinde eğitim seviyesi demografik değişkeninin önemli bir faktör olduğu görülmüştür. Analiz sonuçlarına göre ilkokul mezunu seçmenlerin vergilere ilişkin bilgilere diğer gruplara oranla daha fazla sahip oldukları görülmüştür. Eğitim sürecinde seçmenler vergiler ile genellikle üniversite eğitimi sırasında veya sonrasında tanışmaktadır. Ortaokul, üniversite master/doktora mezunu katılımcıların ortalamasının, ilkokul mezunu katılımcı ortalamasına yakın olduğu görülmüştür. Bu durumda ilkokul ve ortaokul mezunu seçmenlerin vergilere karşı duyarlılığı şaşırtıcı aynı zamanda mutlu edici bir durumdur. İlköğrenim mezunu katılımcılarımızın kendi işini yapan ve vergilere doğrudan muhatap olan seçmenlerden oluşmasının bu sonuca neden olduğu söylenebilir. Lise mezunu seçmenlere vergilerin anlam ve mahiyetine ilişkin bilgilerin eğitim müfredatlarıyla verilebileceği ve böylece bilgi çağında bilgi toplumuna yakışan tablonun tamamlanabileceği söylenebilir.

Crosstab analizi ile vergi oranlarına ve alkollü içkiler üzerinden alınan vergilere ilişkin cümlelere, demografik değişkenlere göre oluşturulan grupların katılım durumları değerlendirilmiştir. Alkollü ürünler üzerinden alınan vergilere ilişkin oluşturulan cümleye katılımcıların katılım oranının düşük olduğu görülmüştür. Katılım oranının düşüklüğünün verginin konusundan kaynaklandığı söylenebilir. Toplumların vergilere dair bilgi eksikliklerinin giderilmesi ve kaliteli bilginin tabana yayılması için vergiye ilişkin bilgilerin sadece üniversitelerde değil ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarının eğitim müfredatlarında da yer alması gerekir. Vergilere ilişkin bilgi eksikliklerinin giderilmesinin siyasi ödevlerini bilinçli bir şekilde yerine getiren ve vergiye dair sorumluluklarının bilincinde olan toplumun oluşması yönünde sağlam bir etki yaratacağı söylenebilir. Aynı zamanda bu durumun kamu harcamalarının finansmanına gönüllü katılmayı da beraberinde getireceği söylenebilir. Her bir bireyin ve tüzel kişiliğin vergiye dair sorumluluklarını eksiksiz yerine getirmesi hem vergiye muhatap mükelleflerin hem de hükümetlerin ortak arzularıdır. Eğitim müfredatlarına vergiye ilişkin bilgilerin eklenmesiyle bir gün bu arzuya erişilebileceği söylenebilir.

1987 yılında yürürlüğe giren Katma Değer Vergisinin benimsenmesi, fatura ve fiş alış verişinin yaygınlaştırılması için “*bir alış veriş bir fiş*” kamu spotu oluşturulmuş ve

uygulama başarılı olmuştur. Kamu spotları aracılığıyla vergilere ilişkin bilgiler seçmenlere iletilebilir ve böylece seçmenlerin vergilere olan duyarlılıkları arttırılabilir.

Genel bütçe gelirlerinin yaklaşık (%80)'i dolaylı vergi gelirlerinden oluşmaktadır. Dolaylı vergiler yansıtılabilir oldukları için mali anestezi özelliğine sahiptirler. Genel bütçe vergi gelirlerinin küçük bir kısmı beyana dayalı vergilerden oluşmaktadır. Mükellefler beyan usulüne göre vergilerini vergi idaresine ödüyorsa verginin bilincinde oluyor. Bununla birlikte mükellefler dolaylı vergilere muhatap oluyorsa ödediği verginin bilincinde olmuyor. Modern vergi sisteminin bir parçası olan beyan usulünün uygulama alanının genişletilmesi ve eş zamanlı olarak dolaylı vergilerin uygulandığı alanın daraltılması ile vergi bilinci arttırılabilir.

Genel olarak siyasi partilerin vergilere ilişkin uygulama ve vaatlerinin Frekans Analizi ve Crosstab Analizi sonuçlarına göre seçmenlerin siyasi tercihlerini etkilediğini ancak uyma, geleneksellik ve güç temel kişisel değerlerinin etkilerinin öne çıkması dolayısıyla verginin öncelik sıralamasında gerilerde yer aldığı görülmüştür. Sonuçlar seçmenlerin siyasi tercihlerinin dolaysız vergilere en az dolaylı vergiler kadar duyarlı olduğunu göstermiştir. Aynı zamanda sonuçlar seçmenlerin akaryakıt ürünleri üzerinden alınan dolaylı vergilere alkollü içkiler üzerinden ve tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan dolaylı vergilere oranla daha duyarlı olduklarını da göstermiştir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Abadan, Nermin ve Yücekök, Ahmet (1966), “1961-1065 Seçimlerinde Büyük Şehirlerde Gelir Durumuna Göre Oy Verme Davranışları”, **Ankara Üniversitesi S.B.F. Dergisi**, 21(4), 103-117.
- Alesina, Alberto ve Roubini, Nouriel (1992), "Political Cycles in OECD Economies", T.Persson ve G.Tabellini (Ed.), **Monetary and Fiscal Policy**, cilt:2 içinde (663-668), The MIT Press: Cambridge.
- Akdoğan, Abdurrahman (2009), **Kamu Maliyesi**, 13, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Akgün, Birol (2000), **Türkiye’de Seçmen Davranışı, Partiler Sistemi ve Siyasal Güven**, 1, Ankara: Nobel Yayınevi.
- Aktan, Coşkun Can, “Geleneksel Maliyenin Eleştirisi” http://www.canaktan.org/ekonomi/kamu_maliyesi/yeni-maliye/elestiri.htm (26.01.2013).
- Aktan, Can ve Dileyici, Dilek (2001), “Kamu Ekonomisinde Karar Alma ve Oylama Yöntemleri”, **Kamu Tercih ve Anayasal İktisat Dergisi**, (1) :112-128.
- Aktan, Coşkun C. Dileyici, Dilek ve Saraç, Özgür (2002), **Vergi Zulüm ve İsyan**, Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Aktan, Coşkun Can (2003), **Kamu Ekonomisi ve Kamu Maliyesi**, 2, İzmir: Birleşik Matbaacılık.
- Anderson, Cameron D. Ve Stephenson, Laura B. (2010), “The Puzzle of Elections and Voting in Canada”, Cameron D. Anderson ve Laura B. Stephenson (Ed.), **Voting Behavior in Canada**, 1. Baskı içinde (1-42), Vancouver-Toronto: UBS Press.
- Aristotle (1962), **The Politics**, **Trans. T. Sinclair**, Harmondsworth: Penguin, Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Avşar, Nilüfer (2002), “Seçmen Davranışının Sosyo- Ekonomik Boyutları ve Mesleğin Seçmen Davranışı Üzerindeki Etkileri: Isparta Örnek Olay Araştırması”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Aydın, Esra (2011), **Yerel Seçimlerde Seçmenlerin Oy Verme Kararlarında Etkili Olan Siyasal Faktörlere İlişkin Bir Araştırma: Ankara Örneği**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bechtel, Michael M. ve Hainmueller, Jens (2011), “How Lasting Voter Gratitude? An Analysis of the Short-and Long- Term Electoral Returns to Beneficial Policy”, **American Journal of Political Science**, 55(4), 852-868.
- Berksoy, Turgay ve Demir, İbrahim (2004), “Politik Vergi Çevrimleri: Türkiye’de Vergi Yükü Üzerinde Politik Etkiler”, 19. Türkiye Maliye Sempozyumu, Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümü, Belek-Antalya, 513-532.
- Bastable, Charles F. (2003), **Public Finance**, San Diego: Simon Publications.
- Bakırtaş, İbrahim (2005), **Ekonomik Açından Politik Aktörler**, 1, Bursa: Ekin Kitabevi.
- Bartels, Larry M. (2000), “Partisanship and Voting Behavior, 1952 – 1996”, **American Journal of Politics Science**, (44), 35-50.
- Bilici, Nurettin (2011), **Vergi Hukuku**, Ankara: Seçkin Yayıncılık A.Ş.
- Boiney, John ve Paletz, David L. (1991), “Viewing Political Television: Models and Theories”, Frank Biocca (Ed.), **Television and Political Advertising**, 1(3-27), New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Bongrand, Michel (1992), **Politika’da Pazarlama**, (Çev: Fatoş Ersoy), 17, İstanbul, İletişim Yayınları.
- Brennan, Geoffrey ve Buchanan, James M. (2008), **The Reason of Rules, Constitutional Political Economy**, Cambridge: Cambridge University Press
- Buchanan, James M. ve Wagner, Richard E. (2000), **Democracy in Deficit: The Political Legacy of Lord Keynes**, 8, Yeni Baskı, Liberty Fund.
- Butler, Patrick ve Collins, Neil (1996), “Strategic Analysis in Political Markets”, **European Journal of Marketing**, 30, 32-45.
- Bulutay, Tuncer ve Yıldırım, Nuri (1968), “Türk Seçmenlerinin Oy Verme Eğilimlerinde İktisadi Sebeplerin Önemi Üzerinde Bir Deneme”, **Ankara Üniversitesi S.B.F. Dergisi**, 21, 7-27.
- Caprara, Gian V.;Schwartz, Shalom; Capanna, Cristina; Vecchione, Michele; Barbaranelli, Claudio (2006), “Personality and Politics: Values, Traits, and Political Choice”, **Political Psychology**, 27, 1–28.

- Caprara, Gian. V. (2008), “ The Personalization of Politics: Lessons From the Italian Case”, **European Psychologist**, 13, 157–172.
- Cicero (1959), **Devlet Hakkında** (Çev: Nermin Abadan), Devlet Felsefesi, Seçilmiş Okuma Parçaları, Derl: Yavuz Abadan, Ankara: Ajans-Türk Matbaası.
- Chen, Jowei (2008), “**Are Poor Voters Easier to Buy Off with Money? A Natural Experiment from the 2004 Florida Hurricane Season**”, Working Paper Unpublished Manuscript, University of Michigan.
- Chen, Jowei (2010), “**Distributive Spending, Voter Partisanship, and Political Participation: A Theory of Voter Turnout as Retrospective Evaluation**”, Unpublished Manuscript, University of Michigan.
- Cole, Shawn; Healy, Andrew; Werker, Eric (2012), “Do Voters Demand Responsive Governments? Evidence from Indian Disaster Relief”, **Journal of Development Economics**, 97(2), 167-181.
- Crick, Bernard (1962), **A Defence of Politics**, Harmondsworth: Penguin.
- Cwalina, Wojciech; Falkowski, Andrzej; Kaid, Lynda Lee (2000), “Role of Advertising in Forming the Image of Politicians: Comperative Analysis of Poland, France, and Germany”, **Media Psychology**, 2: 119-146.
- Çaha, Ömer; Toprak, Metin ve Dalmış, İbrahim (1996), “Seçmenin Parti Tercihinde Rol Oynayan Faktörler: Kırıkkale Örneği”, **Yeni Türkiye- Türk Siyaseti Özel Sayısı**, (9), 205-247.
- Çarkoğlu, Ali (1997), "Macro Economic Determinants of Electoral Support for Incumbents in Turkey,1950–1995", **New Perspectives on Turkey**, 17, 75-96.
- _____ (2009), “Türkiye’de Dindarlık: Uluslararası Bir Karşılaştırma”, **Monograph.IPM (İstanbul Politikalar Merkezi)**, 1-43.
- Çatı, Kahraman ve Aslan, Seyfettin (2003), “Politik Pazarlama Açısından Seçmen Kararlarında Etkili Olan Faktörler ve Sivas Örneği”, **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 17(3-4), 255-270.
- Dahl, Robert A. (1991), **Modern Political Analysis**, Fifth Edition, New Jersey: Prentice-Hall.
- Demirel, Tanel; Beriş, Hamit Emrah; Tekin, Yusuf; Yılmaz, Murat (2011), “Siyasi Partilerin Seçim Beyannameleri Üzerine Bir Karşılaştırma”, **Stratejik Düşünce Enstitüsü Analiz**, 33-40.

- Denton, Robert E. ve Woodward, Gary C. (1998), **Political Communication in America**, 3, New York: Praeger.
- Dikmen, Orhan (1973), **Maliye Dersleri**, İstanbul: Fakülteler Matbaası.
- Downs, Anthony (1957), **An Economic Theory of Democracy**, 3(20), New York: Harper and Brothers.
- Dursun, Davut (2004), **Siyaset Bilimi**, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Edizdoğan, Nihat (2007), **Kamu Maliyesi**, Bursa: Ekin Kitabevi.
- Erdem, Metin; Şenyüz, Doğan ve Tatlıoğlu, İbrahim (2011), **Kamu Maliyesi**, Bursa: Ekin Yayınevi.
- Eren, Ercan ve Bildirici, Melike (1999), “Siyasal Konjonktür Dalgaları ve Türkiye’de Seçmen Davranışı”, **İktisat İşletme Finans**, 10, 27-39.
- Erdoğan, Emre (1999), “Seçim Sistemleri ve Siyasal Sonuçları: İstikrar ve Temsiliyet”, urbanhobbit.net (11.02.2012).
- Feldman, Sheldon (2003), “Values, Ideology, and Structure of Political Attitudes”, in D. O. Sears, L. Huddy, ve R. Jervis (Ed.), **Oxford Handbook of Political Psychology**, 477–508.
- Gasper, John T. ve Andrew, Reeves (2011), “Make It Rain? Retrospection and The Attentive Electorate in the Context of Natural Disasters.” **American Journal of Political Science**, 55, 340–55.
- Gomez, Brad T. ve Wilson, Matthew J. (2001) “Political Sophistication and Economic Voting in the American Electorate: A Theory of Heterogeneous Attribution”, **American Journal of Political Science**, 45(4), 17-21.
- Gordon, Stacy B. ve Segura, Gary M. (1997), “Cross-national Variation in the Political Sophistication Of individuals: Capability or Choice?”, **Journal of Politics**, 59(1), 126–147.
- Goren, Paul (2005), “Party Identification and Core Political Values”, **American Journal of Political Science**, 49, 881–896.
- Gökbunar, Ali R. ve Uğur, Alparslan (2012), “Batı Avrupa ve Osmanlı Devletinde Meydana Gelen Ayaklanmalarda Vergilemenin Etkisi”, Kemal Çelebi (Ed.), **Mali Sosyoloji Üzerine Denemeler**, İçinde (195-214), Ankara: Türkiye Cumhuriyeti Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı.

- Gökçe, Orhan; Akgün, Birol; Karaçor, Süleyman (2002), “3 Kasım Seçimlerinin Anatomisi: Türk Siyasetinde Süreklilik ve Değişim”, **S.Ü. İ.İ.B.F. Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, 7, 1-44.
- Günaydın, İhsan ve Eser, Levent Y. (2009), “Maliye Politikasındaki Yeni Trend: Mali Kurallar”, **Maliye Dergisi**, (156), 51-65.
- Gündoğan, Mete (2009), **Sekiz Deniz Yayılası**, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Gözler, Kemal (2007), **İdare Hukuku**, Bursa: Ekin Kitabevi.
- Güvel, Enver Alper ve Koç, Aylin (2011), “Kamu Açıklarının Politik Ekonomisi”, **Sosyo Ekonomi**, (14), 231-251.
- Healy, Andrew ve Neil, Malhotra (2009), “Myopic Voters and Natural Disaster Policy.” **American Political Science Review**, 103(3), 387–406.
- Herekman, Aykut (1976), **Genel Vergi Kuramı**, Ankara: Kalite Matbaası.
- Jacoby, William G. (2006), “Value Choices and American Public Opinion”, **American Journal of Political Science**, 50, 706–723.
- Joslyn, Richard A.(1990), "Election Campaigns as Occasions for Civic Education", *New Directions in Political Communication*, **Sage Publication**, 86-119.
- Jowell, Roger; Hedges, Barry; Lynn, Peter; Farrant, Graham ve Health, Anthony (1993), “The 1992 British Election: The Failure of the Polls”, **The Public Opinion Quarterly**, 57(2), 238–263.
- Kağıtçıbaşı, Çiğdem (1998), “75 Yılda Kadınlar ve Erkekler, Türkiye’de Kadının Statüsü: Kùltürler Arası Perspektifler”, **Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları Tarih Vakfı Ortak Yayımları, Tarih Vakfı Yayınları**, 153-155.
- Kalaycıoğlu, Ersin (1999), "The Shaping of Party Preferences in Turkey: Coping with the Post-Cold War Era", **New Perspectives on Turkey**, 20.
- Kerlinger, Fred Nichols (2008), **Foundations of Behavioral Research**, 2, Michigan: Holt, Rinehart and Winston.
- Keyman, Fuat (2003), “Türkiye’deki Politik Deprem AKP Hükümetinin Bir İncelemesi”, **Stratejik ve Analiz e-Dergisi**, (9), 1-5.
- Kışlalı, Ahmet Taner (1994), **Siyaset Bilimi**, Ankara: İmge Kitabevi.
- Kızıldere, Nurcihan (2002), **Kadınların Oy Verme Davranışlarını Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler- Kadın Seçmenler Üzerinde Bir Araştırma**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Kökocak, Abdulkadir (2011), **Kamu Ekonomisi**, 1, Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Leftwich, Adrian (1984), **What Is Politics? The Activity and Its Study**, New York: Blackwell.
- Lijphart, Arendt (1994), **Electoral Systems and Party Systems**, U.S.A., Oxford University Press.
- Lock, Andrew ve Haris, Phill (1996), “Political Marketing: Vive La Difference”, **European Journal of Marketing**, 30, 10/11, 21-31.
- McConnell, Grant (1970), **Private Power and American Democracy**, Virginia:Vintage Book.
- McCann, Julie A. (1997), “Electoral Choices and Core Value Change: The 1992 Presidential Campaign”, **American Journal of Political Science**, 41, 564–583.
- Mueller, Dennis C. (1989), **Public Choice**, 2, Cambridge: Cambridge University Press.
- Nadaroğlu, Halil (2000), **Kamu Maliyesi Teorisi**, 11, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Neumark, Fritz (1951), **Maliyeye Dair Tetkikler**, 4, İstanbul: İsmail Akgün Matbaası.
- Nordhaus, William D. (1975), “The Political Business Cycle”, **The Review of Economic Studies**, 42(2), 169-190.
- Orhaner, Emine (2000), **Kamu Maliyesi**, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Öncel, Mualla; Kumrulu, Ahmet; Çağan, Nami (2010), **Vergi Hukuku**, Ankara: Turhan Kitabevi.
- Özbudun, Ergun (1975), **Türkiye’de Sosyal Değişme ve Siyasal Katılma**, No 363, 4, Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını.
- Özbudun, Ergun (1977), **Siyasal Partiler**, 2, Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Özcan, Yusuf Ziya (1998), “Siyasi Parti Tercihlerini Belirleyen Etmenler: İstanbul Örneği”, **Toplum ve Bilim**, (76), 213-230.
- Öztürk, Nazım (2011), **Kamu Ekonomisi**, Bursa: Ekin Kitabevi.
- Payaslıoğlu, Arif A. (1956), **Seçimler ve Oy Verme Üzerine Yapılan Araştırmalarda Kullanılan Metotlar**, 57, Ankara: Ankara Üniversitesi S.B.F. Yayınları.
- Pehlivan, Osman (2006), **Kamu Maliyesi**, Trabzon: Derya Kitabevi.
- Platon (1999), **Devlet** (Çev: Sabahattin Eyupoğlu-M. Ali Cimcoz), İstanbul: T. İş Bankası Yayınları.

- Polat, Cihat ve Külter, Banu (2006), “Genç ve Potansiyel Seçmenler Gözüyle Siyasi Lider Özelliklerinin Değerlendirilmesi: Siyasal Pazarlama Bakış Açısıyla Lise ve Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama”, **İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, 35, 191-213.
- Rokeach, M. (1973), **The Nature of Human Values**, New York: Free Press.
- Saban, Nihal (2006), **Vergi Hukuku**, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Sayarı, Sabri ve Esmer, Yılmaz (2002) “At the Ballot Box: Determinants of Voting Behaviour in Turkey”, İçinde Yılmaz Esmer ve Sabri Sayarı (eds), **Politics, Parties and Elections in Turkey**, CO: Lynne Rienner.
- Sağbaş, İsa (2011), **Vergi Teorisi**, Ankara: Ece Matbaası.
- Saraçoğlu, Metin (2000), “Kamusal Tercih Teorisi: Siyasetin Ekonomik Analizi”, **Kamu İş**, 6(1), 1-15.
- Sarıbay, Ali Yaşar (2001), **Türkiye’de Demokrasi ve Politik Partiler**, Bursa: Alfa/Aktüel Kitabevi.
- Savaşan, Fatih (2012), **Kamu Ekonomisi**, 1, Trabzon, Celepler Matbaacılık.
- Schmölders, Günter (1976), **Genel Vergi Teorisi** (Çev: Salih Turhan), 4, İstanbul Fakülteler Matbaası.
- Schwartz, Shalom H. (1992), “Universals in the Content and Structure of Values: Theoretical Advances and Empirical Tests in 20 Countries”, Mark Zanna (Ed.), **Advances in Experimental Social Psychology**, 25, (1–65), New York: Academic Press.
- _____ (1994), “Are There Universal Aspects in The Content and Structure of Values?”, **Journal of Social Issues**, 50, 19–45.
- _____ (2006), “Basic Human Values: Theory, Measurement, and Applications”, **Revue Française de Sociologie**, 47, 249–288.
- Schwartz, Shalom H.; Caprara, Gian V. ve Vecchione, Michele (2010), “Basic Personal Values, Core Political Values, and Voting: A Longitudinal Analysis”, **Political Psychology**, 31(3), 421-452.
- Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun (1961), **T.C. Resmi Gazete**, 10796, 02 Mayıs 1961.
- Sitembölükbaşı, Şaban (2001), **Parti Seçmenlerinin Siyasal Yönelimlerine Etki Eden Sosyoekonomik Faktörler**, 1, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Solow, Robert M. (1956), "A Contribution to the Theory of Economic Growth", **Quarterly Journal of Economics**, 70, 65-94.
- Standford, Cedric Thomas (1994), **The Economics of Public Finance**, Prentice, New Jersey: Hall Inc.
- Stanton, William J. (1981), **Fundamental of Marketing**, Tokyo, Mc Graw Hill Ltd.
- Stiglitz, Joseph E. **Kamu Kesimi Ekonomisi**, (Çev. Ömer Faruk Batirel), 2, Marmara Üniversitesi Yayın No: 549, İİBF Yayın No: 396 İstanbul 1994.
- Tallet, Frank (1997), **War and Society in Early Modern Europe 1495-1715**, England: Routledge.
- TDK, "Siyasi Parti", www.tdk.gov.tr, (07.09.2012).
- Telatar, Funda (1998), "Makro Ekonomi – Siyaset İlişkileri: Politik Devresel Dalgalanmalar", **Ekonomik Yaklaşım**, 9(31), 38-60.
- Tokgöz, Oya (1991), "Türkiye’de 1983 ve 1987 Genel Seçimlerinde Kullanılan Siyasal Reklamlar", **Amme İdaresi Dergisi**, 24(1),13-28.
- Turan, İlter (1986), **Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış**, 3, İstanbul: Der Yayınları.
- Turan, İlter (2007), "Türkiye’de Sosyal Kültürün Oluşumu", Ersin Kalaycıoğlu ve Ali Yaşar Sarıbay (Ed.), **Türkiye’de Politik Değişim ve Modernleşme**, İçinde 3,(437-455). Bursa: Alfa Aktüel Yayın Evi.
- Turhan, Salih (1998), **Vergi Teorisi ve Politikası**, İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Uluatam, Özhan (2005), **Kamu Maliyesi**, Ankara: İmaj Yayınevi.
- URL, "3 Kasım Seçimleri" (t.y.), <http://www.stradigma.com> (12.01.2013).
- URL, "Davranış" (t.y.), <http://davranis.nedir.com> (26.01.2013).
- URL, "Davranış" (t.y.) <http://www.filozof.net> (26.01.2013).
- URL, "Demokrasi" (t.y) wikipedia.org (27.01.2013).
- URL, "Seçim beyannamesi" (t.y.), <http://www.akparti.org.tr> (02.02.2013).
- URL, "Seçim bildirgesi" (t.y.), <http://www.chp.org.tr> (02.02.2013).
- URL, "Seçim beyannamesi" (t.y.), <http://www.mhp.org.tr> (02.02.2013).
- URL, "Seçimler" (t.y.) <http://www.ysk.gov.tr> (17.03.2013).
- Wagner, Aiko ve Webels, Bernhard (2012), "Parties and Their Leaders. Does It Matter How They Match? The German General Elections 2009 in Comparison", **Electoral Studies**, 31(1): 72-82.

- Winburn, Jonathan ve Wagner, Michael W. (2010), “Carving Voters Out: Redistricting’s Influence On Political Information, Turn Out and Voting Behavior”, **Political Research Quarterly**, 63(2), 373-386.
- Yılmaz, Cengiz; Aygören, Oğuzhan ve Özdemir, Özlem (2012), “Türkiye’de Siyasi Kutuplaşmayı Oluşturan Unsurlar: Seçmen Tercihlerinde Ekonomik Oy Verme Davranışından Toplumsal Travma Kuramına Kadar Bir Dizi Etkenin Görece Etkileri”, **İktisat İşletme Finans**, 27(311): 09-37.
- Yücekök, Ahmet N. (1987), **Siyasetin Toplumsal Tabanı**, Ankara: Ankara Üniversitesi S.B.F. Yayınları.
- Zaller, John R. (1992), **The Nature and Origins of Mass Opinion**, 290, Cambridge: Cambridge University Press.
- Zohlnhöfer, Reimut (2011), “The 2009 Federal Election and the Economic Crisis”, **German Politics**, 20 (1), 12-27.

EKLER

T.C.
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MALİYE YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

VERGİNİN SEÇMEN DAVRANIŞLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ ARAŞTIRMASI

Bu anket formu, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Yüksek Lisans Derecesi için Doç.Dr. Mehmet TUNÇER'in danışmanlığında hazırlanan tez çalışmasının uygulama araştırması için geliştirilmiştir. Bu çalışmada “*verginin seçmen davranışları üzerindeki etkisi*” incelenmek istenmektedir. Vereceğiniz cevaplar bilimsel çalışmalar dışında herhangi bir amaçla kullanılmayacak ve gizlilik kurallarına uyulacaktır. Yardımlarınız için teşekkür ederim.

Yasemin ARIMAN

A- Demografik Sorular; **ilgili kutucuğu (x)** işaretleyiniz.

Cinsiyet	Kadın ()	Erkek ()					
Eğitim Seviyesi	İlkokul ()	Ortaokul ()	Lise ()	Üniversite ()	Master/Doktora ()		
Yaş	18-29 ()	30-39 ()	40-49 ()	50-59 ()	60 ve Üzeri ()		
Medeni durum	Bekâr ()	Evli ()	Boşanmış ()	Dul ()			
Aylık Gelir (TL)	1000 ve Altı ()	1000-2000()	2000-3000()	3000-4000()	4000 ve Üzeri ()		
Meslek	Memur ()	İşçi ()	Esnaf ()	Öğrenci ()	İşsiz ()	Ev Hanımı ()	Diğer ()

B- Şu anda genel bir seçim için oy kullanacak olsanız aşağıdaki faktörleri ne kadar dikkate alırsınız? **Önem derecesine göre sıralayınız?** Sizin için **en önemli olan faktörü (1), daha az önemli olan faktörü ise sırasıyla (2,3,4...10)** şeklinde sıralayınız. **LÜTFEN HER RAKAMI BİR KEZ YAZINIZ!**

Ailemin Görüşü	()
Dini Değerlerim	()
Eşimin Görüşü	()
İdeolojim (Sağ- Sol... vb.)	()
Türkiye'nin Ekonomik Durumu ve İstikrarı	()
Siyasi Partilerin İleri Demokrasiye İlişkin Uygulama ve Vaadleri	()
Eğitim, Sağlık ve Sosyal Güvenlik Harcamalarının Durumu	()
Siyasi Partilerin Vergilere İlişkin Uygulama ve Vaadleri	()
Siyasi Partilerin Teröre Karşı Uygulama ve Yaklaşımları	()
Kişisel ve Ailevi Çıkarlarım (Menfaatlerim)	()
Diğer	()

Lütfen arka sayfaya geçiniz.

C- Şu anda genel bir seçim için oy kullanacak olsanız; aşağıda belirtilen ifadelere katılıp katılmadığınızı, lütfen **belirtilen ölçeğe göre** işaretleyiniz.

Kesinlikle Katılıyorum (1) Katılıyorum (2) Kararsızım (3) Katılmıyorum (4) Kesinlikle Katılmıyorum (5)

1	Aile içi kararlar kullanacağım oyu etkiler.	1	2	3	4	5
2	İş arkadaşlarımla siyasi tercihleri kullanacağım oyu etkiler.	1	2	3	4	5
3	Siyasi partilerin arkadaş çevrem tarafından destekleniyor olması kullanacağım oyu etkiler.	1	2	3	4	5
4	Dini değerlerime yakın olan siyasi parti kullanacağım oyu etkiler.	1	2	3	4	5
5	Siyasi partilerin liderleri kullanacağım oyu etkiler.	1	2	3	4	5
6	Siyasi partilerin geçmiş dönem performansları kullanacağım oyu etkiler.	1	2	3	4	5
7	Siyasi partilerin, TV, gazete ve dergilerdeki haberlerinden ve düzenlenen mitinglerinden kullanacağım oy etkilenir.	1	2	3	4	5
8	Siyasi partilerin, uluslararası siyasetteki uygulamaları ve/veya yaklaşımları kullanacağım oyu etkiler.	1	2	3	4	5
9	Siyasi tercihim belirlemek için siyasi partilerin seçim beyannamelerini/bildirgelerini incelerim.	1	2	3	4	5
10	Siyasi partilerin vergi oranlarında yaptıkları ve/veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemeler kullanacağım oyu etkiler.	1	2	3	4	5
11	Siyasi partilerin, alkollü içkiler üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler.	1	2	3	4	5
12	Siyasi partilerin, Gelir ve Kurumlar Vergisi'ne ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler.	1	2	3	4	5
13	Siyasi partilerin, akaryakıt ürünleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler.	1	2	3	4	5
14	Siyasi partilerin, tütün ve tütün mamulleri üzerinden alınan vergilere ilişkin uygulamaları ve/veya vaadleri kullanacağım oyu etkiler.	1	2	3	4	5
15	Siyasi partilerin Türkiye'nin ekonomik istikrarı için yaptıkları ve/veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemeler kullanacağım oyu etkiler.	1	2	3	4	5
16	Türkiye'nin ekonomik gelişmeleri kullanacağım oyu etkiler.	1	2	3	4	5
17	Siyasi partilerin; eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik harcamaları konusuna ilişkin yaptıkları ve/veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemeler kullanacağım oyu etkiler.	1	2	3	4	5
18	Seçim sonuçlarına göre elde edeceğim kişisel ve ailevi çıkarlarım (kazanç, gelir, fayda) kullanacağım oyu etkiler.	1	2	3	4	5
19	Siyasi partilerin, savunma harcamalarına ilişkin uygulamaları ve/veya yaklaşımları kullanacağım oyu etkiler.	1	2	3	4	5
20	Siyasi partilerin, güncel sorunlar karşısındaki tutumları kullanacağım oyu etkiler.	1	2	3	4	5
21	Siyasi partilerin terör konusuna ilişkin tutum ve davranışları kullanacağım oyu etkiler.	1	2	3	4	5
22	Kullanacağım oy seçim sonuçlarını etkiler.	1	2	3	4	5
23	Siyasi partilerin, Temel Hak ve Özgürlüklere ilişkin uygulamaları ve/veya yaklaşımları kullanacağım oyu etkiler.	1	2	3	4	5
24	Siyasi partilerin Hidroelektrik Santral (HES)'leri konusundaki uygulamaları ve/veya yaklaşımları kullanacağım oyu etkiler.	1	2	3	4	5
25	Siyasi partilerin Trabzonspor'a karşı tutumları ve Trabzonspor için yaptıkları veya yapacaklarını vaad ettikleri düzenlemeler kullanacağım oyu etkiler.	1	2	3	4	5

ÖZGEÇMİŞ

1984 Rize doğumlu olan Yasemin ARIMAN, ilköğrenimini Mehmet Akif Ersoy İlköğretim okulunda, Lise öğrenimini ise Rize Lisesi'nde tamamlamıştır. 2006 yılında Cumhuriyet Üniversitesi, Maliye Programında Ön lisansını tamamlayıp, Lisans eğitimine Karadeniz Teknik Üniversitesi Maliye Bölümünde devam etmiştir. 2009 yılında lisans eğitimini tamamlayıp aynı yıl Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitü, Maliye Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programına kabul edilmiştir. 2012 Şubat ayı itibariyle Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalına Araştırma Görevlisi olarak atanmıştır. Halen bu kurumda çalışmaya devam eden ARIMAN İngilizce bilmektedir.

